

КОДЕКСИ МЕҲНАТИ

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асосҳои сиёсати давлатиро дар соҳаи муносибатҳои меҳнати муайян намуда, кафолати давлатии ҳуқуқи меҳнати шаҳрвандонро муқаррар мекунад ва ба таъмини риояи манфиатҳои қонунии кормандон, корфармоён ва давлат равона шудааст.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМИ

Моддаи 1. Муносибатҳои меҳнати танзим менамояд

Муносибатҳои меҳнати ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеи, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнати дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ҳама гуна шакли моликият қор мекунад, қори шаҳрвандони алохидаро иҷро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчи ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъёри оид ба меҳнати танзим мегарданд.

Моддаи 2. Манбаъҳои танзимкунандаи муносибатҳои меҳнати ва муносибатҳои ба онҳо вобаста.

Манбаъҳои танзимкунандаи муносибатҳои меҳнати ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд:

- 1) Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- 2) Кодекси мазкур;
- 3) қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- 4) санадҳои ҳуқуқии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ҳокимияти маҳалли;
- 5) Санадҳо - созишномаҳо: созишномаҳои генерали, соҳави (тарифи), минтақави Ҳвилояти, ноҳияви, шаҳри);
- 6) Шартномаҳои коллективи ва дигар санади ҷузъии (локалии).меъёри оид ба меҳнати (қоидаҳои дохилии меҳнати, қадвали рухсатихо, инчунин фармонҳо, амрияхо, нишондодҳо ва дигар санадҳо, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад);
- 7) Санадҳои ҳуқуқии баиналҳалқи, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст.

Моддаи 3. Таносуби танзими қонуни ва шартномавии муносибатҳои меҳнати

Сатҳи ҳадди ақали ҳуқуқи меҳнати ва кафолатҳоро барои кормандон санадҳои қонунгузори ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнати муқаррар менамоянд.

Созишномаҳои генерали, соҳави (тарифи), минтақави (вилояти, ноҳияви, шаҳри), шартномаҳои коллективи, шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати метавонанд ҳуқуқ ва кафолати меҳнатиеро, ки дар санадҳои қонунгузори пешбини нагардидаанд, муқаррар намоянд.

Шартҳои созишнома ва шартномаҳо, ки вазъи кормандонро нисбат ба муқаррароти санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнати бадтар менамоянд, эътибор надоранд.

Шартҳои созишнома ва шартномаҳо оид ба меҳнат, агар дар қонун тартиби дигаре пешбини нашуда бошад, наметавонанд якҷониба тағйир дода шаванд. Масъалаҳое, ки бо санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнат танзим нагардидаанд, бо розигии тарафҳо тавассути шартномаҳои меҳнати ҳаллу фасл мегарданд. Дар сурати баини онҳо ба даст наомадани созиш тибқи тартибе, ки барои ҳалли баҳсҳои меҳнати коллективи ва ё инфироди мутобиқан муқаррар гардидаанд, ҳаллу фасл мешаванд.

Моддаи 4. Ҳуқуқҳои асосии меҳнати ва вазифаҳои қорманд

Мутобиқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар шахс ба меҳнат, интихоби касб, қор, ҳифзи меҳнат ва ҳимояи иҷтимоӣ аз бекори ҳуқуқ дорад. Давлат ба ҳар як қорманд ҳуқуқро барои инҳо қафолат медиҳад:

- 1) хизматрасонии бепул барои интихоби касб, омодагии касби, бозомӯзи ва тақмили ихтисос;
 - 2) ба таври одилона қадр қардани меҳнат ва сари вақт пардохтани музди он;
 - 3) мусоидати роигон дар интихоби қори мувофиқ ва мутобиқи ихтисос, қобилият ва омодагии таҳассуси таъмин будан бо қор;
 - 4) шароити меҳнате, ки ба талаботи бехатари ва гигиена ҷавобгӯ бошад;
 - 5) истироҳате, ки бо роҳи муқаррар намудани давомнокии вақти қори, рӯзҳои истироҳати ҳарҳафтаина, руҳсатии ҳарсолаи пардохташаванда, рӯзҳои кӯтоҳи қор барои як қатор ихтисос ва қорҳо таъмин қарда мешавад;
 - 6) иштирок дар идора намудани ташкилот;
 - 7) муҳайё намудани қори мувофиқ ба мӯҳлати на қамтар аз се сол барои мутахассисони ҷавон-ҳатмқунандагони муассисаҳои таълимии давлати, ки бо дарҳости ташкилотҳо ба қор омадаанд;
 - 8) ҷуброни хароҷоти модди барои қӯчидан ба қои нави истиқомат ва қор тибқи муқаррароти қонунҳо;
 - 9) ҷуброни зарари вобаста ба қор, ки ба саломати ё амволи ӯ расидааст;
 - 10) муттаҳид шудан дар иттифоқҳои қасаба ва дигар ташкилотҳое, ки манфиати қормандон ва коллективҳои меҳнатиро ифода меқунанд;
 - 11) қорпартои,
 - 12) ҳимояи судии меҳнати аз ёрии таҳассусии ҳуқуқи;
 - 13) ёрдампули мувофиқи суғуртаи иҷтимоӣ дар ҳолатҳои муваққатан гум қардани қобилияти меҳнати ва дигар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонун;
 - 14) ҳимоя аз бекори
- Қорманд вазифадор аст:
- 1) мутобиқи шартномаи (қарорлоди) меҳнати вазифаи ҳешро софдилона иҷро намояд;
 - 2) интизоми меҳнати ва технологиро риоя қунад;
 - 3) бо амволи қорфармо эҳтиётқорона муносибат намояд;

Моддаи 5. Ҳуқуқ ва вазифаҳои асосии қорфармо

Қорфармо ҳуқуқ дорад:

- 1) ташкилотро идора қунад ва дар доираи салоҳияти худ қарор қабул намояд;
- 2) шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати бандад ва онҳоро бекор қунад;

- 3) шумораи зарурии кормандонро барои иҷрои кор муайян кунад;
- 4) дар доираи салоҳияти худ санадҳои ҷузъии ҳуқуқи қабул намояд, ки барои кормандони ташкилот ҳатмист;
- 5) кормандонро барои меҳнати сермахсули намунави ҳавасманд гардонад;
- 6) аз кормандон иҷрои қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати, дигар қоидаҳо ва муқаррарот, инчунин шартномаҳои меҳнатиро талаб намояд. Дар сурати ваирон кардани (аз ҷониби корманд роҳ додан ба амали ғайриинтизоми) интизоми меҳнати кормандро ба ҷавобгарии интизоми кашад;
- 7) яқоя бо дигар корфармоён барои ҳимояи манфиатҳои касбии ҳеш иттиҳодияҳои ҷамъияти ташкил диҳад ва ба ҷунин иттиҳодияҳо шомил гардад.

Корфармо ӯҳдадор аст:

- 1) Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси мазкури меҳнат, қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи ва шартномаҳои меҳнатиро риоя намояд, барои кормандон шароити мусоиди истехсоли фароҳам орад, дар ташкилот риоя гардидани қоида ва меъёрҳои ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ, санитарияи истехсоли ва ҳимоя аз сӯхторро таъмин намояд;
- 2) ҳангоми бастанӣ шартномаи (қарордодӣ) меҳнати кормандро бо шартномаи коллективи ва дигар санадҳои ҷузъии меъёрҳои ташкилот шинос намояд;
- 3) музди меҳнати кормандро сари вақт пардозад;
- 4) ба кормандон васоит (таҷҳизот) ва маводи барои иҷрои кор заруриро муҳайё намояд.

Моддаи 6. Хусусиятҳои танзими ҳуқуқи меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон

Амали Кодекси меҳнат ба ҳамаи кормандон татбиқ мегардад.

Меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон вобаста ба шакли моликияти ташкилот, ки корманд бо он муносибати меҳнати дорад, шароит ва характери меҳнат, характери алоқаи меҳнати корманд бо ташкилот, шароити табиӣю иқлими ва дигар омилҳои объективи метавонад дорои хусусиятҳои хос бошад ва бо санадҳои қонунгузори ва санадҳои меъёрии ҳуқуқи алоҳидаи Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегардад. Дар аини замон сатҳи умумии ҳуқуқ ва кафолатҳои меҳнати набояд аз сатҳи муқаррарнамудаи Кодекси мазкур пасттар бошад.

Моддаи 7. Манъи маҳдудсозии ҳуқуқ дар муносибатҳои меҳнати

Ҳамаи шаҳрвандон дар соҳаи муносибатҳои ҳуқуқи меҳнати имконияти баробар доранд. Ҳама гуна фарқиятгузори, иҷозат надодан ва ё қабул накардан ба кор аз рӯи аломатҳои мансубияти милли, наҷоди, ранги пӯст, ҷинсият, синну сол, дин, ақидаи сиёси, маҳалли таваллуд, баромади хориҷӣ ё иҷтимоӣ, ки баробарии имкониятро дар соҳаи меҳнат барҳам мезанад, манъ аст.

Фарқият дар соҳаи меҳнат вобаста ба талаботи ҳосаи навъи муайяни кор ва ё вобаста ба ғамхорӣ махсуси давлат нисбат ба ашхосе, ки мӯҳтоҷи ҳимояи ҳоси иҷтимоӣ мебошанд (занон, ноболиғон, маъҷубон), маҳдудсозии (поимолкунии) ҳуқуқ намебошад.

Ашхосе, ки дар соҳаи муносибатҳои меҳнати ҳуқуқи худро поимолшуда меҳисобанд, метавонанд бо аризаи дахлдор ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 8. Манъи меҳнати маҷбури

Меҳнати маҷбури манъ аст.

Чунин корҳо меҳнати маҷбури намебошанд:

1) корҳое, ки иҷрои онҳо мутобиқи қонун оид ба хизмати ҳарби талаб карда мешавад;

2) корҳое, ки иҷрои онҳо дар шароити хоҷагиҳои ғавқулодда ҳангоми таҳти хатар будани ҳаёт, амнияти шахси ва ё саломатии аҳоли талаб карда мешавад;

3) корҳое, ки дар натиҷаи эътибор паида намудани ҳукми суд талаб карда, таҳти назорати мақомоти давлати, ки масъули назорати Қонуният ҳангоми иҷрои ҳукми суд мебошанд, иҷро карда мешаванд.

Дар ин сурат кормандро ба ихтиёри шахсони алоҳида, ширкатҳои хусуси гузоштан мумкин нест.

Моддаи 9. Ҳифзи ҳуқуқи меҳнатии кормандон

Ҳифзи ҳуқуқи меҳнатии кормандон аз тарафи мақомоти назорат ба риояи қонунҳо оид ба меҳнат, мақомоти баррасикунандаи бахсҳои меҳнати ва суд ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 10. Идораи давлати дар соҳаи меҳнат

Мақоми давлати оид ба меҳнат ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти минтақавии он идораи давлатии соҳаи меҳнатро Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда барои таҳия, татбиқ ва Ҳамоҳангсозии сиёсат дар соҳаи мазкур, ки шароити меҳнат ва шуғл, муносибатҳои меҳнати, тайёр кардани кадрҳои коргари, ҳиҷрати меҳнатии онҳоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

Моддаи 11. Шартномаҳои баиналҳалқи

Агар санадҳои ҳуқуқи баиналҳалқи, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, нисбат ба санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҷумҳури оид ба меҳнат қоидаҳои бештар имтиёзнокро барои кормандон муқаррар карда бошанд, дар ин ҳолат қоидаҳои санади ҳуқуқи баиналҳалқи татбиқ мегарданд.

Моддаи 12. Татбиқи қонунҳои меҳнат нисбат ба шаҳрвандони хориҷи, шахсони бетабаа ва ташкилотҳои хориҷи

Шаҳрвандони хориҷи ва ашхоси бетабаа, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иқомат мекунанд, метавонанд, ба сифати коргар ва хизматчи дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳо кор кунанд ва ё дар асос ва тибқи тартиби барои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраргардидида, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардаанд, бо ғайрияти дигари меҳнати маҷбул шаванд.

Амали қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи меҳнат ба ашхосе, ки шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон намебошанд, вале тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнати дар ташкилотҳои воқеъ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон кор мекунанд, агар дар Қонуни Ҷумҳурии

Тоҷикистон ва ё шартномаи баиналҳалқи бо иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигаре пешбини нашуда бошад, татбиқ мегардад.

Дар ташкилотҳое, ки пурра ва ё қисман ба ашхоси ҳуқуқи ва ё

воқеии хоричи мансубанд ва дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоиғир шудаанд, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат бо илова ва истисноҳое, ки санадҳои қонунгузори ва ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи мумкин аст муқаррар намоянд, татбиқ мегарданд.

Моддаи 13. Баҳисобгирии мӯҳлате, ки Кодекси мазкур пешбини намудааст.

Мӯҳлате, ки Кодекси мазкур оғоз, тағиир ва ё қатъи муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатиро вобаста мекунад, аз рӯзи дигари баъди санаи тақвими, ки оғози онро муайян намудааст, сар мешавад.

Мӯҳлатҳое, ки бо солҳо, моҳҳо ва ҳафтаҳо ба ҳисоб гирифта шудаанд, дар санаҳои дахлдори соли охир, моҳ ва ё ҳафтаи охири мӯҳлат ба охир мерасанд. Ба мӯҳлатҳои ба ҳисоби ҳафта ва ё рӯзҳои тақвими шуморидашаванда рӯзҳои ғайрикори низ дохил мегарданд.

Агар рӯзи охири мӯҳлат ба рӯзи ғайрикори рост ояд, пас рӯзи аввали кории минбаъда рӯзи ба охир расидани мӯҳлат ба ҳисоб меравад.

Моддаи 14. Амали замони қонунҳо оид ба меҳнат

Санадҳои қонунгузори амали баръакс надоранд ва ба муносибатҳои пас аз ба амал ҷори шудани он ба миён омада татбиқ мегарданд.

Амали қонун ба муносибатҳое, ки то ҷори гардидани он ба миён омадаанд, танҳо дар ҳолатҳои дар Қонун бевосита пешбинишуда татбиқ мегардад.

Агар баъди бастании шартнома қонун қабул шавад, ки он барои тарафҳо назар ба шартҳои ҳангоми бастании шартнома мавҷуд шартҳои дигари ҳатмиро муқаррар менамояд, он гоҳ шартҳои шартномаи имзошуда эътибори худро нигоҳ медоранд, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар қонун ба муносибатҳои аз шартномаҳои пештар басташуда ба миён омада татбиқ гардидани амали он муқаррар шудааст.

Моддаи 15. Мафҳумҳои асосии Дар Кодекси мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

1) санадҳои меъёрии дохили (локали) - санадҳои меъёрии ҳуқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии қонундор қабулнамудае, ки муносибатҳои меҳнати ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ҳудуди ташкилот амал мекунад;

2) тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати - корфармо ва қонундор қироя;

3) қонундор қироя - мақомоти дахлдори ҳокимияти давлати, шахси ҳуқуқи, ҳамчунин намояндаги ва филиалҳои он ва шахси воқеие, ки тибқи қонунгузори дорой ҳуқуқи бо қонундор бастан ва қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнати мебошанд;

4) қонундор қироя (қонундор) - шахсе, ки дар муносибатҳои меҳнати бо қонундор дар асоси шартномаи (қарордоди) меҳнати басташуда қарор дорад;

5) намояндаги ва қонундор қироя - роҳбари (муовинони ӯ) ташкилот (воҳиди таркиби), усто, мутахассис ё қонундор қироя, ки қонунгузори ё қонундор ба ӯ ҳуқуқи қабули ҳамаи қарорҳо ё қарорҳои ҷудоғонаро, ки аз муносибатҳои меҳнати ва муносибатҳои ба онҳо вобаста бармеоянд, додааст;

6) ташкилот - шахси ҳуқуқи, корхона, муассиса, ташкилот, сарфи назар аз шакли моликият ва фаъолияти хоҷагидори;

7) воҳидҳо - коргоҳ, қитъа, бригада, шӯъба, идора ва дигар бахшҳои таркибии ташкилот;

8) омилҳои иҷтимоии фаъолияти меҳнати - андозаи музди меҳнат, давомнокии вақти кори, руҳсати ва дигар шартҳои, ки қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи, инчунин созишномаи тарафҳо муқаррар намудаанд;

9) омилҳои истеҳсолии меҳнати - шароитҳои техники, санитарии гигиени, истеҳсолии маиши ва дигар шароитҳои, ки қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи муайян намудаанд;

10) шароити меҳнат - маҷмӯи омилҳои иҷтимоӣ истеҳсоли дар ҷараёни фаъолияти меҳнати;

11) шартҳои муҳими кор - низом ва андозаи пардохти музди меҳнат, имтиёзҳо, низоми кор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи кори, яқҷоякунии ихтисос, тағиир додани дараҷа ва номгуи вазифаҳо;

12) касб - навъи фаъолияти меҳнати, ки донишу малакаи тавассути омӯзиш ва таҷриба андӯхтаро тақозо менамояд;

13) дараҷаи таҳассус - сатҳи омодагии умумӣ ва махсуси корманд, ки дар асоси навъи ҳуҷҷатҳои тибқи қонунгузори муқарраргардида (номаи камол, диплом, шаходатнома ва ғайра) тасдиқ мешавад;

14) ихтисос - маҷмӯи дониш, қордони ва малакаи тавассути омодагии махсус ва таҷрибаи кори андӯхташудае, ки барои иҷрои навъи муайяни фаъолияти меҳнати дар доираи касби мазкур зарур аст;

15) вазифа - мавқеи хизмати корманд буда, ба доираи ӯҳдадорихо, ҳуқуқҳои вазифавӣ ва хусусиятҳои масъулияти ӯ вобастаги дорад;

16) кормандони мавсими - кормандоне, ки вобаста ба шароити табиӣ иқлими дар тамоми давраи соли тақвими корро иҷро карда наметавонанд ва фақат дар давоми давраи (мавсими) муайян корро иҷро мекунанд.

17) мутахассисони ҷавон - шахсоне, ки ба ташкилот баъд аз хатми мактабҳои оли ва миёнаи махсус аз рӯи роҳхати муассисаҳои мазкур ба кор қабул шудаанд;

18) брон (чудо карда мондан) - таъмини кор аз ҳисоби ҷоиҳои холии кор барои гурӯҳи муайяни кормандон:

19) квота - ҳиссаи (қисми) ҷоиҳои қорист, ки ташкилот сарфи назар аз шакли моликият ва хоҷагидори барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ҳимояи иҷтимоӣ эҳтиёҷ дорад, пешниҳод мекунад;

20) шахсоне, ки аз ӯ иштирокчи ташкилот мебошанд - ҳаммолик ва соҳибони амвол, ки бо ин ташкилот муносибатҳои меҳнати доранд;

21) мунтазам ваирон кардани интизоми меҳнат - тақроран гунаҳқорона ваирон кардани ӯҳдадорихоӣ меҳнати дар давраи амали ҷазои интизоми ба ӯ додашуда;

22) дағалона ваирон кардани интизоми меҳнати - ба ҷои кор дар ҳолати масти, нашъаманди ё токсикомани ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои кор набудан (аз ҷумла. зиёда аз 3 соати рӯзи кори набудан), дар ҷои кор қасдан ваирон намудан ва дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд ваирон кардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

23) иттифоқи касаба - ташкилоти ҷамъиятии ихтиёрие мебошад, ки шахравандонро аз лиҳози манфнатҳои умумиашон ҳам дар соҳаҳои фаъолияти истеҳсоли ва ҳам ғайриистеҳсоли барои ҳифзи ҳуқуқҳои меҳнати, иҷтимоӣ иқтисоди ва дигар ҳуқуқи манфиатҳои аз ӯнаш муттаҳид менамояд:

24) иттиҳодияи корфармоён - ташкилоти ғайритиҷоратии ихтиёрон
созмондодаи корфармоён баҳри намоянд.

БОБИ 2. КОЛЛЕКТИВИ МЕҲНАТИ. НАМОЯНДАГИИ МАНФИАТҲОИ КОРМАНДОН

Моддаи 16. Коллективи меҳнати

Тамоми кормандони ташкилот коллективи меҳнати ташкилотро ташкил
медиханд.

Ҳуқуқи коллективи меҳнати, тартиб ва шакли татбиқи онро қонунҳо
ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи, шартномаи меҳнати ва Оинномаи
(Низомномаи) ташкилот муайян мекунанд.

Моддаи 17. Намояндагии кормандон дар ташкилот

Намояндагони кормандон дар ташкилотҳо ашхосе мебошанд, ки аз
тарафи мақомоти меҳнаткашони ташкилотҳо мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии
Тоҷикистон интихоб гардидаанд.

Намояндаги аз манфиатҳои кормандон дар муносибатҳои меҳнати ва
ҳимояи манфиатҳои онҳоро иттифоқҳои касаба ва мақомоти интихобии онҳо
дар ташкилот, дигар мақомоти аз тарафи кормандон интихобшуда ба амал
бароварда метавонанд.

Ҳуқуқи иттифоқҳои касаба ва мақомоти интихобии онҳоро дар
муносибат бо мақомоти давлати ва хоҷаги, корфармоён Қонун,
созишномаҳо, шартномаҳои коллективи муайян менамоянд.

Кормандон худашон он мақомро, ки намояндаги ва ҳимояи
манфиатҳояшонро бовар мекунанд, муайян менамоянд.

Ҳамаи мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар доираи
ваколати ба онҳо додашуда амал карда, ҳангоми ҳимояи манфиати
кормандон аз ҳуқуқҳои баробар истифода мебаранд. Ҳамкори миёни
мақомоти гуногуни намояндагии кормандони ташкилот ҳавасманд карда
мешавад.

Мавҷудияти мақомоти гуногуни намояндаги дар ташкилот набояд дар
фаъолиятҳои онди амали гардондани вазифаҳо ҳалал расонанд.

Манфиатҳои кормандон ва корфармоёнро наметавонад ҳамон як мақоми
намояндагии кормандони ташкилот намояндаги ва ҳимоя намоянд.

Моддаи 18. Ҳуқуқҳои мақомоти намояндаги дар ташкилот

Мақомоти намояндагии кормандони ташкилот ҳуқуқ доранд:

1) гуфтушунидҳои коллективона гузаронанд, шартнома ва
созишномаҳои коллективи ба имзо расонанд, дар таҳияи санадҳои дигари
меъёрии меҳнат дар ташкилот ширкат варзанд ва ба корфармо лоиҳаи чунин
аснодро пешниҳод кунанд;

2) дар баррасии масъалаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии кор иштирок
намоянд;

3) ба риояи қонунҳо оид ба меҳнат, шартномаҳо ва созишномаҳои
коллективи назорат кунанд;

4) дар мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнати манфиати
кормандонро ҳимоя кунанд;

5) дар бораи қарори корфармо ва шахсони ваколатдори ӯ, агар қарор
хилофи санади қонунгузори ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи оид ба
меҳнат бошад ё бо роҳи дигар ҳуқуқҳои кормандонро поимол созад, ба суд

шикоят кунанд;

б) тибқи тартиби пешбиниамудай қонунҳои корпартои эълон кунанд;

7) ҳангоми фаъолияти намояндаги дигар амали қонуниро анҷом диҳанд;

Ҳамаи мақомоти намояндагии аз тарафи кормандон ваколатдоршуда ҳуқуқи баробар доранд.

Моддаи 19. Манъи ҳалалрасони ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот

Ҳалалрасони ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар қадом шакле, ки бошад манъ аст. Қатъ намудани фаъолияти мақомоти намояндагии кормандони ташкилот бо ташаббуси корфармо ва ё шахсони ваколатдори ӯ манъ мебошад.

Корфармо, ашхоси ваколатдори ӯ, ки амали дар қисмҳои 1 ва 2 моддаи мазкур нишондодашударо анҷом додаанд, тибқи тартиби муқаррарнамудай қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон масъулият доранд.

Моддаи 20. Вазифаи корфармо нисбат ба мақомоти намояндагии кормандон

Корфармо ва ашхоси ваколатдори ӯ вазифадоранд;

1) ба фаъолияти мақомоти намояндагии кормандон мусоидат намуда, ҳуқуқҳои онҳоро риоя кунанд;

2) қабл аз қабули қарорҳое, ки ба манфиати кормандон дахл доранд, бо мақомоти намояндагии онҳо машварат кунанд;

3) пешниҳоди мақомоти намояндагии кормандонро сари вақт барраси намуда, дар бораи қарорҳои қабулнамудай ҳеш иттилоӣ асоснок диҳанд;

4) ба аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон барои беамоният ба ҷои кори кормандоне, ки манфиати онҳоро ифода менамоянд, рафтани онҳо иҷозат диҳанд;

5) ба мақомоти намояндагии кормандон оид ба масъалаҳои менат ва рушди иҷтимоӣ иқтисоди бепул маълумоти зарури диҳанд;

6) барои иҷрои вазифаҳои ӯ ба мақомоти намояндагии кормандон шароити мусоид фароҳам оранд;

7) барои фаъолияти мақомоти намояндагии кормандон бино, воситаҳои нақлиёти, алоқа, дигар шароитҳоро, ки тартиби воғузори онҳо дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи муайян гардидааст, диҳанд;

8) дар муносибат бо мақомоти намояндагии кормандон дигар вазифаҳоро, ки қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаҳо ва созишномаҳои коллективи пешбини намудаанд, иҷро намоянд.

Моддаи 21. Кафолатҳои иловагии меҳнати барои аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон

Ба аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон вобаста ба амали гардонидани фаъолияти намояндаги ҳимоят аз ҳар гуна шакли таъқиби корфармо кафолат дода мешавад;

Ба кормандоне, ки бинобар интиҳоб шудани ӯ ба мақомоти намояндагии аз фаъолияти истеҳсоли овоз гардидаанд, пас аз хатми ваколатҳои интиҳобиашон ҷои кори (вазифаи) пештараашон пешниҳод карда мешавад, агар чунин ҷои кор мавҷуд набошад, ҷои кори (вазифаи) ба он баробар дар ҳамон ташкилот пешниҳод мегардад.

Моддаи 22. Мақомоти намояндагии корфармоён

Корфармоён ҳуқуқ доранд дар иттифокҳо, ассоциацияҳо, конгрессҳо ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъияти муттаҳид шаванд. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии корфармоён чун созмонҳои ҷамъияти таъсис ёфта, фаъолият мекунанд ва мақсади асосиашон мусоидат ба рушди иқтисоди, баланд бардоштани самаранокии иқтисодӣ ва ташаббуси соҳибкори, инчунин бо роҳи ифода намудани манфиатҳои ташкилотҳо ва соҳибони амвол, ҳимояи ҳуқуқи онҳо дар соҳаи муносибатҳои хоҷаги ва меҳнати дар мақомоти ҳокимияти давлати ва идоракуни, дар муносибатҳои ҳамдигари бо мақомоти намояндагии меҳнаткешон ба амал баровардани шарикӣ иҷтимоӣ мебошад ва ҳифзи манфиатҳои аъзоёни он дар доираи шарикӣ иҷтимоӣ (Қонун аз 17.05.04 № 26).

БОБИ 3. ШАРТНОМАҲО ВА СОЗИШНОМАҲОИ КОЛЛЕКТИВИ

Моддаи 23. Мақсади бастанӣ шартномаҳо ва созишномаҳои коллективи

Шартнома ва созишномаҳои коллективи бо мақсади илова ба санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи муқаррар намудани шароити меҳнат, шуғл ва қафолати иҷтимоӣ баста мешаванд.

Тартиби таҳия, ба имзо расонидан ва амали шартномаҳо ва созишномаҳои коллективиро қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 24. Назорати иҷроӣ шартнома ва созишномаи коллективи

Назорати иҷроӣ шартнома ва созишномаи коллективи аз ҷониби тарафҳо ва намояндагони онҳо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунҳо амали мегардад. Ҳангоми ба амал баровардани назорат тарафҳо вазифадоранд ҳамаи иттилооти зарурии дар даст дошташонро пешниҳод намоянд,

Намояндагони тарафҳо, ки шартномаи коллективиро имзо намудаанд, ҳар сол ва ё дар мӯҳлатҳои дар шартномаи коллективи муқарраргардида оид ба иҷро дар маҷлиси умумии (конференция) коллективи меҳнати ҳисобот медиҳанд.

Моддаи 25. Масъулият барои иҷро накардани қонунҳо оид ба шартномаҳо ва созишномаҳои коллективи

Масъулиятро барои саркаши аз иштирок дар гуфтушунид, барои ваирон намудан ва иҷро накардани шартнома ва созишномаи коллективи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад,

БОБИ 4. ШАРТНОМАИ (ҚАРОРДОДИ) МЕҲНАТИ

Моддаи 26. Мафҳуми шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шартномаи (қарордоди) меҳнати - созишномаи баини корфарм ва корманд мебошад, ки тибқи он корманд вазифадор аст корхоро аз рӯи як касб, якҷанд касби муайян, ихтисос, ё вазифа бо дараҷаҳои дахлдор, бо роҳи тартиби дохилии меҳнати иҷро намояд, корфармо бошад. вазифадор аст барои ҳамин кор ба корманд музд диҳад ва шароити меҳнатиро, ки санадҳои қонунгузори ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнат ва созишномаҳои тарафҳо муайян намудаанд, таъмин кунад.

Моддаи 27. Тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шахрванде, ки ба синни 15 расидааст, метавонад чун корманд, тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнати бошад. Хонандагоне, ки ба синни чордаҳсолаги расидаанд, метавонанд тибқи ҳолат ва тартиби муқаррарнамудай Кодекси мазкур (моддаи 174, қисми дуюм) шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати банданд.

Инҳо метавонанд чун корфармо, тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнати бошанд:

1) мақомоти дахлдори ҳокимияти давлати, ташкилот, ки тибқи тартиби муқаррарнамудай қонун ба сифати шахси ҳуқуқи ба қайд гирифта шудаанд, инчунин намояндаги ва филиалҳои он;

2) шахси воқеи, ки тибқи тартиби муқаррарнамудай Қонун ба сифати соҳибкори фарди ва ё ба сифати истифодабарандаи меҳнати ашхоси дигар барои эҳтиёҷи хоҷагии истеъмолии худ ба қайд гирифта шудааст.

Моддаи 28. Озод будани шартномаи (қарордоди) меҳнати

Тарафҳо хангоми ба имзо расонидани шартномаи (қарордоди) меҳнати озод ва дорой ҳуқуқи баробар мебошанд.

Мачбур намудан барои бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнати ба ғайр аз ҳолатҳои, ки Кодекси мазкур, дигар қонунҳо ва ё ўҳдадорихои ихтиёран қабулнамудай корфармо пешбини намудаанд, мумкин нест.

Рад кардани беасоси бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнати бо корманде, ки аз ҷониби хадамоти шуғли давлати аз ҳисоби квота, брон ба кор фиристода шудааст, инчунин дар дигар ҳолатҳои, ки бевосита дар ҳамин Кодекс ва дигар қонунҳо муқаррар гардидаанд, манъ мебошад.

Рад кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо корманде, ки барои кор тибқи тартиби гузариш аз дигар ташкилот бо мувофиқи роҳбарони ташкилотҳо даъват шудааст, мумкин нест.

Бо талаби корманд ва ё мақоми манфиатдор корфармо вазифадор аст дар ҳолатҳои муқаррарнамудай Кодекси мазкур ба онҳо дар бораи сабабҳои рад карда шудани қабул ба кор ба таври хатти иттилоъ диҳад.

Қисми панҷум хориҷ карда шуд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Пеш аз бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнати дар ҳолатҳои пешбиниамудай Қонун метавонад шартҳои иловаги гузошта шавад (гузаштан аз озмун, интиҳоб шудан ба вазифа).

Моддаи 28.1 Муқаррароти умумӣ оиди дар ду (якчанд) ҷои кор кардан

Дар ду (якчанд) ҷои кор кардан - тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнати аз тарафи корманд дар баробар ва дар давраи фориғи аз кори (мансаби) асоси иҷро намудани кори дигар ё ишғол намудани дигар вазифаи доимии муздаш пардохтшаванда.

Барои дар ду (якчанд) ҷои кор кардан, розигии корфармо аз ҷои кори асоси талаб карда намешавад, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст.

Ҳангоми ба кор қабул намудани корманд бо тартиби дар ду (якчанд) ҷои кор кардан ё ба корфармо бояд ҳуҷҷатҳои дар бандҳои 1 ва 3 қисми дуюми моддаи 32 ҳамин Кодекс муайяншударо пешниҳод намояд. Ҳангоми дар дигар ташкилот ба кори вазнин ё кор дар шароити барои саломати зараровару хатарноки шароити меҳнати қабул намудан бо тартиби дар ду (якчанд) ҷои кор кардан бошад, корманд ўҳдадор аст, ки дар бораи

хусусият ва характери шароити меҳнат дар ҷои кори асоси маълумот пешниҳод намояд.

Хусусиятҳои дар ду (якҷанд) ҷои кор карданро барои категорияҳои алоҳидаи кормандон (кормандони соҳаҳои омӯзгори, тиббию дорусози, фарҳанг) Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 29. Кафолатҳои ҳангоми қабул кардан ба кор

Ғайриқонуни ба кор қабул накардан манъ аст. Рад кардани беасоси қабул ба кор, ки талаботи қисми 1 моддаи 7 Кодекси мазкурро ваирон мекунад, инчунин ба кор қабул накардани ашхоси заил ғайриқонуни ҳисобида мешавад:

- ашхосе, ки аз тарафи корфармо ба кор даъват шудаанд;
- ашхосе, ки корфармо мутобиқи Қонун вазифадор аст бо онҳо шартномаи (қарордоди) меҳнати бандад (маъюбон ва ашхоси синнашон аз ҳаҷдаҳ поёнтар, ки аз ҳисоби квотаи муқарраргардида ба кор фиристода шудаанд, занони ҳомила ва заноне, ки кӯдакони то синни сесола доранд, мутаносибан бо сабаби ҳомила ва ё кӯдак доштани онҳо), дар дигар ҳолатҳои пешбиниамудаи қонунҳо. Дар сурати рад кардани қабул ба кор корфармо вазифадор аст бо талаби корманд дар мӯҳлати 3 рӯз ба таври хатти, бо имзои шахси мансабдоре, ки ҳуқуқи ба кор қабул карданро дорад, бо нишон додани сабаби асосноки рад кардани қабул ба кор ҷавоб диҳад. Оиди чунин радкуни ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 29 (1) Маҳдудиятҳои дар ду (якҷанд) ҷои кор кардан

Дар ташкилотҳои давлати дар ду вазифаи роҳбарикунанда бо шартҳои дар ду (якҷанд) ҷои кор кардан роҳ дода намешавад, агар дар қонунгузори ҳолатҳои дигар муайян нашуда бошанд.

Дар ду (якҷанд) ҷои кор кардани шахсони синнашон то 18-сола, занҳои ҳомила, ҳамчунин дар корҳои шароити меҳнати зарарнок дошта, агар кори асоси низ ҳамин гуна шароитҳоро дошта бошад, манъ карда мешавад.

Дар ду (якҷанд) ҷои дар ташкилотҳои давлати ҳамроҳ кор кардани ҳешовандоне, ки таҳти итоату назорати бевоситаи ҳамдигари қарор доранд, манъ аст (моддаи 29 (2) ҳамин Кодекс).

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон маҳдудиятҳои дар ду (якҷанд) ҷои кор кардани кормандон, ҳамчунин дар масъалаи пардохти музди рухсатии меҳнати ё пардохти ҷубронпули барои рухсатии меҳнати истифоданашударо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 29 (2) Маҳдудияти якҷоя кор кардани ҳешовандони наздик

Дар як ташкилоти давлати (воҳидҳои таркиби) ба вазифаи роҳбар, сармуҳосиб (муовинони ӯ) ва ҳазинадор якҷоя кор кардани шахсоне, ки баини худ алоқаи ҳешутабори (волидон, зану шавҳар, бародарон, хоҳарон, писарон, духтарон, ҳамчунин бародарону хоҳарони волидон, фарзандони зану шавҳар) дошта бошанд ва агар кори онҳо ба итоату назорати бевоситаи ҳамдигари алоқаманд бошад, манъ карда мешавад (Қонун аз 3.03.06 № 158).

Маҳдудиятҳои, ки дар қисми якуми моддаи мазкур пешбини шудаанд, метавонанд бо қарори соҳибмулк дар ташкилотҳои ғайридавлати низ

муқаррар карда шаванд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 30. Мазмуни шартномаи (қарордоди) меҳнати

Мазмуни шартномаи (қарордоди) меҳнатиро созишномаи тарафҳо, чунин санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнат, аз ҷумла созишномаи генерали, соҳави ва шартномаи коллективи муайян мекунад.

Дар матни шартномаи (қарордоди) меҳнати бояд ҷои кор (ташкilot ва ё воҳидҳои муайян), вазифаи меҳнатии корманд, рӯзи оғози кор мӯҳлати амали шартномаи (қарордоди) меҳнати, ҳаҷми музди меҳнат, давомноки ва низоми вақти кори, давомнокии руҳсатии меҳнати ва дигар шароитҳои меҳнат нишон дода шавад.

Сатҳи ҳуқуқҳо ва кафолатҳои меҳнатии кормандонро, ки санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи муқаррар намудаанд, ҳангоми бастании шартномаи (қарордоди) меҳнати паст кардан мумкин нест.

Моддаи 31. Мӯҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати ба мӯҳлатҳои заил баста мешаванд.

1) ба мӯҳлатҳои номуайян;

2) ба мӯҳлати муайян (на бештар аз 5 сол);

3) барои иҷрои вазифаҳои корманди ҳозирнабуда, ки мутобиқи Кодекси мазкур ҷои қораш нигоҳ дошта мешавад;

4) ба мӯҳлати иҷрои кори муайян;

5) барои иҷрои корҳои мавсими;

Шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати барои иҷрои корҳои мавсими дар ҳолатҳои баста мешаванд, ки вобаста ба шароити табию иқлими кор метавонад дар давраи муайян (мавсим), на бештар аз шаш моҳ анҷом дода шавад.

Агар дар шартномаи (қарордоди) меҳнати мӯҳлати амали он нишон дода нашуда бошад, пас шартнома ба мӯҳлати номуайян басташуда ҳисоб гардида, бидуни розигии корманд аз нав барои мӯҳлати муайян баста намешавад.

Шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати ба мӯҳлати муайян дар ҳолатҳои баста мешаванд, ки агар бо назардошти хусусияти кор ва ё шароити иҷрои он ва ё манфиати корманд, инчунин дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи Қонун бастании шартнома барои мӯҳлати номуайян имконнопазир бошад (Қонун аз 3.03.06 № 158).

Моддаи 32. Бастании шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шартномаи меҳнати метавонад хатти ва ё шифоҳӣ баста шавад, қарордод бошад танҳо ба шакли хатти баста мешавад. Шартномаи (қарордоди) меҳнатии дар шакли хатти басташуда дар ду нусха тартиб дода шуда, ба он тарафҳо имзо мегузоранд. Як нусхаи шартномаи (қарордоди) меҳнати ба корманд дода мешавад, нусхаи дигарро корфармо маҳфуз медорад.

Ҳангоми ба кор дохил шудан ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

1) дафтарчаи меҳнати (ба ғайр аз ҳолатҳои бори аввал ба кор дохил гардидан);

2) шиноснома (шаҳодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни

шонздаҳсолаги нарасидаанд);

3) ҳуҷҷатҳо дар бораи маълумот дар ҳолатҳои пешбининамудаи санади меъёри;

4) барои ӯҳдадорони ҳарби - билети ҳарби ё шаҳодатномаи бақайдгири.

Корфармо ҳуқуқ надорад, агар дар Қонун тартиби дигаре пешбини нашуда бошад, аз шахси ба кор қабулшаванда дигар аснодро талаб кунад.

Ба кор қабул намудан бо фармони (амри) роҳбари ташкилот ё шахси ваколатдори ӯ ба расмият дароварда мешавад.

Фармон (амр) ба корманд бо гузоштани имзо эълон карда мешавад.

Амали шартномаи (қарордоди) меҳнати аз рӯзи оғози воқеии кор сар мешавад, агар дар шартнома тартиби дигар пешбини нашуда бошад.

Амали шартномаи (қарордоди) меҳнати, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбини нашуда бошад, аз рӯзи оғози воқеии кор шурӯъ мегардад. Корманд дар сурати мавҷуд набудани шартномаи (қарордоди) ҳатти меҳнати бо огоҳии корфармо амалан ба кор шурӯъ карда бошад, пас шартномаи (қарордоди) меҳнати аз рӯзи оғози кор баимзорасида ҳисоб шуда, бояд дар давоми се рӯзи оғози кор ба расмият дароварда шавад.

Моддаи 33. Санчиш ҳангоми қабул ба кор

Шартномаи (қарордоди) меҳнати метавонад бо санчиши пешаки баста шавад. Санчиш бо созишномаи тарафайн муқаррар гардида, ба ғайр аз ҳолатҳои муқаррарнамудаи Қонун, наметавонад аз се моҳ бештар бошад.

Дар давраи санчиш амали санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнат ба корманд татбиқ мегардад.

Санчиш ҳангоми ба кор қабул намудани ашхоси синнашон ба ҳаҷдах нарасида, мутахассисони ҷавон, ҳангоми гузаронидан ба кор ба маҳалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар, инчунин ҳангоми тибқи озмун ба кор қабул намудан муқаррар карда намешавад.

Давраи муваққатан гум кардани қобилияти кори ва дигар даврахое, ки корманд бо сабабҳои узрнок дар кор ҳозир набуд, ба ҳисоби мӯҳлати санчиш дохил намегардад.

Гузаштани санчиш бояд дар шартномаи (қарордоди) меҳнати қайд карда шавад. Дар сурати мавҷуд набудани қайд чунин ҳисоб мешавад, ки корманд бидуни санчиши пешаки ба кор қабул карда шудааст. Агар пас аз гузашти мӯҳлати санчиш ҳеч яке аз тарафҳо дар бораи қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати изҳороте надиханд, пас амали шартнома идома меёбад ва қатъи минбаъдаи он дар асосҳои умуми роҳ дода мешавад.

Моддаи 34. Шартномаи шогирди

Корфармо ҳуқуқ дорад бо ашхосе, ки кор мекобанд, барои мӯҳлати дар шартнома муқарраргардида барои таълими касби шартномаи шогирди бандад. Шартномаи шогирд бо мақсади омӯختани ихтисоси ибтидои доир ба соҳаи ташкилот баста мешавад.

Пас аз ба итмом расидани мӯҳлати шартнома бо ашхосе, ки омӯзишро хатм намудаанд, шартномаи (қарордоди) меҳнати баста мешавад. Музди меҳнат ҳангоми таълим тибқи шартнома муқаррар карда мешавад.

Тартиби бастанӣ шартномаи шогирди ро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 35. Гузаронидан ба кори дигари доими

Ба дигар кори доими гузаронидан (тағиир ёфтани вазифаи меҳнати корманд), супоридани кор аз рӯи ихтисоси дигар, тахассус ва вазифаи дигар танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Супоридани коре, ки хангоми иҷрои он шароити меҳнати дар созишномаи тарафҳо муайяншуда хеле тағиир меёбад ва бо сабабҳои асоснокгардидаи истеҳсоли, ташкили, технологи ва иқтисоди алоқаманд намебошанд, низ ба дигар кор гузаронидан ҳисоб мешавад ва розигии кормандро талаб мекунад.

Розигии корманд барои дар ҳуди ҳамон ташкилот ба дигар кор гузарондан, ба дигар ташкилот гузаронидан ва ё ба маҳалли дигар, ҳатто якҷоя бо ташкилот гузаронидан ҳам, бояд ба таври хатти гирифта шавад.

Дар ҳуди ҳамон ташкилот ба ҷои дигари кор гузаронидан, ба бахши таркибии ҳамон маҳал гузаронидан, дар доираи тахассус, дараҷаи ихтисос ё вазифа ва дигар дастгоҳ ё таҷҳизот кор супоридан, ки аз шартӣ шартномаи (қарордоди) меҳнати бармеояд ва дар аини замон шароити меҳнат моҳиятан тағиир намеёбад, ба кори дигар гузаронидан ҳисоб карда ва розигии корманд гирифта намешавад. Корфармо ҳуқуқ надорад кормандро ба коре, ки ҳилофи вазъи саломатиаш аст, гузаронад.

Агар давом додани кор аз рӯи вазифаи меҳнати, ки дар шартнома (қарордоди) меҳнати муқаррар гардидааст, бо сабабҳои объективи, ки Қонун пешбини намудааст, имконнопазир бошад, корфармо вазифадор аст ба корманд кори дигареро, ки дар ташкилот мавҷуд аст, пешниҳод намояд. Хангоми аз тарафи корманд рад гардидани пешниҳоди гузариш ба кори дигар амали шартномаи (қарордоди) меҳнати метавонад дар асосҳои умуми қатъ гардад.

Моддаи 36. Тағиир ёфтани шароити меҳнат

Корфармо ҳуқуқ дорад шароити меҳнатро тағиир диҳад, агар чунин тағиирот дар технология ва ташкили истеҳсолии меҳнат пешаки муқаррар шуда бошад.

Дар шартномаҳои коллективи метавонад машварати пешаки мақомоти ҳифзқунандаи манфиати кормандони ташкилот оид ба тағиироти шароити меҳнат барои гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон пешбини карда шавад.

Корфармо вазифадор аст кормандро оид ба тағиирёбии ояндаи шароити меҳнат на дертар аз ду моҳ оғох созад. Агар корманд шароити нави меҳнат ба идомаи кор рози набошад, пас шартномаи (қарордоди) меҳнати метавонад қатъ карда шуда, ба ӯ барои аз кор рафтан ба андозаи на камтар аз ду моҳи миёнаи моҳона маблағ пардохта шавад. Корманд ҳуқуқ дорад дар бораи аз ҷониби корфармо тағиир додани шароити меҳнат ба суд арз кунад. Хангоми баррасии баҳс корфармо вазифадор аст исбот кунад, ки нигоҳ доштани шароити пештараи меҳнат имконнопазир аст.

Дар мавридҳои, ки тағиирот дар истеҳсолот, меҳнат ва ҳаҷми кор боиси ба таври оммави аз кор озод гардидани кормандон мегардад, корфармо бо мақсади нигоҳ доштани ҷои кори ҳуқуқ дорад бо розигии мақомоти намояндагии дахлдори кормандони ташкилот, бидуни риояи мӯҳлати оғохонӣ, ки қисми 3 ҳамин модда пешбини намудааст, шароити меҳнати кормандонро тағиир диҳад.

Моддаи 37. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан дар сурати бекористи

Дар сурати бекористи кормандон бо назардошти ихтисос ва дараҷаи касбашон дар ҳуди ҳамон ташкилот дар тамоми давраи бекористи ба кори

дигар, бо розигии онҳо ба ташкилоти дигар, вале дар ҳамон маҳал ба мӯҳлати то як моҳ гузаронда мешаванд, агар дар шартномаи коллективи мӯҳлати дигар муқаррар нашуда бошад.

Ҳангоми гузаронидан ба кори каммузд дар натиҷаи бекористи музди меҳнати корманд дар ҳаҷми на камтар аз маблағи миёнаи моҳона (маош) дода мешавад.

Моддаи 38. Муваққатан боздоштани истеҳсолот

Агар ташкилот душворихоӣ дорои хусусиятҳои истеҳсоли, иқтисоди, технологи ё ташкилиро ҳис намояд, дар ин ҳолат корфармо метавонад бо розигии мақомоти намоёндагии дахлдори кормандони ташкилот кори воҳидҳои (цехҳо, участкаҳо, бригадаҳои) алоҳидаро бидуни гузаронидани чораҳои ихтисори шумора ё штати кормандон муваққатан боз дорад.

Муваққатан боздоштани ташкилот чун бекористии бидуни гуноҳи корманд ҳисобида мешавад ва дар сурати имконнопазир будани гузаронадани кормандон ба кори дигар дар ҳаҷми маблағи моҳона ҳақ (маош) дода мешавад.

Муваққатан боздоштани кор бидуни додани ҳаққи бекористи манъ карда мешавад, агар корфармо барои ба кори дигар гузаронидани кормандон имконият надошта бошад.

Моддаи 39. Маҳдуд кардани гузаронидан ба корҳои ғайритаҳассуси

Дар вақти бекористи ва ҳолатҳои муваққатан иваз намудани корманди ҳозирнабуда кормандони ихтисоснокро бидуни розигии онҳо корҳои ғайритаҳассуси гузаронидан мумкин нест.

Моддаи 40. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бинобар зарурати истеҳсоли ва бекористи

Бинобар зарурати истеҳсоли ва бекористи кормандро бидуни розигии ӯ ба мӯҳлати то як моҳ ба кори дигар муваққатан гузаронидан мумкин аст.

Дар аини замон кормандро ба коре, ки хилофи вазъи саломатии ӯ мебошад, гузаронидан мумкин нест. Дар давраи муваққатан гузаронидан ба корманд аз рӯи кори иҷрокардааш, вале на камтар аз музди миёнаи пештара ҳақ дода мешавад.

Дар ҳолатҳои зарурати истеҳсоли мӯҳлатҳои ниҳони гузаронидан ба кори дигар, инчунин ҳаҷми мушаххаси музди меҳнат дар шартномаи коллективи муқаррар карда мешавад, агар шартнома баста нашуда бошад, онро корфармо баъди машварат бо мақоми намоёндагии кормандон муайян менамояд.

Моддаи 41. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бо ташаббуси корманд

Ҳоҳиши корманд дар бораи гузаронидан ба кори дигар бояд аз ҷониби корфармо қонеъ гардонда шавад, агар ин хоҳиш сабабҳои узрнок дошта, чунин кор дар ташкилот мавҷуд бошад.

Номгуӣ сабабҳои узрнокро барои муваққатан ба кори дигар гузаронидан, инчунин тартиби пардохти музди меҳнатро ҳангоми гузаронидани ҳамин Кодекс, шартномаи коллективи агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди машварат бо мақоми намоёндагии кормандон ва

розигии тарафҳо муайян менамояд.

Моддаи 42. Вазифаи корфармо оиди пешгирии аз кор озодкунии оммавии кормандон

Ҳангоми таҳдид кардани хавфи аз кор озодкунии оммавии кормандон корфармо вазифадор аст, бо розигии мақоми намоёндагии кормандони ташкилот ва мақоми дахлдори меҳнат ва шуғли аҳоли чораҳои махсусе, ки корҳои зеринро пешбини менамоянд, бинад:

- 1) маҳдуд ё муваққатан қатъ кардани қабули кормандоии нав, озод кардани онҳое, ки дар ду (чанд) ҷои кор мекунад;
- 2) маҳдуд намудани иҷрои корҳои зиёда аз вақтҳои муқаррари
- 3) тағйир додани шароити меҳнат тибқи қисми чоруми моддаи Ҳамин Кодекс;
- 4) муваққатан боздоштани истеҳсолот тибқи моддаи 38 Ҳамин Кодекс;
- 5) давра ба давра озод кардани кормандон;
- 6) дигар чорабиниҳо, агар онҳоро шартномаи коллективи пешбини карда бошад.

Моддаи 43. Муносибатҳои меҳнати ҳангоми иваз шудани молик ва аз нав ташкил кардани ташкилот

Ҳангоми иваз шудани молики ташкилот, ҳамчунин аз нав ташкил кардани (якҷоя, ҳамроҳ, ҷудо шудан ва дигаргун сохтани) он муносибатҳои меҳнати бо розигии корманд давом мекунад. Дар ин маврид бо ташаббуси корфармо қатъ кардани шартномаи меҳнати танҳо дар асосҳои пешбининамудаи Ҳамин Кодекс ва бо риояи хатмии кафолатҳои муқарраргардидаи онҳо мумкин аст.

Молики нав дар давоми шаш моҳи пайдо кардани ҳуқуқи молик ҳақ дорад шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатиро, ки молики пештараи бо роҳбарони ташкилот ва кормандон, ки вазифаҳои умумии идоракуниро дар ташкилот ба ҷо меоваранд, аз нав бандад ё бекор кунад. Аз тобеияти як мақом ба тобеияти мақоми дигар гузаронидани ташкилот амали шартномаи (қарордоди) меҳнатиро қатъ карда наметавонад.

Моддаи 44. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шартномаи (қарордоди) меҳнати дар ҳолатҳои зерин қатъ шуда метавонад;

- 1) бо созишномаи тарафҳо. Бо ин асос мумкин аст ҳар гуна шартнома (қарордод) ҳар вақт қатъ карда шавад;
- 2) бо ташаббуси корманд;
- 3) бо ташаббуси корфармо;
- 4) бо гузаштани мӯҳлат;
- 5) бо ҳолатҳои ба иродаи тарафҳо вобаста набудан.

Моддаи 45. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корманд

Корманд ҳақ дорад ду ҳафта пештар корфарморо ба таври хатти огоҳ намуда, шартномаи (қарордоди) меҳнатиро, ки ба мӯҳлати номаълум баста шудааст, бекор кунад.

Баъди гузаштани мӯҳлати огоҳи корманд ҳақ дорад корро қатъ намояд, корфармо бошад вазифадор аст ба корманд дафтарчаи меҳнатиашро

супорида, бо \bar{u} ҳисобу китобро баробар кунад.

Бо хоҳиш ва розигии корфармо шартномаи (қарордоди) меҳнати то ба итмом расидани мӯҳлати огоҳи метавонад бекор карда шавад. Дар ҳолате, ки аризаи корманд дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо имконнопазирии давом додани кор вобаста аст, корфармо бояд шартномаи (қарордоди) меҳнати ро дар мӯҳлати хоҳишкардаи корманд бекор кунад.

Дар давоми мӯҳлати огоҳи корманд ҳақ дорад аризаи худро дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати пас гапта гирад, агар ба ҷои кори \bar{u} ба таври гузарондан корманди дигар даъват нашуда бошад.

Шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнати бо талаби корманд дар ҳолатҳои бемори ё маъҷуб шудани \bar{u} , ки барои аз рӯи шартномаи (қарордоди) меҳнати иҷро намудани кор ҳалал мерасонад, аз ҷониби корфармо ваирон кардани санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнат ё шартномаи (қарордоди) меҳнати, инчунин дигар сабабҳои узрнок бекор карда мешавад.

Корманд ҳақ дорад дар ҳолатҳои, ки ҳангоми бастанӣ шартнома (қарордод) корфармо дар бораи шароити меҳнат дар ҷои кор ба \bar{u} хабари нодуруст додааст ё ўҳдадорӣро оиди таъмини шароитҳои солим ва беҳавфи меҳнат дар ҷои кор ваирон кардааст, шартномаи (қарордоди) меҳнати ро бидуни огоҳии пешакии корфармо бекор кунад.

Моддаи 46. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо

Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо бояд асоснок бошад. Инҳо асос шуда метавонанд:

1) барҳам хӯрдани ташкилот; қатъ ёфтани фаъолияти соҳибкор; ихтисор шудани шумора ё штати кормандон;

2) ошкор гардидани номувофиқии корманд ба вазифаи ишғолкардааш ё кори инро мекардагӣ дар натиҷаи нокифоягии ихтисос ё аҳволи саломатиаш, ки барои давом додани ҳамон кор ҳалал мерасонад;

3) бидуни сабабҳои узрнок вазифаҳои меҳнати ро, ки шартномаи (қарордоди) меҳнати ё қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати ба зиммаи \bar{u} гузоштааст, мунтазам иҷро накардани корманд, агар ба корманд пештар ҷораҳои ҷазои интизоми дода шуда бошад;

4) проғул (аз ҷумла дар давоми рӯзи кори зиёда аз се соат набудан дар кор) бидуни сабабҳои узрнок;

5) ҳозир нашудан ба кор дар давоми бештар аз чор моҳи бифосила дар натиҷаи корношоямии муваққати, бидуни ҳисоб кардани руҳсатии давраи ҳомила ва таваллуд, агар қонунгузори мӯҳлати аз ин зиёдтари нигоҳ доштани ҷои корро (вазифаро) ҳангоми бемории муайян муқаррар накарда бошад. Ба кормандоне, ки ба сабаби латҳурии меҳнати ё бемории касби қобилияти меҳнатиашонро гум кардаанд, то барқарор шудани қобилияти меҳнати ё муқаррар гардидани маъҷуби ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад;

6) дар ҳолати масти аз шароб, маводи нашъаовар ва токсикӣ ҳозир шудан ба кор;

7) дуздидани амволи корфармо дар ҷои кор, ки онро ҳукми қувваи Қонуни пайдокардаи суд ё қарори мақома, ки додани ҷазои маъмури ба салоҳияти он дохил мешавад, муқаррар намудааст;

8) Қатъ кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо шахсони дар чанд ҷои коркунанда бинобар қабули корманди дигаре, ки дар чанд ҷои кор намекунад, инчунин вобаста ба маҳлуд гардондани кор дар чанд ҷои;

9) Қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо роҳбари ташкилот бинобар иваз шудани молик;

10) ваиронкунии дағалонаи яккаратаи қонунгузори оид ба меҳнат аз ҷониби роҳбарони ташкилот (воҳидҳои алоҳидаи он) ва муовинони онҳо;

11) аз ҷониби корманде, ки бо арзишҳои пулиро моли бевосита сару кор дорад, содир намудани амали гунаҳкоронае, ки барои нисбат ба вай гум шудани боварии корфармо асос медиҳад;

12) аз ҷониби корманде, ки вазифаҳои тарбиявиро иҷро менамояд, содир шудани рафтори бадахлоқона, ки барои давом додани он кор сазовор намебошад;

13) ваирон намудани тартиб ва қоидаҳои муқаррарнамудаи қонун хангоми қабул ба кор. Қонунҳо, оинномаҳо ва низомномаҳои оид ба интизом метавонанд дигар асосҳои иловагии бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатиро низ бо ташаббуси корфармо пешбини намоянд.

Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати аз рӯи асосҳои, ки дар бандҳои 1 (ба ғайр аз барҳам хӯрдани ташкилот) ва 2 ҳамин модда, банди 2, моддаи 53 ҳамин Кодекс роҳ дода мешавад, агар кормандро бо розигии ӯ ба кори дигар гузаронидан имконнопазир бошад.

Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо дар давраи корношоямии муваққати (ба ғайр аз озодкуни аз рӯи банди 5 ҳамин модда) ва дар давраи дар руҳсати будани корманд, 1 истисноӣ ҳолатҳои барҳам хӯрдани ташкилот, қатъ шудани фаъолияти соҳибкор, роҳ дода намешавад.

Моддаи 47. Ҳуқуқи афзалиятнок барои дар кор мондан дар сурати бекор шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати бинобар тағйир ёфтани шумораи (штати) кормандон ё шароити меҳнат

Дар сурати бекор шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати бинобар тағйир ёфтани технология, ташкили истеҳсолот ва меҳнат, ки кам шудани ҳаҷми корҳо, ки боиси тағйири шумораи (штати) кормандон тағйири хусусияти корҳо гардидааст, ҳуқуқи имтиёзнок барои дар кор мондан ба кормандоне дода мешавад, ки дорои дараҷаи баландтари ихтисос ва ҳосилнокии меҳнат мебошанд.

Дар сурати баробар будани таҳассус ва ҳосилнокии меҳнат афзалият ба инҳо дода мешавад:

- ба кормандоне, ки ду ва аз ин зиёд хӯранда доранд;
- ба шахсоне, ки дар оилашон дигар кормандони дорои музди меҳнати мустақилона мавҷуд нестанд;
- ба кормандоне, ки дар ҳамон ташкилот собиқаи тӯлоии кор доранд;
- ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда ихтисоси худро аз рӯи таҳассуси дахлдор дар донишқадаҳои оли ва миёнаи махсус баланд мебардоранд ва шахсоне, ки аз истеҳсолот ҷудо шуда донишқадаҳои оли ва миёнаи махсус, касбҳои техникиро ба итмом расондаанд, ба шарт ки баъди хатми таҳсил дар давоми ду сол аз рӯи ихтисос кор кунанд;
- ба шахсоне, ки дар ҳамон ташкилот чароҳати меҳнати гирифтаанд ё ба бемории касби гирифта шудаанд;
- ба маълюбони Ҷанги Бузурги Ватани, иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватани ва шахсони ба онҳо баробар;
- ба шахсоне, ки ба касалии шуоъ гирифта шудаанд ё онро аз сар гузаронидаанд ва дигар беморихое, ки бо паҳншавии нури радиациони вобаста буда, дар натиҷаи оқибатҳои садамаи объектҳои атоми ба вучуд омадаанд, ба маълюбоне, ки алоқамандии маълубии онҳо бо садамаи

объектҳои атоми муқаррар шудааст, иштирокчиёни корҳои барҳамдиҳии оқибатҳои ин садамаҳо ва фалокатҳо, инчунин шахсоне, ки аз минтақаҳои зикршуда эвакуация ё кӯчонда шудаанд ва дигар шахсоне, ки ба ин гурӯҳ баробар карда шудаанд;

- ихтироъкорон.

Дар шартномаи (қарордоди) коллективи метавонад дигар ҳолатҳое пешбини карда шаванд, ки дар сурати мавҷуд будани онҳо барои кормондани кормандон афзалият дода мешавад.

Моддаи 48. Бо ташаббуси корфармо бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати ва мувофиқаи он бо Кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон

Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо (моддаи 46) баъди пешаки, на дертар аз ду ҳафта, огоҳ намудани иттифоқи касабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон сурат мегирад.

Дар ҳолатҳои пешбиниқардаи шартнома ва созишномаи меҳнати бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо танҳо бо розигии пешакии иттифоқҳои касабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон сурат мегирад.

Кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон дар бораи қарори қабулшуда доир ба масъалаи ризоият барои бо корманд қатъ кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати дар мӯҳлати даҳ рӯзи гирифтани пешниҳоди шахсе, ки ҳуқуқи бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатиро дорад, дар шакли хатти ба корфармо бояд хабар диҳад.

Корфармо ҳақ дорад шартномаи (қарордоди) меҳнатиро на дертар аз як моҳи гирифтани розигии кумитаи иттифоқи касаба ё мақоми дигари намояндагии кормандон қатъ намояд.

Моддаи 49. Огоҳони дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати

Корфармо вазифадор аст кормандро дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати, ки ба мӯҳлати номуайян баста шудааст, дар мӯҳлатҳои зерин ба таври хатти огоҳонад:

1) ҳангоми бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бинобар барҳам хӯрдани ташкилот, ихтисор шудани шумора ё ҷағҳати кормандон на дертар аз ду моҳ;

2) ҳангоми бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бинобар ба кори иҷро мекардагӣ мувофиқ наомадани корманд аз сабаби нокифоягии таҳассус ё аҳволи саломати на камтар аз як моҳ.

Дар давраи огоҳони ба корманд ҳуқуқ дода мешавад, ки барои ҷустуҷӯи кори дигар ҳафтае на камтар аз як рӯз ба кор набарояд ва музди қораш нигоҳ дошта мешавад.

Бо созишномаи тарафҳо шартномаи (қарордоди) меҳнати метавонад аз рӯи асосҳои зикршуда то ба охир расидани мӯҳлати огоҳони бо додани ҷубронпули дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи рӯзона барои ҳар рӯзи боқимондаи то ба охир расидани ин мӯҳлат бекор карда шавад.

Корфармо вазифадор аст дар мӯҳлати муқаррарқардаи Қонун дар бораи аз кор озодшавии дар пешистодаи кормандон бо нишон додани ихтисос, дараҷаи касби ва ҳаҷми музди меҳнати онҳо ба мақоми дахлдори ҳадамоти шуғли аҳоли маълумот диҳад.

Моддаи 50. Кафолату имтиёзҳо барои кормандони аз кор озодшаванда

Ба кормандоне, ки бинобар ихтисор шудани кор ё тағиир ёфтани шароити меҳнат аз ташкилот озод мегарданд, кафолатҳои зерин дода шаванд:

1) кӯмакпулии аз коррави дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи якмоҳа;

2) нигоҳ доштани музди миёнаи якмоҳа дар давраи бо кор таъмин кардан дар давоми моҳи дуум ва сеюми аз кор озод шудан бо қарори мақоми шуғли аҳоли, агар корманд дар мӯҳлати даҳ рӯзи баъди аз кор озод шудан сари вақт ба ин мақом муроҷиат карда, бо кор таъмин нашуда бошад;

3) ҳуқуқ барои як сол пеш аз мӯҳлати муқарраркардаи қонунгузори ба нафақа баромадани шахсони синни нафақа, ки собиқаи меҳнати доранд ва он барои аз рӯи синну сол ба нафақа баромадан ҳуқуқ диҳад.

Шахсоне, ки бинобар ҳодисаи нохуш дар истеҳсолот ё бемории касби барои иҷрои кори пештара қобилияташонро гум кардаанд, бо кормандони аз кор озодшуда баробар карда мешаванд.

Санадҳои қонунгузори ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи метавонанд мӯҳлати аз ин дарозтари нигоҳ доштани музди миёнаро ба кормандони аз кор озодшуда дар давраи ба кор таъмин шудани онҳо пешбини намоянд.

Моддаи 51. Қатъ кардани шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнати

Шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнати баробари ба итмом расидани мӯҳлати он қатъ мегардад. Агар баъди гузаштани мӯҳлат муносибатҳои меҳнати давом кунад ва ягон тараф бекор намудани онро талаб накунад, он гоҳ шартномаи (қарордоди) меҳнати ба мӯҳлати нав баста мешавад ё дар сурати набудани чунин созишнома ба мӯҳлати номаълум идомадошта ҳисобида мешавад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатие, ки ба вақти набудани корманд баста шудааст ва барои ӯ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта шудааст, аз рӯзи ба кор баргаштани ин корманд қатъ мегардад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатие, ки ба вақти иҷрои кори муайян баста шудааст, баъди ба охир расидани он қатъ мешавад.

Моддаи 52. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнати то ба охир расидани мӯҳлат

Шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнати, ки дар бандҳои 2 ва 4 моддаи 31 ҳамин Кодекс пешбини шудааст, метавонад то ба охир расидани мӯҳлат аз рӯи асосҳои пешбиникардаи моддаҳои 43 ва 44 ҳамин Кодекс бекор карда шавад. Дар ин ҳолатҳо дар шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати мумкин аст пардохти ҷаримаи аҳдшикани пешбини карда шавад.

Корфармо аз пардохти ҷаримаи аҳдшикани озод карда мешавад, агар шартномаи (қарордоди) меҳнати бо таппабуси корманд ё бинобар вазифаҳои меҳнатии худро ваирон кардани корманд пеш аз мӯҳлат бекор карда шавад.

Моддаи 53. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати дар ҳолатҳои, ки ба иродаи тарафҳо вобаста нестанд

Шартномаи (қарордоди) меҳнати дар ҳолатҳои зерин, ки ба иродаи тарафҳо вобаста нестанд, қатъ карда мешавад:

1) ҳангоми даъват ё ба хизмати ҷарби дохил шудани корманд;

2) ҳангоми ба кор барқарор намудани корманде, ки пештар ин корро иҷро мекард;

3) ҳангоми қувваи қонуни пайдо намудани ҳукмнома, ки бо он корманд ба ҷазо маҳкум шудааст ва давом додани кори пештараашро истисно менамояд;

4) бинобар вафот кардани корманд;

5) дар сурати ваирон кардани қоидаҳои муқарраршудаи қабул ба кор;

6) дар ҳолатҳои дигаре, ки Қонун пешбини кардааст.

Моддаи 54. Аз кор дур кардан

Корфармо ӯҳдадор аст бо талаби мақомоти ваколатдори давлати дар ҳолатҳои пешбиникардаи қонунгузории ҷумҳури кормандро аз кор дур кунад.

Корфармо ҳақ надорад, ки корманди дар ҳолати масти аз шароб, моддаҳои напшӯвар ва ё токсикӣ ба кор ҳозиршударо дар ҳамон рӯзи (сменаи) кори ба кор роҳ диҳад.

Дар давраи аз кор дур кардан музд дода намешавад.

Моддаи 55. Кӯмакпули дар вақти аз кор рафтан

Ба корманд дар сурати қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати аз кор рафтан кӯмакпули дода мешавад:

- бо ташаббуси корфармо, ба ғайр аз ҳолатҳои бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати дар асосҳои пешбиникардаи бандҳои 3, 4, 6, 7, 10, 11, қисми 1 моддаи 46 ҳамин Кодекс;

- дар ҳолатҳои ба иродаи тарафҳо вобаста набуда, ба истисноии ҳолатҳои қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати ҳангоми қувваи қонуни пайдо намудани ҳукмномаи суд (банди 3 моддаи 53 ҳамин кодекс) ва дар сурати ғавтидани корманд (банди 4 моддаи 53 ҳамин Кодекс).

Ҳаҷми кӯмакпули ҳангоми аз кор рафтан бо роҳи зарб задани чоряки музди миёнаи моҳона ба шумораи солҳои пурраи кор дар ташкилот муайян карда мешавад ва набояд аз ҳаҷми музди миёнаи моҳонаи корманд камтар бошад.

Моддаи 56. Дафтарчаи меҳнати

Дафтарчаи меҳнати намунааш муқарраргардида ҳуҷҷати асосии ғайриқарордодии меҳнати буда, собиқаи меҳнати кормандро тасдиқ менамояд. Тартиби чори кардани дафтарчаҳои меҳнатиро ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Корфармо вазифадор аст ба ҳамаи кормандоне, ки дар ташкилот зиёда аз 5 рӯз кор кардаанд, дафтарчаҳои меҳнати кушояд.

Дар дафтарчаи меҳнати маълумот дар бораи қабул ба кор, ба кори дигари доими гузаронидан бо нишон додани касб (ихтисос), дараҷаи касби, вазифа (мувофиқи санади меъёрие, ки номи касб ва вазифаи кормандонро муқаррар менамоянд) ва аз кор озод кардани кормандон бо нишон додани асосҳои қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнати, инчунин дар бораи хавасмандгардони ва мукофотонидан барои муваффақиятҳо дар кор қайд карда мешавад.

Ҳангоми аз кор озод кардан дафтарчаи меҳнати дар рӯзи охирини кор ба корманд супорида мешавад. Дар сурати роҳ додани кашолкори оиди супоридани дафтарчаи меҳнати бо гуноҳи корфармо ба корманд барои ҳар рӯзи кашолкори музди миёна дода мешавад.

Моддаи 57. Вазифаи корфармо барои ба корманд додани маълумотнома дар бораи кор дар ҳамон ташкилот

Корфармо вазифадор аст ба корманд, аз ҷумла ба корманди собиқ, аз рӯи хоҳишаш дар бораи кор дар ҳамон ташкилот бо нишон додани ихтисос, дараҷаи касби, вазифа, вақти кор ва ҳаҷми музди меҳнат маълумотнома диҳад.

Моддаи 58. Роҳ надодани ғайриқонуни аз кор озод мамудан ва ба кори дигар гузаронидани корманд

Корманде, ки ғайриқонуни ба кори дигар гузаронида ё ғайриқонуни аз кор озод карда шудааст, аз ҷониби худи корфармо ё суд ба кор барқарор карда мешавад.

Ҳангоми баррасии баҳс дар суд ба зиммаи корфармо вазифа гузошта мешавад, ки зарурат ва асоснокии ба кори дигар гузаронидан ё аз кор озод кардани кормандро исбот намояд.

Агар дар шартномаи коллективи пешаки гирифтани розигии мақоми дахлдори иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон ҳангоми аз кор озод намудани кормандон бо ташаббуси корфармо пешбини шуда бошад, он гоҳ суд дар қатори дигар далелҳо розигии мақомоти мазкурро ба ҳисоб мегирад.

Моддаи 59. Масъулияти корфармо барои ғайриқонуни ба кори дигар гузарондан ва ғайриқонуни қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнати

Ҳангоми аз ҷониби суд ба кор барқарор намудани корманд ба зиммаи корфармо оиди ҷуброни зарари ба корманд расонидашуда вазифа гузошта мешавад,

Ҷуброни зарар аз инҳо иборат аст:

1) ҳатман пардохтани вақти проғули маҷбури дар ҳаҷми на камтар аз музди аз даст дода;

2) Ҷуброни хароҷоти иловаги вобаста ба шикоят дар бораи ба кори дигар гузаронидан ё озод кардан аз кор (маслиҳати мутахассисон, хароҷоти бурдани кори парванда)

3) имконпазирии ҷуброни зарари маънави.

Ҳаҷми ҷуброни зарари маънавиро суд бо назардошти арзёбии амали корфармо муайян мекунад, вале он аз музди миёнаи ҳармоҳаи корманд камтар буда наметавонад.

БОБИ 5 ВАҚТИ КОР

Моддаи 60. Мафҳуми вақти кор. Давомнокии мӯътадили вақти кор

Вақти кор вақте ба ҳисоб меравад, ки дар давоми он корманд тибқи тартибот ё нақшаи кор ё шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати бояд вазифаҳои меҳнатии худро иҷро намояд.

Давомнокии мӯътадили вақти кор дар ташкилотҳо дар як ҳафта набояд аз 40 соат зиёд бошад.

Моддаи 61. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон бо назардошти синну сол, вазъи

саломати, шароити меҳнат, хусусияти вазифаи меҳнатии онҳо ва дигар ҳолатҳо тибқи санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнат, инчунин шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати давомнокии кӯтоҳи вақти кор бидуни кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои инҳо муқаррар карда мешавад:

1) ба кормандоне, ки ба синни ҳаждаҳ нарасидаанд (моддаи 178 ҳамин Кодекс);

2) ба кормандони маъҷуб (моддаи 152 ҳамин Кодекс);

3) ба кормандоне, ки бо корҳои шароити меҳнаташ номусоид (моддаи 62 ҳамин Кодекс) машғуланд ё хусусияти махсуси кор доранд (моддаи 63 ҳамин Кодекс).

Моддаи 62. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандоне, ки бо корҳои дорои шароити зарарноки меҳнат машғуланд

Давомнокии кӯтоҳи вақти кор на зиёда аз 35 соат дар як ҳафта барои кормандоне муқаррар карда мешавад, ки дар чараёни меҳнат ба таъсири барои саломати зарарноки омилҳои физики, химияви, биологӣ ва дигар омилҳои истехсоли дучор мешаванд. Рӯиҳати истехсолот, цехҳо вазифаҳоеро, ки кор дар онҳо барои давомнокии кӯтоҳи вақти кор ҳуқуқ медиҳад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 63. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандоне, ки қорашон дорои хусусияти хос мебошад

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон (духтурон, педагогҳо ва дигарон), ки қори онҳо бо шиддати баланди эҳсосоти, зехни, асаби алоқаманд аст (хусусияти хос дорад), давомнокии вақти кор дар як ҳафта на бештар аз 35 соат муқаррар карда мешавад.

Номгӯи чунин кормандон ва давомнокии мушаххаси вақти қори онҳоро санади қонунгузори ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 64. Вақти нопурраи кор

Бо созишномаи баини қорманд ва қорфармо чи ҳангоми қабул ба қор ва чи минбаъд рӯзи нопурра ва ё ҳафтаи нопурраи қор бо пардохти музди меҳнат вобаста ба ҳаҷми истехсол ва ё мутаносибан ба вақти қор муқаррар карда мешавад.

Қорфармо вазифадор аст дар ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва санади дигари меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнат вақти нопурраи қорро муқаррар намояд.

Ҳангоми қори намудани низоми вақти нопурраи қор давомнокии вақти қори наметавонад аз нисфи меъёри моҳонаи вақти қор қамтар ва музди меҳнат аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи Қонун қамтар бошад.

Қор дар шароити вақти нопурраи қор барои қорманд боиси ягон маҳдудияти давомнокии руҳсатии ҳарсола, ҳисоби собиқаи қори ва дигар ҳуқуқҳои меҳнати намегардад.

Моддаи 65. Навъҳои ҳафтаи қор. Низоми вақти қор

Навъҳои ҳафтаи қор (ҳафтаи қори панҷрӯза бо ду рӯзи истироҳат ё ҳафтаи қори шашрӯза бо як рӯзи истироҳат, ҳафтаи қор бо рӯзҳои

истироҳати тағиирёбанда) ва низоми вақти кор (давомнокии вақти танаффус, шумораи смена дар як шабонарӯз, иваз намудани рӯзҳои кори ва ғайрикори, тартиби гузаронидани кормандон аз як смена ба сменаи дигар) дар ташкилот тибқи тартиби дохилии меҳнат, дигар санади маҳдуди меъёри ва ҳангоми мавҷуд набудани онҳо - тибқи созишномаи баини корманд ва корфармо муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 66. Кори сменави

Ҳангоми кори сменави давомнокии кори ҳамаарӯза (смена) тибқи чадвали сменави, ки аз ҷониби корфармо пас аз машварати пешаки бо мақомоти дахлдори намоёндагии кормандон тасдиқ карда мешавад, муқаррар гардида, дар муддати то як моҳи пеш аз ҷори гардидани он ба маълумоти кормандон расонида мешавад.

Кормандон якдигарро дар смена баробар иваз мекунанд.

Аз як смена ба дигар смена гузаштан мутобиқи чадвали кори сменави сурат мегирад.

Паи ҳам ба кор ҷалб намудани корманд дар давоми ду смена манъ аст.

Моддаи 67. Давомнокии вақти кор

Дар сурати ҳафтаи панҷрӯзаи кор давомнокии кори ҳаррӯза (смена)-ро қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати ӯ чадвали смена, ки онро корфармо баъди маслиҳати пешаки бо мақоми дахлдори намоёндагии кормандон бо назардошти хусусияти кор ва риояи давомнокии ҳафтаи кори муқарраргардида тасдиқ намудааст, муайян менамоянд.

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) набояд аз ин зиёд бошад:

- барои кормандони синни аз 15 то 16 - 5 соат, аз 16 то 18 - 7 соат;

- барои хонандагони муассисаҳои маълумоти умуми (мактабҳо), муассисаҳои таълимии ибтидоӣ ва миёнаи касби, ки дар давоми соли хониш таҳсилу кор мекунанд - синни аз 14 то 16 - 2,5 соат, синни аз 16 то 18 - 3,5 соат;

- барои маъюбон - 6 соат.

- ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷои кор мекунанд - нисфи давомнокии мӯътадили вақти корие, ки дар моддаҳои 60-67 ҳамин Кодекс муайян шудаанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Ҳангоми ҳафтаи шашрӯзаи кор агар меъёри якҳафтаина 40 соат бошад, давомнокии кори ҳаррӯза аз 7 соат, агар меъёри якҳафтаина 35 соат бошад, аз 6 соат, агар меъёри ҳафтаина 24 соат бошад, аз 4 соат зиёд буда наметавонад.

Моддаи 68. Ба қисмҳо тақсим кардани рӯзи кор

Дар корҳои дорои хусусияти хоси меҳнат агар зарур шавад, рӯзи кор бо розигии корманд метавонад ба қисмҳо тақсим карда шавад, ба шарте ки давомнокии умумии вақти кор аз давомнокии муқарраргардидаи кори ҳаррӯза зиёд набошад.

Намуди корхое, ки дар онҳо рӯзи кор ба қисмҳо тақсим карда мешавад, миқдор ва давомнокии танаффус дар кор, инчунин намудҳо ва ҳаҷми ҷубронро ба кормандон барои кор дар ҷунин шароит шартнома ва созишномаи коллективи, агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди маслиҳати пешаки бо мақоми дахлдори намоёндагии кормандон муайян

менамояд.

Моддаи 69. Давомнокии кор дар арафаи рӯзҳои ид

Давомнокии кори харрӯза (смена) дар арафаи рӯзҳои ид (ғайрикори, моддаи 83 ҳамин Кодекс) барои ҳамаи кормандон на камтар аз як соат кӯтоҳ карда мешавад.

Давомнокии кори харрӯза (смена) пеш аз рӯзи ид дар ҳолатҳое, ки агар пеш аз рӯзи ид рӯзи истироҳат бошад, инчунин агар барои кормандон давомнокии кӯтоҳи ҳафтаи кор муқаррар шуда бошад, кам карда намешавад.

Дар истехсолоти муттасил ва намудҳои алоҳидаи кор, ки тибқи шароити истехсолот (кор) кӯтоҳ кардани давомнокии кори харрӯза дар рӯзҳои пеш аз ид имконнопазир аст, иҷрои кор дар вақти зиёда аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъди маслиҳати пешаки бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян намудааст, ҷуброн карда мешавад ё бо розигии корманд чун кори зиёда аз вақти муқаррари пардохта мешавад.

Моддаи 70. Давомнокии вақти кори шабона

Аз соати 22 то соати 6 саҳар вақти шабона ҳисобида мешавад,

Давомнокии кори шабона бо мутаносибан кӯтоҳ кардани давомнокии ҳафтаи кор як соат кӯтоҳ карда мешавад, агар на камтар аз нисфи давомнокии кори харрӯзай (смена) барои корманд муқарраргардида ба вақти шабона рост ояд,

Дар истехсолоти муттасил коркунанда ва намудҳои алоҳидаи кор, ки мувофиқи шароити истехсолот кӯтоҳ кардани давомнокии кори харрӯза (смена) дар вақти шабона имконнопазир аст, иҷрои кор дар вақти зиёда аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъди маслиҳати пешаки бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян намудааст, ҷуброн карда мешавад.

Ба кори шабона ҷалб намудани кормандон тибқи риояи маҳдудиятҳое, ки моддаҳои 152, 161, 181 ҳамин Кодекс муқаррар кардаанд, сурат мегирад.

Моддаи 71. Якҷоя ба ҳисоб гирифтани вақти кор

Дар ташкilotҳое, ки мувофиқи шароити истехсолот (кор) давомнокии муқарраргардидаи ҳарҳафтаинаи вақти корро риоя кардан мумкин нест, метавонад баҳисобгирии якҷояи вақти кор ҷори карда шавад, ба шарте ки давомнокии вақти кор дар давраи баҳисобгирии аз шумораи мӯътадили соатҳои кор (моддаҳои 67,70 ҳамин Кодекс) зиёд набошад. Дар ин маврид давраи баҳисобгирии набояд аз як сол ва давомнокии кори харрӯза (смена) аз 12 соат зиёд бошад. Тартиби татбиқи баҳисобгирии якҷояи вақти корро шартномаи меҳнати ва агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди маслиҳат бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муқаррар менамоянд.

Моддаи 72. Изофакори

Изофакори коре мебошад, ки корманд бо амри корфармо зиёда аз давоми вақти кории харрӯзай барои корманд муқарраргардида ва ё зиёда аз миқдори муқаррарии соатҳои кори давраи баҳисобгирии иҷро мекунад.

Изофакори дар ҳолатҳои истисноӣ, ки моддаи 73 ин Кодекс муқаррар намудааст, бо розигии корманд дар асос ва ба тартибе, ки корфармо бо

мувофиқаи мақомоти дахлдори намояндагии кормандон муқаррар намудааст, истифода бурда мешавад.

Корфармо ваэифадор аст хангоми изофакори бехатарии меҳнат ва шароити мӯътадили истеҳсоли ва иҷтимоию маиширо таъмин намояд.

Ҷалби кормандон ба изофакори бо риояи маҳдудиятҳое, ки моддаҳои 152, 163, 181 ин Кодекс муқаррар намудаанд, сурат мегирад.

Дар сурати 12 соат будани давомнокии смена, инчунин дар корхое, ки шароиташон махсусан вазнин ва махсусан зарарнок мебошад, изофакори манъ аст.

Изофакори набояд дар давоми ду рӯз пай дар пай беш аз ин бошад:

- ду соат дар корхое, ки шароити меҳнат зараровар ва ё вазнин мебошад;

- чор соат дар дигар корҳо.

Барои ҳар корманд изофакори дар як сол набояд аз 120 соат зиёд бошад.

Моддаи 73. Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакори

Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакори инҳоянд:

а) иҷрои корхое, ки барои мудофияи кишвар, пешгири ва рафъи оқибатҳои офатҳои табиӣ ва хатар зарур аст;

б) иҷрои корҳо барои рафъи ҳолатҳои тасодуфи ва ғайриҷашмдошт, ки фаъолияти мӯътадили истеҳсолотро халалдор месозанд;

в) зарурати ба охир расонидани корҳои шурӯъгардида, ки онро бинобар сабабҳои техники ғайриҷашмдошт ва тасодуфан ба таъхир афтодани истеҳсолот дар давоми вақти муқаррарии қори иҷро кардан имкон надорад, дар сурате, ки зимнан қатъи қори шурӯъгардида боиси харобии маводу таҷҳизот гардад;

г) иҷрои корҳои муваққати оиди таъсир ва барқарорсозии таҷҳизоту иншооте, ки ваиронии онҳо боиси қатъ шудани қори бисёр коркунон мегардад;

д) давом додани кор дар истеҳсолоти муттасил коркунанда дар сурати ба кор ҳозир нашудани корманди ивазкунанда, дар ин ҳолат корфармо ваэифадор аст, ки барои бо корманди дигар иваз намудани корманди навбатчи чораҳои фаври андешад;

е) иҷрои корҳои боркунӣ ва борфарори ва корҳои ба он вобаста дар нақлиёт дар сурати зарурати холи кардани анборҳои ташкilotи нақлиёт, инчунин барои бор кардан ва фаровардани борҳои воситаи нақлиёт ба мақсади пешгирии ғуншавии бор дар нуқтаҳои борфиристию боргири ва бекористии воситаҳои нақлиёт.

Моддаи 74. Ҳисобкунии вақти қори

Корфармо ваэифадор аст вақти қореро, ки ҳар корманд иҷро намудааст, аз ҷумла соатҳои изофакориро сари вақт аниқ ҳисоб кунад.

БОБИ 6. ВАҚТИ ДАМГИРИ

Моддаи 75. Мафҳуми вақти дамгири ва намудҳои он

Вақти дамгири вақте мебошад, ки корманд дар давоми он тибқи Қонун аз иҷрои ӯҳдадорихои меҳнати озодбуда, онро мувофиқи хоҳишаш барои қонё намудани манфиатҳои худ ва барқарор сохтани қобилияти меҳнатиаш истифода мебарад.

Навъҳои вақти дамгири инҳоянд:

- а) танаффусҳо дар давоми рӯзи кори;
- б) танаффусҳо баини рӯзҳои (сменаи) кори;
- в) рӯзҳои истироҳат (истироҳати ҳарҳафтаина);
- г) рӯзҳои ид;
- д) рухсатҳои меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда;
- е) хорич карда шуд (Қонун аз 17.05.04 № 26);
- е) рухсатҳои иҷтимоӣ (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 76. Танаффус барои дамгири ва хӯрокхӯри

Дар давоми рӯзи кори (смена) ба кормандон бояд барои дамгири ва хӯрокхӯри танаффус дода шавад. Давомнокии мушаххаси ин танаффусҳо дар қоидаҳои тартиби дохилии меҳнати, қадвали кори сменаҳо ва ё шартномаи баини корманд ва корфармо муқаррар мегардад. Чун қоида танаффус бояд камаш баъди чаҳор соати шурӯи кор дода шавад.

Ин гуна танаффусҳо ба вақти кор дохил намешаванд ва ба онҳо музд дода намешавад ва давомнокии онҳо набояд аз ду соат зиёд бошад.

Дар корхое, ки аз рӯи шароити истеҳсолот додани танаффусҳо барои истироҳат ва хӯрокхӯри имкон надорад, корфармо вазифадор аст барои истироҳат ва таомхӯрии корманд дар вақти кори шароит муҳайё кунад. Номгӯи чунин корҳо дар қарордодҳои коллективи (агар қарордодҳои коллективи баста нашуда бошад - аз тарафи корфармо бо машварати пешаки бо мақомоти дахлдори намояндагон кормандони ташкилот муайян мегардад), ҷои истироҳат ва таомхӯри аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 77. Танаффусҳои дохили сменави. Танаффусҳои махсус барои гармшави ва дамгири

Дар баъзе намуди корҳо ба кормандон дар давоми вақти кори додани танаффусҳои дохили сменави пешбини мешавад, ки онро хусусияти технологи, ташкили истеҳсолот ва меҳнат тақозо менамояд. Навъи ингуна корҳо, давомноки ва тартиби додани чунин танаффусҳо дар қарордодҳои коллективи тасдиқ карда мешавад (агар қарордодҳои коллективи баста нашуда бошанд - бо мувофиқаи мақомоти дахлдори намояндагии коркунони ташкилот, аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад)

Барои кормандоне, ки дар фаслҳои сард ва ё гарми сол, дар ҳавои кушод ва ё биноҳои пӯшидаи гармшаванда кор мекунанд, борбардороне, ки ба корҳои борфарори ва боркуни машғуланд, инчунин ба дигар гурӯҳи коркунон мувофиқи шароит ва тартибе, ки қонунҳо ва дигар санади меъёрию ҳуқуқи ва шартномаҳо оид ба меҳнат пешбини намудаанд, барои истироҳат, гармшави, салқиншави, хушк кардани сару либос, варзиши истеҳсоли ва маконидани тифл (моддам 166 ин Кодекс) танаффусҳои махсус барои истироҳат дода мешавад.

Чунин танаффусҳо ба ҳисоби вақти кор дохил гардида, музди онҳо пардохта мешаванд. Корфармо вазифадор аст биноҳоеро, ки ҷиҳати гармшави ва ё салқиншави, инчунин истироҳати кормандон пешбини гардидаанд, таъмин намояд.

Моддаи 78. Давомнокии истироҳати ҳаррӯза.

Ба кормандон бояд танаффуси баини рӯзҳои кори (сменаҳо) бо давомнокии на камтар аз 12 соат дода шавад.

Моддаи 79. Рӯзҳои истироҳат

Ба ҳамаи кормандон рӯзҳои истироҳат (истиरोҳати бефосилаи ҳарҳафтаина) дода мешавад. Дар ҳафтаи панҷрӯзаи кор ба кормандон дар ҳафта ду рӯзи истироҳат ва дар ҳафтаи шашрӯзаи кори - як рӯз истироҳат дода мешавад.

Рӯзи истироҳати умумӣ - якшанбе мебошад. Рӯзи истироҳати дуюм, дар ҳафтаи панҷрӯзаи кори, тибқи чадвали кори ташкилот муқаррар карда мешавад. Ҳар ду рӯзи истироҳат, чун қоида пай ҳам дода мешавад.

Моддаи 80. Рӯзҳои истироҳат дар ташкилотҳои муттасил амалкунанда ва ташкилотҳое, ки кор дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ қатъ намегардад.

Дар ташкилотҳое, ки вобаста ба шароити истеҳсолию техники ё бо сабаби зарурати таъминоти бефосилаи аҳоли қатъи кор дар онҳо имкон надорад, инчунин дар дигар ташкилотҳои муттасил коркунанда рӯзҳои истироҳат дар рӯзҳои гуногуни ҳафта ба ҳар гурӯҳ кормандон мувофиқи чадвали сменаҳо, ки корфармо бо машварати пешакии мақомоти дахлдори намояндагии кормандони ташкилот муқаррар кардааст, дода мешавад.

Дар ташкилотҳое, ки фаъолият дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ вобаста ба зарурати таъминоти аҳоли (театр, музей, магазин, ташкилотҳои хизматрасонии маишӣ аҳоли қатъ намегардад, рӯзҳои истироҳат бо мувофиқаи мақомоти ҳокимияти иҷроияи маҳалли (ҳукуматҳо), муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 81. Манъи кор дар рӯзҳои истироҳат. Мавридҳои истисноӣ қалбӣ кормандон ба кор дар рӯзҳои истироҳат

Дар рӯзҳои истироҳат кор қардан манъ аст.

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор қалб намудани кормандон бо мувофиқаи мақомоти дахлдори намояндагии кормандони ташкилот дар ҳолатҳои истисноӣ заил иҷозат дода мешавад:

- барои пешгири ва рафъи офатҳои табиӣ, садамаҳои истеҳсолот ё фавран бартараф намудани оқибатҳои онҳо;
- барои пешгирии ҳодисаҳои фочиаӣ, ҳалокат ва нобудшавии амвол;
- барои иҷро кардани таъхирнопазири қаблан пешбнигардида, ки аз таъҷилан иҷро намудани онҳо умуман кори мӯътадили минбаъдаи ташкилот ва ё бахшҳои алоҳидаи он вобаста мебошад;
- дар дигар ҳолатҳое, ки қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқи пешбини намудаанд. Дар рӯзҳои истироҳат ба кор қалб намудани кормандон бо амри хаттӣ корфармо бо риояи маҳдудиятҳои муайяннамудаи моддаҳои 152, 162, 181 ин Кодекс ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 82. Ҷуброни кори рӯзҳои истироҳат

Кори рӯзҳои истироҳат мувофиқи хоҳиши корманд бо додани рӯзи дигари истироҳат ва ё дар шакли пули ба андозаи муқаррарнамудаи моддаи 105 ин Кодекс ҷуброн мегардад.

Моддаи 83. Рӯзҳои ид

Ташкилотҳо дар рӯзҳои идҳои зерин кор намекунанд;
1 январ - Соли нав;

8 март - Рӯзи баиналхалқии занон;
21 - 24 март - чашни Наврӯз (Қонун аз 3.05.02 № 10), (Қонун аз 29.04.06 № 182);

1 май - Рӯзи ҳамраҳии баиналхалқии меҳнаткашон;
9 май - Рӯзи (алабаи халқҳо дар Ҷанги Бузурги Ватани;
27 июн - Рӯзи ваҳдати милли (Қонун аз 13.11.98 № 718);
9 сентябр - Рӯзи истиқлолият давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
6 ноябр - Рӯзи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
Иди Рамазон - як рӯз ҳар сол, рӯзе, ки рост меояд;
Иди Қурбон - як рӯз ҳар сол, рӯзе, ки рост меояд.

Дар рӯзҳои ид қорҳое иҷозат дода мешаванд, ки боздоштани онҳо бинобар шароити истеҳсолию техники (ташкilotҳои муттасил амалкунанда) номумкин аст, қорҳое, ки барои хизматрасонии аҳоли зарур мебошанд, инчунин қорҳои таъхиринопазири таъмир, борфурори ва боркуни.

Қор дар рӯзҳои ид тибқи муқаррароти моддаи 105 ин Кодекс ҷуброн карда мешавад.

Агар рӯзи истироҳат ба рӯзи ид рост ояд, рӯзи истироҳат ба рӯзи аввали қори баъди рӯзи ид гузаронида мешавад.

Рӯзҳои хотиравии заил бидуни истироҳат ид карда мешаванд:

- 22 июл - Рӯзи забони тоҷики;
- иди Меҳргон;
- иди Сада.

Моддаи 84. Мафҳум ва намудҳои рухсатиҳо

Рухсати муддати вақти нисбатан тӯлониест, ки дар давоми он қорманд тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори бо шартҳои нигоҳдоштани қори қору мансаб аз иҷрои вазифаҳои меҳнати озод буда, аз он бахри фароғат ва барқарор намудани қобилияти меҳнати, ҳамчунин қорҳои гардонидани дигар ниёзмандиҳо истифода менамояд.

Дар зери мафҳуми қори пештара қори иҷрошудае, ки то давраи рухсати бо ҳамон қорфармо, аз рӯи ҳамон ихтисос, вазифа, касб ва дар ҳамон қори иҷро шудааст, фаҳмида мешавад.

Ба қормандон намудҳои зерини рухсатиҳо дода мешаванд:

- 1) рухсатиҳои меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда:
 - а) рухсатиҳои асосии ҳарсолаи қамтарин;
 - б) рухсатиҳои асосии ҳарсолаи дарозқардашуда;
 - в) рухсатиҳои иловагии ҳарсола;
- 2) рухсатиҳои иҷтимоӣ:
 - а) рухсатиҳои давраи ҳомиладори ва таваллуд;
 - б) рухсатиҳои барои нигоҳубини тифл;
 - в) рухсатиҳои таълими;
 - г) рухсатиҳои эҷоди;
- 3) рухсатиҳои бе музди меҳнат (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 84 (1) Ҳуқуқ ба рухсатиҳои меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатиҳои иҷтимоӣ

Қормандон ба рухсатиҳои меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатиҳои иҷтимоӣ (қисми дуюми моддаи 75 ҳамин Кодекс) бо мавҷуд будани асосҳои дар ҳамин Кодекс пешбинишуда ҳуқуқдоранд.

Иваз қардани рухсати ба ҷуброни пули мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳои, ки қорманда аз қор озодшуда рухсатиашро истифода набурда бошад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 84 (2) Ҳуқуқ ба рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ва рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Кормандон ҳуқуқ доранд новобаста аз корфармоён ва намуди шартномаи (қарордоди) меҳнати бо онҳо басташуда. шакли ташкили ва музди меҳнат ба рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ё рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда бароянд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 85. Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин

Рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ба корманд бо давомнокии на камтар аз 24 рӯзи тақвими дода мешавад.

Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин барои ҳамаи корфармоён ҳатми мебошад.

Корфармо ҳуқуқ дорад, ки аз ҳисоби маблағҳои худ мӯҳлати давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтаринро аз 24 рӯзи тақвими бо тартиб ва шартҳои, ки дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи ё шартномаҳои (қарордоди) меҳнати зикр ёфтаанд, зиёд наояд.

Рӯзҳои иди ғайрикори, давраи корнопоямии муваққати, инчунин рухсатии ҳомиладори ва таваллуд ба рухсатии асосии ҳарсола дохил намегарданд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 85 (1) Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон бо назардошти ҳислат ва хусусияти функцияҳои меҳнати, синну сол, собиқаи кори, вазъи саломати ва дигар ҳолатҳо рухсатии асосии дарозкардашуда мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар шуда метавонад.

Рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда муқаррар карда мешавад:

- 1) ба ходимони ташкilotҳои илми - аз 28 то 56 рӯзи тақвими;
- 2) ба кормандони китобхонаҳои ташкilotҳои илми, муассисаҳои таълими ва китобхонаҳои ҷумҳуриявӣ ва вилояти - аз 28 то 56 рӯзи тақвими;
- 3) ба кормандон - омӯзгорони муассисаҳои олии шакли таълимиашон рӯзона ғоибона. аз ҷумла доир ба тайёри, бозомӯзи ва тақмили ихтисоси кадрҳои муассисаҳои таълими миёнаи махсус ва касби-техники - аз 28 то 56 рӯзи тақвими;
- 4) ба кормандони мактаб ва муассисаҳои кӯдакони томактабии берун аз мактаби - аз 28 то 56 рӯзи тақвими;
- 5) ба кормандони муассисаҳои маданият равшаннамои - аз 28 то 42 рӯзи тақвими;
- 6) ба ҳамшираҳои тибби, ки ба тарбияи кӯдакони синни то сесола машғуланд, мураббияҳои гурӯҳҳои ширхораи муассисаҳои кӯдакони синни томактаби ва хонаи кӯдакон - 42 рӯзи тақвими;
- 7) ба кормандони доимии хочагии ҷангал - 28 рӯзи тақвими;
- 8) ба кормандони синни то ҳаҷдаҳсола, аз ҷумла онҳое, ки барои гузаронидани таҷрибаи истехсоли (таълими истехсоли) қабул шудаанд - 30 рӯзи тақвими (моддаи 180 хамин Кодекс);
- 9) ба кормандони маъюби гурӯҳҳои яқум ва дуҷум - 42, гурӯҳи сеҷум - 35 рӯзи тақвими;
- 10) ба заноне, ки дар соҳаи кишоварзи кор мекунанд - на камтар аз 28 рӯзи тақвими;
- 11) ба дигар гурӯҳҳои кормандон тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии

Тоҷикистон.

Номгӯи ташкилотҳо, касб ва вазифаҳо, ки дар зербандҳои 1) - 5) қисми дуюми моддаи мазкур номбар шудаанд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 86. Рухсатиҳои иловагии ҳарсола

Корфармо вазифадор аст ба инҳо рухсатиҳои иловагии ҳарсола диҳад:

- ба кормандоне, ки дар корҳои шароити номусоиди зарарнок ва вазнин кор мекунанд (моддаи 87 ин Кодекс);
- ба кормандоне, ки қорашон характери махсус дорад (моддаи 88 ин Кодекс);
- ба кормандоне, ки дар шароити номусоиди табию иқлими кор мекунанд (моддаи 89-уми ин Кодекс);
- ба кормандони рӯзи қоришон ба меъёр гирифтанишуда (моддаи 89 (1) ҳамин Кодекс) (Қонун аз 17.05.04 № 26);
- дар мавридҳои дигаре, ки дар қонунҳо ва дигар санади меъёрию ҳуқуқи, шартномаҳои коллективии меҳнати (қарордод) пешбини шудаанд.

Моддаи 87. Рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои зарарноку вазини меҳнат

Рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои зарарнок ва вазини меҳнат бо давомнокии на камтар аз 7 рӯзи тақвими ба кормандоне дода мешавад, ки дар корҳои кӯҳии зеризамини, дар қонҳои қушоди кӯҳи, бурриш ва қарерҳо, дар минтақаҳои аз ҷиҳати радиоактиви олуида, дар дигар қонҳои ба саломати инсон зараровар кор мекунанд, ки дорои омилҳои номусоиди физикию химияви, биологӣ ва дигар омилҳо мебошанд.

Номгӯи истеҳсолот, қонҳо, касбу вазифаҳо, ки қон дар онҳо ба рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои шароити меҳнати ба саломати зарарнок ва вазнин ҳуқуқ медиҳад, инчунин давомнокии рухсати, тартиб ва шароити додани онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Рухсатиҳои иловагии мазкур танҳо бо яке аз асосҳои дар номгӯи пешбиниқардида дода мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 86).

Моддаи 88. Рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои характери махсуси қон

Рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои характери махсуси қон бо давомнокии на камтар аз се рӯзи тақвими ба гурӯҳҳои алоҳидаи қондон, ки меҳнати онҳо бо шиддати зиёди асаб ва эҳсосот вобаста мебошад ё дорои характери махсуси иҷрои қон аст, дода мешавад.

Номгӯи касбу вазифаи қондонро, ки барояшон рухсатиҳои иловагии барои характери махсуси қон дода мешавад, инчунин давомнокии мушаххас ва шарту шароити додани қонин рухсатиҳо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 89. Рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои қон дар шароитҳои махсуси табию иқлими

Рухсатиҳои иловагии ҳарсола барои қон дар шароитҳои махсуси табию иқлими бо давомнокии на камтар аз 8 рӯзи тақвими дода мешавад.

Давомнокии мушаххаси рухсати ва шарту додани онро қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон инчунин шартномаҳои (қонинномаҳои) коллективи муайян мекунанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 89 (1) Рухсатии иловагии кормандон бо рӯзи кории ба меъёр гирифтанашуда

Ба кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашуда барои зиёда аз давомнокии вақти кории мӯътадили муқарраргардида иҷро намудани кор рухсатии иловаги на камтар аз 10 рӯзи тақвими дода мешавад.

Давомнокии мушаххаси чунин рухсати барои кормандони ташкилотҳои аз ҳисоби бучети давлати Ҷамоҳири Тоҷикистон ва барои кормандони ташкилотҳои ғайридавлати дар шартномаи (созишномаи) коллективи ва дар сурати мавҷуд набудани он тибқи созиши тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати муқаррар карда мешавад.

Номгуи кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашудаи ташкилотҳои давлати аз қониби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва кормандони заили ташкилотҳои дар асоси воситаҳои худӣ Ҷамоҳири Тоҷикистон бо шартномаи коллективи ё дигар санади меъёрии дохилии ташкилот муқаррар карда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 89 (2) Рухсатии иловаги барои собиқаи кории давомнок

Ба кормандоне, ки дар соҳаҳои алоҳида машғул буда, дорои собиқаи кории давомнок дар як ташкилот мебошанд, рухсатии иловагии давомнокиаш то 10 рӯзи тақвими дода мешавад.

Номгуи соҳаҳо, истехсолот, кор, касб ва вазифаҳо, шароити пешниҳод ва давомнокии рухсати барои давомнокии собиқаи кор Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 90. Ба ҳисобгирии давомнокии рухсатиҳои ҳарсола

Давомнокии рухсатиҳо бо рӯзҳои тақвими, сарфи назар аз низом ва чадвали кори, ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Рӯзҳои ид, ки ба давраи рухсати рост меоянд ва рӯзи кори намебошанд, мувофиқи моддаи 83 ин Кодекс ҳангоми муайян намудани давомнокии рухсати ба ҳисоб гирифта намешаванд.

Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии умумии рухсатии ҳарсола рухсатии иловаги, ки мӯҳлати онро Қонун муқаррар мекунад, ба рухсатии асосии ҳарсола (аз ҷумла дарозкардашуда) зам карда мешавад.

Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳо мутаносибан ба вақти кори анҷомдодашуда давомнокии онҳо бо роҳи тақсими андозаи ҳар як рухсати ба 12 ва зарбзании он ба шумораи моҳҳои пурраи кори муайян карда мешавад.

Зимнан вақти изофа, ки ба 15 рӯзи тақвими баробар ва бештар аз он бошад, яқлухт бо як моҳ баробар ҳисоб карда шуда, вале камтар аз 15 рӯз ба инobat гирифта намешавад.

Моддаи 90 (1) Соли кори

Соли корие, ки барои он рухсатии меҳнати дода мешавад, фосилаи вақтест, ки баробар бо давомнокии соли тақвими буда, барои ҳар як корманди алоҳида аз рӯзи қабул ба кор ҳисоб карда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 91. Баҳисобгирии собиқаи кор, ки барои рухсатии ҳарсолаи асоси ҳуқуқ меҳна

Ба собиқаи кор, ки барои рухсатии ҳарсолаи асоси ҳуқуқ медиҳад, инҳо дохил мешаванд;

- вақти кори воқеи дар давоми сол;

- вақте, ки корманд амалан кор накардаву вале ҷои кораш (вазифааш) барои ӯ нигоҳ дошта шудааст;

- вақти ноилоч ҳозир нашудан ба кор ҳангоми ғайриқонуни аз кор озод гардидан ё ба дигар кор гузаронидан бо аз нав барқарор намудан ба кори пештара;

- дигар вақтҳое, ки шартномаҳои соҳави (тарифи), қарордодҳои коллективи ва дигар санадҳои алоҳидаи ташкилот, шартҳои шартнома (қарордоди) меҳнати пешбини намудаанд.

Агар дар Шартномаи коллективи, дигар шартномаҳои (қарордоди) меҳнати тартиби дигаре пешбини нашуда бошад, ба собиқаи кор, ки ба рухсатии ҳарсола ҳуқуқ медиҳад, инҳо дохил карда намешаванд:

- вақти бе сабабҳои узрнок ба кор ҳозир набудани корманд;

- вақти рухсатиҳои бемаош барои нигоҳубини кӯдак то ба синни муайяннамудаи қонун расидани ӯ;

- вақти рухсатиҳои бемаош, ки бо хоҳиши корманд бо давомнокии беш аз 15 рӯзи тақвими дода шудааст. Инҳо ва дигар санадҳои меъёри оид ба меҳнат метавонанд қоидаҳои махсуси баҳисобгирии собиқаи корино, ки барои гирифтани рухсатии иловаги ҳуқуқ медиҳанд, пешбини намоянд.

Моддаи 91 (1) Ҳуқуқи корфармо оиди тағиир додани соли кори

Агар маҷмӯи давраҳои, ки тибқи моддаи 91 ҳамин Кодекс ба соли кори дохил мешаванд, аз дувоздаҳ моҳи пурраи тақвими кам бошанд, соли кори корманд ба вақти нарасидаи он тағиир дода мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 92. Шартҳои пешниҳоди рухсатии меҳнати барои соли аввали кори

Рухсатии меҳнати (асоси ва иловаги) барои соли аввали кори на барвақттар аз ёздаҳ моҳи кори аз ҷониби корфармо дода мешавад.

То ба итмом расидани ёздаҳ моҳи кори корфармо вазифадор аст бо хоҳиши корманд ба ӯ дар ҳолатҳои зерин рухсатии меҳнати пешниҳод намояд:

1) ба занон пеш аз рухсатии ҳомиладори ва таваллуд ё баъди он;

2) ба кормандони синни то ҳаҷдаҳсола;

3) ба кормандоне, ки бо тартиби гузариш ба кор қабул карда шудаанд;

4) ба кормандоне, ки мувофиқи хулосаи тибби барои табобат дар истироҳатгоҳу санатория роҳат доранд;

5) ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷои кор мекунанд, агар рухсатии меҳнатиашон дар ҷои кори асоси дар давраи то ёздаҳ моҳи кори аз рӯи дар ду (якчанд) ҷои кор қардан мувофиқ ояд:

6) ба омӯзгорони мактаб, муаллимони муассисаҳои таълими, касбии техники, ҳаиати профессориро омӯзгории муассисаҳои таълимии оли ва миёнаи махсус;

7) ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватани;

8) ба заноне, ки соҳиби ду ва зиёда кӯдаки синни то чордаҳсола ё кӯдаки маъюби синни то ҳаҷдаҳсола мебошанд;

9) ба кормандоне, ки аз истехсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои

таҳсилоти ҳамагонии шабона (басти), муассисаҳои таълимии касбию техники, шӯъбаҳои шабонаю ғоибонаи муассисаҳои таълимии оли ва миёнаи махсус ва аспирантураҳо таълим мегиранд;

10) дар дигар ҳолатҳои тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаи (созишномаи) коллективи ё шартномаи (қарордоди) меҳнати муайяншуда.

Ба хизматчиёни ҳарбӣ, ки ба эҳтиёт ҷавоб шудаанд ва бо тартиби муташаккилона ба кор фиристода шудаанд, рухсатии меҳнати баъди гузаштани се моҳ дода мешавад.

Ба зани (шавҳари) хизматчиӣ ҳарби бо хоҳишаш рухсатии меҳнати дар як вақт бо рухсатии шавҳари (зани) ӯ дода мешавад.

Ба ғайр аз ҳолатҳои дар банди 1-9 қисми дуюм, қисмҳои сеюм ва чоруми ҳамин модда нишондодашуда рухсати мутаносибан ба рӯзҳои дар давоми сол кор кардашуда, аммо на камтар аз 14 рӯзи тақвими дода мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 92 (1) Шартҳои додани рухсатии меҳнати барои солҳои дуюм ва баъдинаи кори

Рухсатии меҳнати (асоси ва иловаги) барои солҳои дуюм ва баъдинаи кори ҳар вақти соли кори мувофиқи навбати додани рухсатихоӣ меҳнати дода мешавад, агар дар ҳамин Кодекс ҳолатҳои дигар пешбини нашуда бошанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 93. Додани рухсатии ҳарсола ба ашхосе, ки аз профилакторияҳои таъботатӣ меҳнати баргаштаанд

Рухсатихоӣ ҳарсола ба ашхосе, ки аз профилакторияҳои таъботатӣ меҳнати баргаштаанд, барои муддати кори воқеӣ дар ҷои кори охири дода мешавад.

Моддаи 94. Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнати

Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнати бо тартиби пешбинишудаи шартномаи (созишномаи) коллективи ва ё шартномаи (қарордоди) меҳнати, қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати, ҷадвали рухсатихоӣ, ки бо мақомоти дахлдори намоёндагии кормандони ташкилот ё баини корфармо ва корманд мувофиқа гардидааст, муайян карда мешаванд.

Ҷадвали дода шудани рухсатихоӣ меҳнати барои соли тақвими тибқи мӯҳлатҳои муқарраршудаи шартномаи (созишномаи) коллективи тартиб дода мешавад, ки он бо корфармою иттифоқи касаба ё дигар мақомоти намоёндагии кормандон ба мувофиқа расида, ба маълумоти ҳамаи кормандон пешниҳод карда мешавад.

Ҳангоми муайян намудани вақт ва навбати пешниҳоди рухсати, ҳуқуқҳои кормандоне, ки барои гирифтани рухсати имтиёздоранд, бояд таъмин карда шаванд:

дар давраи тобистон ва дигар вақти муносиб:

1) ба кормандони синни то ҳаҷдаҳсола;

2) ба омӯзгорони мактаб, муаллимони муассисаҳои таълимии касбию техники, ҳаёти профессорию омӯзгорию муассисаҳои таълимии оли ва миёнаи махсус;

3) ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватани;

4) ба заноне, ки ду ва зиёда кӯдаки синнашон то ҳаҷдаҳсола доранд;

5) ба кормандоне, ки бемории нурҳои радиоактивиро аз сар гузаронидаанд;

6) ба кормандоне, ки дар бартарафкунии оқибати садамаи Чернобил иштирок кардаанд;

7) дар дигар ҳолатҳое, ки дар шартномаи (созишномаи) коллективи ё шартномаи (қарордоди) меҳнати пешниҳод ғаштааст;

дар давраи муайян:

1) ба кормандоне, ки аз истехсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии шабона (басти), муассисаҳои таълимии касбию техники, миёнаи махсус ва оли, аспирантураҳо - қабл аз гузаронидан ё дар ҳолати гузаронидани машғулиятҳои муқарраргашта, иҷрои корҳои лаборатории ё таълими, супурдани имтиҳонот ё санҷишҳо ба омӯзиш машғуланд;

2) ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷои кор мекунанд - дар як вақт бо рухсатии меҳнати ҷои кори асосӣ.

Оиди вақти пешниҳоди рухсати ба корманд бояд 15 рӯз пеш аз саршавии рухсати хабар дода шавад.

Ба мардони корманд мувофиқи хоҳишашон дар давраи рухсатии ҳамсарашон барои ҳомиладори ва таваллуд рухсатии ҳарсолаи меҳнати пешниҳод карда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 94 (1) Рухсатии меҳнати ҳарсола ва ҳолатҳои истисноии ба соли дигар гузаронидани он

Корфармо ӯҳдадор аст, ки ба корманд, чун қоида, дар давоми ҳар як соли кори (ҳар сол) рухсатии меҳнати пешниҳод намояд.

Дар ҳолатҳои истисноӣ, ки пешниҳоди рухсатии пурраи меҳнати ба корманд дар соли ҷори ба ҷараёни мӯътадили кори ташкилот, соҳибкори инфиродӣ таъсири номатлуб расонида метавонад, бо розигии корманд як қисми рухсатии ӯро ба соли дигар гузаронидан мумкин аст.

Қисми боқимондаи рухсатии меҳнати набояд аз даҳ рӯзи тақвими кам бошад ва он то охири соли кори ба корманд дода мешавад.

Қисми рухсатии меҳнати, ки бо хоҳиши корманд ба соли дигар гузаронида шудааст, ба рухсатии соли ояндаи кори ҳамроҳ карда мешавад ё ба таври алоҳида, на дертар аз як соли пайдо кардани ҳуқуқ ба рухсати мавриди истифода қарор мегирад.

Ба кормандони синнашон ба ҳаҷдаҳсола нарасида ва кормандоне, ки ба корҳои вазнин машғул мебошанд ва дар шароити вазнини зараровари меҳнати кор мекунанд, ҳамчунин дар дигар ҳолатҳое, ки мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини шудаанд, ба соли дигар гузаронидани рухсатии меҳнати иҷозат дода намешавад.

Дар давоми ду сол пай дар пай надодани рухсатии меҳнати манъ аст (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 95. Ҳуқуқи корманд оиди ба дигар вақт гузаронидан ва дароз намудани мӯҳлати рухсатии меҳнати дар давоми соли кори

Рухсатии меҳнати метавонад ба дигар вақт гузаронида ё дароз карда шавад:

1) ҳангоми корношоямии муваққатии корманд;

2) ҳангоми фаро расидани мӯҳлати рухсати барои ҳомиладори ва таваллуд;

3) ҳангоми рост омадани рухсатии солони меҳнати бо рухсати барои таҳсил ба ҷудо шудан аз истехсолот (агар корманд чунин рухсатиро пеш

аз рухсатии меҳнати ва ё дар вақти рухсатии меҳнати ва баъд аз даъвати муассисаи таълими ба расмият дароварда бошад);

4) ҳангоми иҷрои вазифаҳои давлати ё ҷамъияти, агар қонунҳо ва ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи барои иҷрои чунин вазифаҳо аз қор озод намудани кормандро пешбини карда бошанд;

5) ҳангоми пардохт накардани музди меҳнати корманд дар мӯҳлати муқаррарнамуда барои рухсати;

6) бо мувофиқаи тарафҳо, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузори ва шартномаҳои коллективи пешбини намудаанд.

Дар ҳолатҳое, ки ин гуна сабабҳо дар давраи рухсати ба миён омада бошанд, рухсати ба муддати он рӯзҳо дароз ё бо мувофиқаи корманд ва корфармо қисми рухсатии истифоданашуда бо розигии корфармо ба мӯҳлати дигари соли равони қори гузаронида мешавад.

Агар сабабҳои дар қисми якуми ҳамин модда пешбинишуда то оғози рухсатии меҳнати ба вучуд омада бошанд, рухсати бо хоҳиши корманд ба вақти дигари соли қори бо розигии баини корманду корфармо гузаронида мешавад.

Корманд ӯҳдадор аст корфарморо аз сабабҳое, ки ба истифодабарии рухсати дар мӯҳлати муайяншуда ва вақти дароз намудани рухсати монё мешаванд, огоҳ созад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 95 (1). Оқибати бе асоси қонуни ва ризоияти корфармо рад намудани истифодаи рухсатии меҳнати аз ҷониби корманд

Агар рухсатии меҳнати бо риояи тартиботи муқарраргашта пешниҳод карда шавад, аммо корманд истифодаи онро дар мӯҳлати муайяншудаи он то охири соли қори бе асоси қонуни рад кунад, корфармо ҳуқуқ дорад рухсатии кормандро ба вақти дигар нагузаронад ва истифода нашудани рухсати бо маблағи пули ҷуброн накунад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар қисми якуми моддаи 100 ҳамин Кодекс нишон дода шудаанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 96. Ба қисмҳо ҷудо кардани рухсати. Бозхонд аз рухсати

Бо мувофиқаи корманд ва корфармо рухсати бо қисмҳо ҷудо кардан мумкин аст. Зимнан яке аз он қисмҳо бояд ва 14 рӯзи тақвими камтар набошад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Аз рухсати бозхондан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Ба ин иртибот қисми истифоданашудаи рухсати бояд ба корманд дар давоми ҳамон соли қори дар вақти барояш мусоид дода шавад ва ё ба рухсатии соли қорини ояндаиш бо риояи талаботи пешбининамудаи моддаи 94.1 ин Кодекс илова гардад, агар ҳолатҳои дигар дар шартномаи коллективи пешбини нашуда бошанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Аз рухсати бозхондани кормандони аз ҳаҷдаҳсола хурд ва кормандоне, ки дар шароити барои саломати зараровар ё хавфнок ва вазнини меҳнат қор мекунанд ё қорашон характери махсус дорад, ҳамчунин дигар ашхос дар ҳолатҳои дар қонунгузори пешбинишуда мумкин нест (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 97. Пардохти рухсатии асосии ҳарсола

Дар давраи рухсатии асосии ҳарсола ба корманд ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат пардохт қафолат дода мешавад,

Пардохти рухсати дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартномаи

коллективи, вале ба ҳар ҳол на дертар аз як ҳафта пеш аз оғози он сурат мегирад.

Моддаи 97.1 Воситаҳои пардохти рухсатиҳо

Пардохти рухсатиҳои меҳнати ва иҷтимоии пардохтшаванда (ба ғайр аз рухсатиҳои ҳомиладори ва таваллуд (моддаи 164 ҳамин Кодекс) ва нигоҳубини кӯдак (моддаҳои 165, 166 ҳамин Кодекс) аз ҳисоби воситаҳои худи корфармо ва дар ташкилотҳое, ки аз бучети давлати маблағгузори мешаванд, аз ҳисоби воситаҳое, ки дар сметаи хароҷот барои нигоҳдории онҳо ва музди меҳнат пешбини гардидаанд, амали карда мешавад.

Пардохти рухсати аз рӯи ҳомиладори ва таваллуд, рухсатиҳои нигоҳубини кӯдак аз ҳисоби воситаҳои суғуртаи давлатии иҷтимоӣ амали карда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 98. Рухсатиҳои иҷтимоӣ

Рухсатиҳои иҷтимоӣ ба кормандон барои фаъолияти эҷоди (моддаи 98.1 ҳамин Кодекс), давраи ҳомиладори ва таваллуд (моддаи 164 ҳамин Кодекс), нигоҳубини кӯдак (моддаҳои 165, 166 ҳамин Кодекс) ва таҳсил бе ҷудошави аз истехсолот (моддаҳои 186, 187, 188 ҳамин Кодекс) дода мешавад.

Ҳуқуқи кормандон ба рухсатиҳои иҷтимоӣ аз давомноки, ҷои ва намуди кор, номгӯи ва шакли ташкилию ҳуқуқии ташкилот вобаста нест.

Дар вақти рухсатиҳои иҷтимоӣ ҷои кори пештара нигоҳ дошта мешавад ва дар ҳолатҳои дар ҳамин Кодекс ё шартномаи коллективи (созишнома) пешбинишуда музди меҳнат нигоҳ дошта мешавад.

Рухсатиҳои иҷтимоӣ илова ба рухсатиҳои меҳнати дода мешавад.

Рухсатиҳои иҷтимоӣ барои ҳамон соли тақвимие дода мешавад, ки корманд ба он ҳуқуқ дорад.

Дар ҳолати истифода набурдани рухсатиҳои иҷтимоӣ дар соли ҷорӣ тақвими он ба соли дигари кори гузаронида намешавад ва бо маблағи пули ҷуброн карда намешавад, аз ҷумла, дар сурати аз кор озод шудан (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 98 (1). Рухсатиҳои эҷоди

Рухсатиҳои эҷоди бо нигоҳдории музди меҳнат ба кормандон барои иҷрои корҳои рисолави, навиштани китобҳои дарси ва дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузори муайян намудааст, дода мешавад.

Тартиб ва шартҳои пешниҳод кардан ва давомнокии рухсатиҳои эҷодиро қонун муқаррар мекунад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 99. Рухсатиҳои бемузди меҳнат

Ба корманд, бинобар вазъи оилави ва дигар сабабҳои узрнок, мутобиқи аризааш рухсатиҳои бемузди меҳнат дода мешавад, ки давомнокии онро мувофиқаи баини корманд ва корфармо муайян мекунад.

Рухсатиҳои бемузди меҳнат мувофиқи аризаи корманд ба таври ҳатми ба инҳо дода мешавад:

1) ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватани, шахсони ба онҳо баробаркардашуда, инчунин ба нафақахӯрони коркунанда - ҳар сол то 14 рӯзи тақвими;

2) ба падару модарон ва ҳамсарони хизматчиёни ҳарбие, ки дар

натиҷаи захм, контузия ё осебе, ки ҳангоми ҳимояи кишвар ба онҳо расидааст, ё дар натиҷаи бемории вобаста бо иштироқашон дар фронт ҷағридаанд - ҳар сол то 14 рӯзи тақвими;

3) ба маънубоне, ки кор мекунад - то 2 моҳ дар як сол;

4) ба кормандон дар мавриди таваллуд шудани кӯдак, маросими бастанӣ ақди никоҳ, вафоти ҳешовандон - то 7 рӯзи тақвими;

5) ба кормандоне, ки шахси бемори аъзои оиларо нигоҳубин мекунад (бе додани варақаи корношоямии меҳнати ё ҳуҷҷати ивазкунандаи он) - то 14 рӯзи тақвими;

6) ба кормандоне, ки мувофиқи ҳулосаи тиббӣ барои таъбабат роҳхати санаторию истироҳати доранд, ки мӯҳлати он аз давомнокии руҳсатии меҳнати зиёд аст - ба мӯҳлати вақти нарасида (бо иловаи вақти рафтӯмад), агар ҳамаи мӯҳлати руҳсатии меҳнати истифода шуда бошад, ба мӯҳлати пурраи роҳхат (бо иловаи вақти рафтӯмад);

7) ба кормандоне, ки барои супоридани имтиҳоноти дохилшавӣ ба муассисаҳои оли, миёнаи махсуси таълими иҷозат дода шудаанд - мутобиқан 15 ва 10 рӯзи тақвими, ғайр аз вақти рафтӯмад ба маҳалли ҷоигиршавии муассисаи таълими;

8) ба шахсони ба аспирантура ва докторантура дохилшаванда ва дар онҳо бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот таҳсилкунанда - барои вақти рафтӯмад ба маҳалли ҷоигиршавии муассисаҳои мазкур дар давраи супоридани имтиҳони дохилшавӣ, номзади ва кори рисолави;

9) дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаҳои коллективи пешбини намудаанд.

Рӯҳсатҳои дар бандҳои 1-3-юми қисми дуюми ҳамин модда пешбинишуда дар даврае дода мешаванд, ки корманд бо корфармо мувофиқа кардааст. Узрнок будани сабабҳои дода шудани рӯҳсатии меҳнати иҷтимоиро корфармо баҳо медиҳад, агар дар шартномаи (созишномаи) коллективи тартиби дигар муқаррар нашуда бошад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 99 (1). Рӯҳсатии муваққатии бемузд ё қисман музднок

Бо сар задани зарурати муваққатан боздоштани кор ё ҳангоми кам шудани ҳаҷми кор ба муддати на зиёда аз як моҳ корфармо, бо мақсади пешгири намудани озодкунии кормандон аз рӯи ихтисори шумора ё штар, ҳуқуқ дорад бо ризоияти корманд (кормандон) ба ӯ (онҳо) рӯҳсатии бе нигоҳдори ё қисман бо нигоҳдории музди меҳнат диҳад, агар дар шартномаи (созишномаи) коллективи тартиби дигар пешбини нашуда бошад.

Андозаи музди меҳнати пардохтшаванда дар ин сурат аз рӯи мувофиқаи баини корфармо ва корманд муайян карда шуда, он аз андозаи маопи корманд кам буда наметавонад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 100. Амали кардани ҳуқуқи рӯҳсати ҳангоми аз кор озод намудан

Ҳангоми аз кор озод намудан новобаста аз асосҳои мавҷуда ба корманде, ки рӯҳсатии меҳнати худро қисман ё пурра истифода набурдааст, ҷубронпули дода мешавад.

Бо хоҳиши корманд ҳангоми бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси ӯ рӯҳсатҳои истифоданашуда бо шартӣ пас аз ба итмом расидани рӯҳсати аз кор озод кардан дода шуда метавонанд. Дар ин ҳолат таърихи аз кор озод шудан рӯзи охири рӯҳсати ҳисоб карда мешавад.

Ҳангоми аз кор озод шудан бинобар ба охир расидани мӯҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнати рухсати бо шарт баъди рухсати аз кор озод гардидан вақте дода шуда метавонад, ки агар мӯҳлати рухсати пурра ё қисман аз мӯҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнати бештар бошад. Дар ин ҳолат амали шартномаи (қарордоди) меҳнати то ба охир расидани рухсати дарозкардашуда ба ҳисоб меравад.

Ҷубронпули барои рухсатии пурраи меҳнати дар сурате пардохта мешавад, ки агар корманд то рӯзи аз кор озод шудан дар тамоми соли кори кор карда бошад. Агар то рӯзи аз кор озод шудан корманд як қисми соли кори меҳнат карда бошад, ҷубронпули мутаносибан ба вақти кор кардашуда пардохта мешавад.

Ҷубронпули барои рухсатии меҳнати истифоданашуда ҳангоми аз кор озод кардан дар рӯзи озодкуни пардохта мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 100 (1). Ҳуқуқи корфармо ҳангоми додани рухсати

Корфармо бо назардошти фикри коллективи меҳнати метавонад ба шумораи зиёди кормандон дар фасли тобистон, ба кормандоне, ки дар ин давра ба корҳои таъмир, барқароркуни ва навкунии истехсолот машғуланд, дар дигар вақти барои онҳо муносиб рухсати диҳад.

Аз ҳисоби маблағи сарфакарда (даромад) ва дар мувофиқа бо шартномаи (созишномаи) коллективи, шартномаи (қарордоди) меҳнати корфармо ҳуқуқ дорад:

1) барои кор аз рӯи чадвали ҳафтаи кории муттасил (дар ҳолати низоми кори бисёрбасти) ба муддати на камтар аз 7 рӯзи тақвими рухсатии иловаги муқаррар намояд;

2) барои ноил шудан ба натиҷаҳои баланди меҳнати, иҷрои корҳои махсусан вазнин ва махсусан муҳим ба муддати на камтар аз 7 рӯзи тақвими рухсатии иловаги муқаррар намояд;

3) андозаи баланди музди ҳамаи намудҳои рухсатиҳои иҷтимоӣ, пеш аз ҳама рухсатиҳои бо давраи ҳомиладори ва таваллуд, нигоҳубини кӯдак, фаъолияти эҷодӣ ва таҳсил алоқамандро муқаррар намояд;

4) кормандонро, ки рухсатии худро дар санаторияҳо, пансионатҳо, хонаву базаҳои истироҳати, дар санаторияҳои профилактики ва дигар муассисаҳои табобатии истироҳати гузаронида, қобилияти кории худро баланд ва тандурустиашонро мустаҳкам мекунанд, бо роҳи пурра ё қисман пардохтани арзиши хароҷоти роҳхат ва роҳкиро то истироҳатгоҳ ҳавасманд гардонад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

БОБИ 7. МУЗДИ МЕҲНАТ

Моддаи 101. Муқаррар намудани андозаи музди меҳнати кормандон

Музди меҳнати кормандон вобаста аз миқдор ва сифати меҳнати сарфшуда муқаррар карда мешавад. Ченаки сарфи меҳнат меъёрҳои меҳнатие (меъёри коркард, меъёри вақт, меъёри хизматрасони) мебошанд, ки онҳоро корфармо дар мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандон дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат, меъёрҳои тарифи ва коэффитсиентҳои баинидараҷави, мувофиқи комёбии сатҳи техники, технологи ва ташкили истехсолот, дар ҳолати барои кормандон муҳайё намудани шароити мӯътадили кор муқаррар мекунанд.

Андозаи музди меҳнат бо мувофиқаи баини корманд ва корфармо муқаррар карда мешавад. Музди меҳнат камтар аз андозаи ҳадди ақали

муқаррарнамудаи давлат (моддаи 103 ҳамин Кодекс) буда наметавонад ва бо ягон ҳадди аксар маҳдуд карда намешавад.

Низоми пардохти музди меҳнат, андозаи ставкаҳои тарифи, маошҳо ва дигар намуди музддиҳиро муайян мекунанд:

- 1) барои кормандони ташкилотҳое, ки аз бучети давлати маблағгузори мешаванд - қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи;
- 2) барои кормандони ташкилотҳои маблағгузориашон омехта (қисман маблағгузори аз бучети давлати ва аз ғайридавлати соҳибкори) - қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи, инчунин, шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи, санадҳои меъёрии дохилии ташкилотҳо;
- 3) барои кормандони дигар ташкилотҳо - шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи, санадҳои меъёрии дохилии ташкилотҳо, шартномаҳои (қарордоди) меҳнати.

Корфармо ҳуқуқ дорад дар мувофиқа бо мақомоти намоияндагии кормандони ташкилот низоми гуногуни мукофотонидан, ҳавасмандгардонии муздноқ ва иловапулиро муайян намояд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 102. Кафолати пардохти музди меҳнат

Корфармо, сарфи назар аз вазъи молиявиаш, вазифадор аст ба корманд барои кори иҷронамудааш музди меҳнати муқарраршударо пардозад,

Поимолқунии ҳуқуқи пардохти музди меҳнат манъ аст. Корфармо вазифадор аст ба корманд барои иҷрои кори баробарарзиш як хел маош диҳад. Ба зарари корманд тағйир додани шарту шароити пардохти музди меҳнат манъ аст,

Андозаи музди меҳнат, ки тарафҳо бо шартномаи (қарордоди) меҳнати муайян кардаанд, аз андозаи муқаррарнамудаи шартномаҳо камтар буда наметавонад.

Моддаи 102 (1). Кафолати давлати оиди пардохти музди меҳнати кормандон

Низоми кафолати давлати инҳоро дар бар мегирад:

1) низоми тарифи, ки он аз унсурҳои зерин иборат мебошад: меъёрҳои тарифи (маошҳо), ҷадвали тарифи, коэффитсиентҳои тарифи. Мушкilotи иҷроиши кор дар асоси тарифқунонии онҳо муайян карда мешавад. Тарифқунонии кор ва ба кормандон додани дараҷаҳои тарифи аз рӯи Маълумотномаи ягонаи тарифию тахассусии кор ва касби кормандон ва Маълумотномаи ягонаи тахассусии мансабҳои роҳбарон, мутахассисон ва хизматчиён сураат мегирад, ки онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунанд;

2) андозаи ҳадди ақали музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

3) андозаи меъёрҳои тарифии дараҷаи якуми Ҷадвали ягонаи тарифии кормандони соҳаи бучетии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

4) тарифҳои ҷумҳуриявии музди меҳнат - меъёрҳои соатбаиъ ё моҳонаи тарифи (маошҳо), ки сатҳи музди меҳнатро барои гурӯҳҳои мушаххаси кормандони касбию дараҷадори ташкилотҳое, ки аз бучети давлати маблағгузори карда мешаванд ва дотатсияҳои давлатиро истифода мекунанд, муайян мекунанд;

5) миқдори зиёд намудани музди меҳнат барои кор дар шароитҳое, ки аз шароитҳои меъёри фарқ мекунанд, аз ҷумла барои корҳои шабона, кор дар рӯзҳои истироҳатӣ идҳо, зиёда аз вақти муқаррари кор қардан, маҳалҳои, ки шароити номусоиди табию иқлими доранд, кор дар шароитҳои зарарноку вазнини меҳнат;

б) чораҳо барои нигоҳдории сатҳи ҳақиқии таъмини музди меҳнат дар асоси қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон;

7) маҳдуд кардани нигоҳдории андозаи музди меҳнат, аз ҷумла ҳаҷми андозбанди аз даромад:

8) назорати давлатии пардохти саривақтии музди меҳнат ва амали намудани кафолатҳои давлати оиди қисмати андозаи он:

9) ҷавобгарии корфармоён барои ваирон кардани шартҳои шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи оиди музди меҳнат.

Кафолати давлати дар соҳаи пардохти музди меҳнат ба кормандоне, ки дар муносибатҳои меҳнати ва шартҳои кироя бо корфармоёни ҳама гуна шакли моликият мебошанд, тааллуқ доранд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 102 (2). Музди меҳнат

Музди меҳнат - маҷмӯи подошҳои бо воҳиди пули ё дар шакли асли ҳисобкардашудае мебошад, ки корфармо бояд онҳоро ба корманди кироя барои корҳои амалан иҷрошуда, ҳамчунин барои он муддате, ки ба вақти кори дохил мешавад, пардохт намояд.

Музди меҳнат аз ҳиссаҳои доими ва тағиирёбанда иборат мебошад.

Ҳиссаи доимии музд аз ҳиссаи соатбаӣ ва ё моҳонаи меъёрҳои тарифи (маош) иборат аст.

Ҳиссаи тағиирёбандаи музд ба натиҷаҳои кор вобастагии зич дошта, иловапулиҳои гуногун, мукофотпулиҳо, ҷубронпулиҳо (барои дараҷаи таҳассус, собиқаи кори, аз рӯи натиҷаҳои кори солона, унвони илми ва ғайра) ва мукофотпулиро (барои сифати баланди кор, барои аз миқдор зиёд баровардани маҳсулот) дар бар мегирад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 103. Андозаи ҳадди ақали музди меҳнат

Ҳадди ақали музди меҳнат - миқдори давлатии хатмии ҳадди ақали пардохти пулие мебошад, ки корфармо онро дар давоми як моҳ барои кор дар шароити мӯътадил, бо риояи давомнокии вақти корие, ки Кодекси мазкур муайян намудааст ва барои иҷрои вазифаҳои муайян ба корманд пардохт менамояд.

Андозаи ҳадди ақали музди меҳнатро Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Ҳадди ақали музди меҳнат барои муқаррар намудани сатҳи тарифҳои давлатии музди меҳнат дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон хизмат мекунад.

Ба андозаи ҳадди ақали музди меҳнат пардохтҳои иловаги, изофапули, пардохти ҳавасмандсози, инчунин пардохти барзиёдати, ки барои аз давомнокии муқаррарии вақти кор зиёдтар кор кардан (моддаҳои 105, 106 ҳамин Кодекс) дода мешаванд, дохил намегарданд.

Дар ноҳияҳо ва маҳалҳое, ки ба музди меҳнат коэффитсиентҳои ноҳияви, коэффитсиент барои кор дар биёбон, маҳалҳои беоб ва баландкӯҳ муқаррар гардидаанд (моддаи 104 ҳамин Кодекс), андозаи ҳадди ақали музди меҳнат бо истифодаи ин коэффитсиентҳо ва изофапулиҳо муайян карда мешавад.

Дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи (ғайри онҳое, ки як тарафашон ташкилоте мебошад, ки аз буҷети давлати маблағгузори мешавад ва дотатсияи давлатиро истифода мебарад) метавонад миқдори баландтари ҳадди ақали музди меҳнат пешбини карда шавад.

Моддаи 104. Коэффитсиентҳои ноҳияви ва иловапули ба музди меҳнат

Дар ноҳияҳо ва маҳалҳо, ки шароити номусоиди табию иқлими ва маиши доранд, ба музди меҳнат коэффицентҳо ва иловапулиҳо муқаррар карда мешаванд.

Номгӯи минтақаҳо, ки дар онҳо коэффицентҳо ва иловапулиҳо истифода мешаванд, инчунин андоза ва тартиби пардохти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 104 (1). Тарифҳои давлати дар соҳаи пардохти музди меҳнат

Тарифҳои давлати дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз меъёрҳои соатбаӣ ва ё моҳона ва маош аз рӯи вазифа иборат мешаванд, ки ҳадди ақали музди меҳнати гурӯҳҳои мушаххаси кормандони дорои дараҷаи тахассуси касбии ташкилотҳои бучетиро муайян мекунанд.

Корфармоёни дигар бояд тарифҳои муқарраршударо барои тафрикаи музди меҳнати кормандон ҳамчун кафолати ҳадди ақали музди меҳнат истифода баранд.

Тарифҳои давлати дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат аз рӯи коэффицентҳои тарифии Ҷадвали ягонаи тарифии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тарифҳои маоши дараҷаи аввал аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки иттифокҳои касба барои тафрикаи ҳадди ақали музди меҳнати гурӯҳҳои кормандони касбию тахассуси муқарраршуда муайян карда мешаванд.

Тарифҳои давлати дар соҳаи музди меҳнат, ҳамчунин меъёрҳои маоши соатбаӣ, рӯзбаӣ ва ғайраҳо, ки бо дарназардошти ин меъёрҳо ҳисоб карда мешаванд, кам карда намешаванд ва онҳо барои муқаррар намудани андозаи мушаххаси маош дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи, инчунин дар сметаҳои дахлдори хароҷоти воситаҳо барои нигоҳдории ташкилотҳои аз бучети давлати маблағгузоришаванда ҳамчун асос ба ҳисоб мераванд.

Тарифҳои давлати дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар сурати зиёд шудани андозаи ҳадди ақали музди меҳнат тағйир меёбанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 104 (2) Тартиби пардохти музди меҳнати кормандон

Музди меҳнати кормандон дар асоси меъёрҳои (маошҳои) соатбаӣ ва (ё) моҳонаи тарифи пардохта мешавад, ки онҳоро шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи, шартномаи (қарордоди) меҳнати ва дар ташкилотҳои аз бучети давлати маблағгузоришаванда бошанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Ба дараҷаи мушаххаси тарифи (вазифа) мансуб донишҷӯи корҳои иҷрошаванда ва ба кормандони кироӣ додани дараҷаи тахассуси мувофиқ аз рӯи тартибе сурат мегирад, ки онро шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи ё корфармо мутобиқи Маълумотномаи ягонаи тарифию тахассуси кор ва касби кормандон, Маълумотномаи ягонаи тахассуси мансабҳои роҳбарон, мутахассисон ва хизматчиён, дигар маълумотномаҳои тахассусе, ки тибқи тартиби муқарраршуда тасдиқ шудаанд, муқаррар намудаанд.

Ба кормандоне, ки меъёрҳои меҳнатиашонро иҷро менамоянд, дараҷаи нисбатан баланди тахассуси дар навбати аввал дода мешавад.

Агар корманд дар давоми як сол на камтар аз се моҳ корҳои дараҷаи баландтари тахассусиро бомуваффақият иҷро карда бошад, ҳуқуқ дорад аз корфармо тибқи тартиби муқарраршуда талаб намояд, ки ба ӯ дараҷаи

баладтари тахассуси диҳад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 104 (3). Музди меҳнате, ки дар шароитҳои махсус истифода карда мешавад

Барои корҳои вазнин, корҳо дар шароитҳои меҳнати зарарнок ва махсусан зарарнок аз рӯи тартиби муайянкардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ё мақомоти ваколатдори он, ҳамчунин аз рӯи шартномаҳои (созишномаҳои) коллективи, шартномаи (қарордоди) меҳнати музди меҳнати баладт муқаррар карда мешавад. (Қонун №26 аз 17.05.04с.)

Моддаи 104 (4). Шакл, низом ва андозаи музди меҳнат

Шаклҳо, низом ва андозаи музди меҳнати кормандон, аз ҷумла пардохтҳои, ки хусусияти ҳавасмандкуни ва ҷуброни доранд, аз тарафи корфармо дар асоси шартномаи (созишномаи) коллективи ва шартномаи (қарордоди) меҳнати муқаррар карда мешаванд.

Шаклҳо ва низоми музди меҳнати хизматчиёни давлати ва шахсони ба онҳо баробар кардашударо қонун муқаррар мекунад.

Шаклҳо ва низоми музди меҳнати кормандони таъкилотҳои аз буҷети давлати маблағгузоришавандаро корфармо, андозаи музди меҳнати онҳоро бошад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Тафриқабандии андозаи музди меҳнат вобаста ба мураккаби ва вазнинии кор, шароитҳои он ва дараҷаи касбии кормандон сурат мегирад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 104 (5). Тағиир додани шартҳои музди меҳнат

Шартҳои музди меҳнат бо ҳамон тартибе, ки муқаррар шуда буданд, тағиир дода мешаванд.

Тағиiri шартҳои музди меҳнат ба тарафе, ки барои корманд номусоид аст, бе розигии ӯ роҳ дода намешавад. Дар ҳолати зерини истисноӣ чунин тағиирот мумкин аст:

- ҳангоми тағиирот ба технологияи истеҳсолот ва ташкили меҳнат, ки шартҳои музди меҳнати пешинро нигоҳ доштан имкон надорад.

Дар бораи тағиирёбии шартҳои музди меҳнат бояд корманд на дертар аз ду моҳ пеш оғоз карда шавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 104 (6). Музди меҳнат ҳангоми иҷрои корҳои дараҷаҳои тахассуси гуногун

Ҳангоми иҷрои корҳои дараҷаҳои тахассуси гуногун музди меҳнати кормандони вақтбаӣ, ҳамчунин хизматчиён аз рӯи кори дараҷаи баладтари тахассуси дода мешавад.

Ба кормандони корбаӣ аз рӯи нархномаи корҳои иҷрошуда музд дода мешавад.

Дар ҳоле, ки аз рӯи хусусияти истеҳсолот ба кормандони корбаӣ иҷрои корҳои тарифашон аз дараҷаҳои ба онҳо додашуда пасттар буда супорида мешавад, таносуби баинидараҷави пардохта мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 104 (7) Музди меҳнат ҳангоми якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо) ва муваққатан иҷро намудани вазифаи кормандони ба кор ҳозирнабуда

Ба кормандоне, ки дар як муассиса дар баробари кори асосии бо шартномаи (қарордоди) меҳнати тасдиқшудаи худ аз рӯи ихтисос, дараҷа ва вазифа дар муддати бо қонунгузори муқарраркардаи давомнокии рӯзи кори (басти кори) бе озодшави аз кори асоси корҳои иловагиро аз рӯи дигар ихтисос иҷро мекунанд, барои якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасони (зиёд шудани ҳаҷми корҳои иҷрошаванда) ё иҷрои вазифаи кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда иловапули дода мешавад.

Андозаи иловапули барои якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасони (зиёд шудани ҳаҷми корҳои иҷрошаванда) ё иҷрои вазифаи кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда аз тарафи корфармо бо розигии корманд, барои ташкилотҳои аз бучети давлати маблағгузоришаванда бошад, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад. Дар чунин ҳолатҳо миқдори иловапули бояд на камтар аз понздаҳ фоизи маоши кори якҷояшавандаро ташкил диҳад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 104 (8). Музди меҳнат ҳангоми муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан

Дар вақти муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан дар ташкилотҳое, ки аз бучет маблағгузори мешаванд, музди меҳнат барои корманди ивазкунанда ба андозаи маоши вазифавии бо ҷадвали штати (бе илова ва зиёдшави) пешниҳодшуда пардохта мешавад.

Корманди ивазкунанда аз рӯи шарт ва ба андозаи барои вазифаи корманди ивазшаванда муқарраргардида ҳавасманд гардонида мешавад.

Шарт ва тартиби музди меҳнат дар вақти муваққатан ба ҷои дигар корманд дар дигар ташкилотҳо кор кардан аз тарафи корфармо муқаррар гашта, дар шартномаи (созишномаи) коллективи пешбини мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 105. Пардохти изофакори, кор дар рӯзҳои истироҳат ва ид

Ҳар соати кории зиёда аз вақти муқаррари чунин пардохта мешавад:

1) ба кормандони музди меҳнаташон корбаиъ - на камтар аз нархномаи дукаратаи корбаиъ;

2) ба кормандони музди меҳнаташон вақтбаиъ, инчунин ба онҳое, ки маоши вазифави мегиранд - на камтар аз меъёри (маоши) дукаратаи соатбаиъ.

Мувофиқи аҳд бо корфармо ба корманде, ки зиёда аз вақти муқаррари кор кардааст, рӯзи дигари истироҳат додан мумкин аст.

Барои дар рӯзҳои ид (қисми дуюми моддаи 83 ҳамин Кодекс) ва дар рӯзҳои истироҳат (моддаи 81 ҳамин Кодекс) кор кардан музди меҳнат мувофиқи қоидаҳои пешбинишудаи қисми якуми ҳамин модда на камтар аз андозаи дукарата пардохта мешавад. Дар ин маврид, ба кормандоне, ки дар доираи меъёри якмоҳаи вақти кори кор карда, моҳона мегиранд, музди меҳнат илова ба моҳона на камтар аз андозаи яккаратаи ставкаи соатбаиъ ё рӯзбаиъ ва агар кор зиёда аз меъёри якмоҳа иҷро шуда бошад, музди меҳнат ба андозаи на кам аз ставкаи дукаратаи соатбаиъ ё рӯзбаиъ илова ба моҳона пардохта мешавад.

Барои кори зиёда аз вақти муқаррари, дар рӯзҳои ид ва истироҳат мукофот аз рӯи музди яккаратаи нархномаи вақти корбаиъ ё аз рӯи меъёри тарифии яккарата ҳисоб карда мешавад.

Дар шартномаи (созишномаи) коллективи, шартномаи (қарордоди)

меҳнати дигар андозаҳои пардохти кори зиёда аз вақти муқаррари низ муқаррар кардан мумкин аст, вале на камтар аз андозаҳое, ки дар қисмҳои якум, сеюм ва чоруми ҳамин модда пешбини шудаанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 105 (1). Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷои кор мекунанд

Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷои кор мекунанд, мутаносибан бо вақти иҷрошудаи кор аз рӯи натиҷаи кор ё дигар шартҳои пешбинишудаи шартномаҳои меҳнати пардохта мешавад.

Ҳангоми барои кормандони бо музди меҳнати вақтбаии дар ду (якчанд) ҷои коркунанда муқаррар намудани супоришҳои меъёри, музди меҳнат барои натиҷаи ниҳии ҳаҷми кори иҷрошудаи воқеи пардохта мешавад.

Ба шахсони дар ду (якчанд) ҷои коркунандаи ноҳияҳое, ки дар онҳо ба музди меҳнат коэффитсиенти ноҳияви ва иловапулиҳо муқаррар шудаанд, музди меҳнат бо дарназардошти ҳамин иловапулиҳо пардохта мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 106. Пардохти музди кори шабона

Музди ҳар соати кори шабона ба андозаи на камтар аз якуним баробари меъёри муқарраршуда пардохта мешавад.

Пардохти афзудашудаи музди кори шабона ба ставкаи тарифи (маоши хизмати) дохил намешавад.

Андозаи мушаххаси пардохт бо шартномаҳои коллективи, агар он баста нашуда бошад, аз тарафи корфармо баъди машварати пешаки бо мақомоти дахлдори намояндагии кормандон, аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 107. Пардохти музди меҳнат ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор, бекористи, ҳамчунин дар ҳолати азхудкунии истеҳсолоти (маҳсулоти) нав

Ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор ва аз кор бозистодан, ки бо айби корманд сар назадааст, музди миёнаи моҳонаи ӯ пардохта мешавад.

Ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард бо айби корманд музд аз рӯи кори иҷрошудаи воқеи пардохта мешавад.

Барои нуқсони пурраи маҳсулот ва бекористи, ки бо айби корманд сар задааст, музди меҳнат дода намешавад. Барои нуқси қисман бо айби корманд рухдода музди меҳнат бо нархи пасттар, вобаста ба дараҷаи коршоямии арзиши маҳсулот, ки корфармо баъди маслиҳат ва мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандон муайян мекунад, пардохта мешавад.

Нуқси маснуот, дар натиҷаи мавҷуд будани нуқсони ниҳии дар маводи коркардашаванда, ҳамчунин нуқсон бе айби корманд, ки баъди қабули маснуот аз ҷониби мақомоти назорати техники маълум гардидааст, баробар бо маснуоти коршоям пардохта мешавад.

Андозаи музди меҳнати кормандон дар давраи азхудкунии истеҳсолоти (маҳсулоти) нав дар шартномаи коллективи, қарордоди меҳнати муайян карда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 108. Мӯҳлатҳои додани музди меҳнат

Мӯҳлати пардохти музди меҳнатро қарордодҳои коллективи ва ё дигар санади ҷузъии меъёри муқаррар менамоянд, вале он дар ҳар ниммоҳа камтар аз як маротиба буда наметавонад.

Дар сурати мутобик омадани рӯзи пардохти музди меҳнат ба рӯзҳои истироҳат ё ид маош дар арафаи чунин рӯзҳо пардохта мешавад.

Ҳангоми аз кор озод намудани корманд ҳамаи пулҳои ӯ дар рӯзи охири кор пардохта мешаванд.

Музди меҳнате, ки коргар то рӯзи фавт нагирифтааст, ба аъзои оилаи ӯ ё шахсе дода мешавад, ки хароҷоти дафстро тибқи андозаи талабот ба зимма гирифтаанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Агар музди меҳнат бо гуноҳи корфармо аз мӯҳлати муқарраргардида дертар пардохта шавад, ӯ вазифадор аст ба андозаи нархи баҳраи бонк, ки дар маҳалли иҷрои кор дар рӯзи пардохти маош мавҷуд аст, барои ҳар рӯзи таъхири пардохти маош маблағи иловаги диҳад.

Кормандоне, ки барои сари вақт напардохтани музди меҳнат гунаҳкоранд, мутобики қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷазои интизоми, модди, маъмури ва ҷиноӣ кашида мешаванд.

Моддаи 108 (1). Шаклҳои пардохти музди меҳнат

Музди меҳнат танҳо дар шакли воҳиди пулии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад.

Бо розигии корманд ба ивази пардохти пули қисман ба пардохти асли (шакли омехтаи пардохт) роҳ дода мешавад, вале он аз 20 фоизи маблағи умумии музди меҳнати якмоҳаи ӯ зиёд буда наметавонад. Пардохти асли ба ҷои пардохти пули бояд ба арзиши пулии музди меҳнат баробар буда, барои истеъмоли шахси мувофиқ ва ба корманд ва аҳли оилаи ӯ ғоиданок бошад.

Музди меҳнати аслиро бо молу ашёе, ки муомилоти озоди онҳо тибқи номгуӣ тасдиқшудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд ё манъ шудааст, пардохтан мумкин нест.

Пардохти музди меҳнат дар шакли ӯҳдадорихои қарзи, забонхатҳо ва купонҳо манъ аст (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 108 (2) Ҷойи пардохти музди меҳнат

Музди меҳнат ба корманд чун қоида бевосита дар ҷои иҷрошудаи кор (дар ташкилот) пардохта мешавад.

Агар корманд дар рӯзи дода шудани музди меҳнат супориши корфарморо дар ҷои дигар иҷро намояд (дар ташкилоти фармоишгар, сафари хизмати, дар курсҳои тақмили ихтисос ва ғайра), он гоҳ бо хоҳиши корманд, корфармо бояд аз ҳисоби худ ба ӯ музди меҳнаташро раво кунад ё маблағро ба ашхоси бовариноки корманд супорад.

Бо хоҳиши корманд музди меҳнат пурра ё қисман ба суратҳисоби бонкии ӯ гузгаронида мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 108 (3). Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнат

Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнати кормандони ташкилотҳое, ки тибқи принцип ҳисоби хоҷаги фаъолият мекунанд, як қисми даромади аз фаъолияти хоҷагидорӣ онҳо ба даст омада буда, барои ташкилотҳое, ки аз бучети давлати маблағгузори мешаванд, воситаҳои аз бучети дахлдор ҷудогардида мебошад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 108 (4). Фонди захиравии музди меҳнат

Барои таъмини пардохти музди меҳнате, ки ба корманд ҳисоби мешавад, ҳамчунин пардохтҳои кафолатнок ва ҷубронпулии тибқи қонунгузори, шартномаҳои коллективи ва меҳнати пешбинигардида дар ҳолатҳои муфлисшавии корфармо, барҳамхурии ташкилот, қатъи ғайриқонунии фаъолияти соҳибкори инфироди ва дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузори пешбинишуда корфармо вазифадор аст, ки фонди захиравии музди меҳнат таъсис диҳад.

Андозаи фонди захиравии музди меҳнат, асосҳо ва тартиби истифодаи онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 109. Нигоҳдоштани маблағ аз музди меҳнат

Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат танҳо дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон мумкин аст.

Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнати кормандон барои ҷуброни қарзхояшон дар назди корфармо бо супориши корфармо амали карда мешавад:

1) барои баргардонидани пешпардохти коркарданашуда, ки ба ҳисоби музди меҳнат ба корманд дода шудааст;

2) барои баргардонидани маблағе, ки дар натиҷаи ҳисобу китоби нодуруст зиёдати дода шудааст:

3) барои ҷуброни пешпардохти истифоданашуда ва саривақт барнагардонидане, ки барои сафари хизмати ё барои гузаронидан ба кори дигар, ҷои дигар ва эҳтиёҷоти хоҷагидори дода шудааст, агар корманд аз асос ва андозаи нигоҳ доштани маблағ норозиги баён накунад. Дар ҳама ҳолатҳо корфармо ҳуқуқ дорад, дар бораи нигоҳ доштани маблағ дар муддати на камтар аз як моҳи рӯзи охири мӯҳлати муайяншудаи баргардонидани пешпардохт, ҷуброни қарзҳо ва ё аз рӯзи нодуруст гузаронидани маблағ супориш диҳад:

4) ҳангоми аз кор озод намудани корманд то охири соли корие, ки дар он корманд аллакай руҳсатии меҳнати гирифтааст, барои рӯзҳои корнакардаи руҳсатӣ. Агар корманд бо асосҳои дар бандҳои 1, 2 ва 5 қисми якуми моддаи 46 ва банди 1 моддаи 53 ҳамин Кодекс зикршуда аз кор озод шуда бошад, инчунин ҳангоми фиристонидан ба таҳсил, ба нафақа баромадани корманд ва дар ҳолатҳои, ки дар рӯзи аз кор озод шудан корманд маблағи барои пардохт ҳисобшударо надошта бошад, маблағ барои ин рӯзҳо аз музди меҳнат нигоҳ дошта намешавад;

5) ҳангоми ҷуброни зараре, ки бо гуноҳи корманд ба корфармо расонида шудааст, ба андозаи на зиёдтар аз музди миёнаи моҳонаи корманд (банди 1 моддаи 135 ҳамин Кодекс).

Музди меҳнате, ки корфармо ба корманд барзиёд пардохтааст, аз ҷумла ҳангоми истифодаи нодурусти қонун, ба истиснои ҳолатҳои ҳисобу китоби нодуруст, аз корманд рӯғидан мумкин нест.

Корфармо ӯҳдадор аст, ки маблағро дар асоси аризаҳои хаттии корманд аз музди меҳнати ӯ бо тартиби ҳисоби ғайринақди нигоҳ дорад.

Барои ҳама гуна музди меҳнат андозаи умумии маблағе, ки нигоҳ дошта мешавад, аз 20 фоизи он бештар буда наметавонад ва дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун 50 фоизи музди меҳнати корманд нигоҳ дошта мешавад.

Ҳангоми нигоҳ доштан аз музди меҳнат барои якчанд ҳуҷҷатҳои иҷроия бояд барои корманд на камтар аз 50 фоизи музди меҳнати барои пардохт пешбинишуда монанди шавад.

Маҳдудиятҳои, ки дар қисмҳои панҷум ва шашуми ҳамин модда муқаррар шудаанд, барои нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат ҳангоми иҷрои корҳои ислоҳкунӣ ва руғидани алимент барои кӯдакони ноболиғ, ҷуброни зарари ба саломати расонидашуда, ҷуброни зарар ба шахсоне, ки ба онҳо дар натиҷаи вафоти саробон зарар расонида шудааст ва ҷуброни зарари дар натиҷаи ҷиноят расонидашуда ҷори намегарданд. Дар ин ҳолатҳо андозаи нигоҳ доштани маблағ аз 70 фоизи музди меҳнат зиёд буда наметавонад.

Ба нигоҳ доштани маблағ аз кӯмакпулиҳои яквақта, ҷубронпули ва дигар пардохтҳои, ки тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон руғидани маблағ аз онҳо манъ аст, роҳ дода намешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

БОБИ 8. ПАРДОХТҲОИ КАФОЛАТИ ВА ҶУБРОНИ

Моддаи 110. Кафолатҳо ҳангоми вазифаҳои давлати ва ҷамъиятиро иҷро кардани кормандон

Корфармо вазифадор аст кормандро дар муддати иҷро кардани вазифаҳои давлати ва ҷамъиятиро пешбининамудаи қонун аз кор рӯхсат дода, ҷои қораш (вазифааш)-ро нигоҳ дорад.

Мақоми давлати ё ҷамъияти, ки мутобиқи қонун кормандро ҷиҳати иҷрои вазифаҳои давлати ва ҷамъияти ҷалб мекунад, дар ин муддат музди миёнаи меҳнаташро мепардозад.

Моддаи 110 (1). Кафолатҳо ба кормандони аз кор озодшуда вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбии мӯҳлатнок

Кормандоне, ки вобаста ба даъват ба хизмати ҳарби аз кор озод карда мешаванд (банди 1 моддаи 53 ҳамин Кодекс), баъди ба анҷом расидани мӯҳлати хизмат бо ҷои қори пештара ё қори баробарарзиш таъмин карда мешаванд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 111. Кафолатҳо ҳангоми иҷрои вазифаҳои, ки ба манфиати кормандони ташкилотанд.

Шарти аз кор озод намудани кормандро ҷиҳати иҷрои вазифаҳои, ки ба манфиати ҳамаи кормандони ташкилотанд, инчунин андозаи пардохтҳои кафолатнокро дар ин муддат қарордоди коллективи ё корфармо тибқи мувофиқа бо мақомоти намоёндагии кормандон муқаррар мекунад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 112. Кафолат ҳангоми гузаронидани корманд ба қори дигари доимии каммузд

Ҳангоми дар ташкилоти худ ба қори дигари доимии каммузд гузаронидани корманд музди меҳнати собиқайи ӯ дар давоми ду моҳи аз рӯзи гузаронида шудани ӯ ва ҳангоми гузаронидани мутобиқи ҳуҷҷатҳои тибқи ба муносибати осеби меҳнати, бемории касби ё осеби дигари вобаста ба қор, ки аз ин саломатиаш зиён дидааст - дар тамоми давраи қор ё то муайян кардани маъюби нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 113. Кафолат барои кормандоне, ки чихати ташхис ба муассисаи тибби фиристода мешаванд

Дар давраи чихати ташхис дар муассисаи тибби қарор доштани кормандон, ки бояд аз чунин ташхис гузаранд, музди миёнаи меҳнати онҳо дар ҷои қорашон нигоҳ дошта мешавад,

Ҳангоми ташхиси кормандон дар марказҳои бемории касби музди миёнаи меҳнати онҳо дар тамоми давраи дар марказ буданашон нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 114. Кафолат барои роҳбарони ташкилот ва корманд ки вазифаи умумии идории ташкилотро ба ҷо меоваранд.

Ҳангоми қатъ намудани қарордод бо роҳбари ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идориро дар ташкилот анҷом медиҳанд, молики нав вобаста ба иваз шудани молик вазифадор аст ба ҳар кадоми онҳо на камтар аз музди меҳнати шашмоҳа ҷубронпули диҳад.

Моддаи 115. Кафолатҳо барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон

Кафолатҳо ба гурӯҳи алоҳидаи кормандон: донорҳо, ихтироъкорону навоарон, кормандоне, ки барои такмили ихтисос фиристода мешаванд ва дигарон тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунҳо ва дигар санади меъёрию ҳуқуқи дода мешаванд.

Моддаи 116. Ҳисоби музди меҳнат.

Тартиби ҳисоб карда додани музди миёнаи меҳнати кормандро дар ҳамаи ҳолатҳо (пардохти кафолатнок ҳангоми иҷрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъияти, ҳангоми пардохти музди мӯҳлати руҳсати, ҳангоми пардохти музди меҳнати давраи гузаронидан ба кори дигар, дар ҳолати ҷуброни зарар, ҳангоми ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ва ғайра), ба ғайр аз музди миёнаи меҳнат ҳангоми таъин намудани нафақаи Ҳукумати Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 117. Ҷуброни хароҷоти иҷрои кор

Ҷуброни иловагии кормандро, ки бо иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнати вобаста аст, бояд корфармо тибқи шарту тартиби муқарраркардаи қонунҳо ва санадҳои дигари меъёри хамчунин шартномаҳои (қарордоди) меҳнати ҷуброн намояд.

Андозаи ҳадди ақали ҷубронпулиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 117 (1) Сафари хизмати

Сафари хизмати сафари корманд тибқи супориши корфармо ба мӯҳлати муайян ба маҳалли дигар барои иҷрои вазифаҳои хизмати берун аз ҷои кори доими ҳисоб мешавад.

Сафари корманде, ки қораш ба таври доими дар роҳ мегузарад ё характери ҳаракаткунандаю сайёр дорад, хамчунин дар ҳудуди маҳалли аҳолинишине, ки корфармо дар он ҷоиғир аст, сафари хизмати ҳисобида намешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 117 (2). Роҳхат, барасмиятдарори, низоми вақти кори ва вақти истироҳат ҳангоми сафари хизмати

Фиристонидани корманд ба сафари хизмати бо фармон (амр)-и корфармо ва додани шаҳодатномаи сафари хизмати шакли муқарраршуда ба расмият дароварда мешавад.

Ба кормандоне, ки дар сафари хизмати мебошанд, низоми вақти кори ва истироҳати дар маҳалли сафари хизмати муқарраргардида чори мешавад, аммо музди миёнаи меҳнат дар ҳама рӯзҳои кори ҳафта аз рӯи ҷадвали ҷои кори доими нигоҳ дошта мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 117 (3). Мӯҳлати дар сафари хизмати будан

Мӯҳлати воқеии дар сафари хизмати будан аз рӯи қайд дар шаҳодатномаи сафари хизмати бо рӯзи расидан ба маҳал ва рафтани он муайян карда мешавад.

Ба мӯҳлати зиёда аз 30 рӯзи тақвими ба сафари хизмати фиристодан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Рӯзи рафтани ба сафари хизмати рӯзи ба роҳ баромадани (омадани) қатора, тайёра, автобус ё дигар воситаи нақлиёт аз ҷои кори доимии ба сафари хизмати фиристодашаванда ҳисобида шуда, рӯзи бозгашт - рӯзи омадани нақлиёт ба ҷои кори доими ҳисобида мешавад. Ҳангоми ба роҳ баромадани нақлиёт то соати 24 рӯзи рафтани ба шабонарӯзи ҷори ҳисоб карда шуда, аз соати 00 ва дертар ба шабонарӯзи оянда дохил мешавад.

Вақти тамомшавии кор дар рӯзи рафтани тибқи шартнома бо розигии корфармо муайян карда мешавад. Дар ҳолати омадан то анҷоми рӯзи кори масъалаи вақти ҳозир шудани кор дар ҳуди ҳамин рӯз бо ҳамин тартиб ҳал карда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 118. Кафолат ва ҷуброн ҳангоми сафари хизмати

Ҳангоми сафари хизмати хароҷоти зерин ҷуброн карда мешавад:

- 1) хароҷоти зисти дур аз маҳалли зисти доими (рӯзмарра);
- 2) хароҷоти роҳкиро;
- 3) хароҷоти кирои манзили истиқомати;
- 4) хароҷоти дигаре, ки корманд бо иҷозат ва ё бо розигии корфармо кардааст.

Кафолат, тартиб ва андозаи ҷуброни хароҷоти сафари хизмати дар ташкилотҳое, ки аз бучети давлати маблағгузори мешаванд, бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Андозаи ҷуброни хароҷоти сафари хизмати дар ташкилотҳои дигар бо мувофиқаи корманд ва корфармо муайян карда шуда, аз андозаи муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар буда наметавонад.

Ҷои кор (вазифа) ва музди миёнаи меҳнати кормандони ба сафари хизмати рафта дар давоми тамоми вақти сафари хизмати нигоҳ дошта мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 118(1). Ҷуброн барои корҳои дорои хусусияти ҳаракаткунанда ва сайёр, иҷрои корҳои ваҳтави (навбатдори)

Барои кормандоне, ки ба сохтмон, энергетика, коркард ва истеҳсоли нафту газ, алоқа, хоҷагии ҷангалу об, нақлиёти автомобили, роҳи оҳан, коғуковӣ, иқтишофи геологӣ, корҳои топографию геодези, экспедитсияҳои

илми, ҳамчунин ҳамлу нақли нафту газ ва нигоҳдории шохроҳҳо машғул мебошанд, барои корҳои дорои хусусияти ҳаракаткунанда ва сайёр, иҷрои корҳои ваҳтави (навбатдори), корҳои доими дар роҳ, корҳо берун аз ҷоии истиқомати доими иловапули (ҳақмузди ризоятии саҳрои) дода мешавад.

Шароит. тартиб ва андозаи пардохти иловапулиро аз рӯи корҳое, ки дар қисми якуми ҳамин модда пешбини шудаанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 119. Ҷуброни хароҷоти корманд ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор қабул намудан, гузарондан ва ба кор фиристонидан

Барои кормандон, шахсоне, ки таҳсилро хатм намуда, ба маҳалли дигар ба кор мегузаранд ё бо роҳхат аз ҷоии дигар ба кор омадаанд, бо тарзи муташаққилона ё бо мувофиқаи пешаки, бо бастанӣ шартнома ё дарҳост, ба кор қабул шудаанд, чунин ҷубронҳо муайян мешаванд:

1) Арзиши роҳкироӣ корманд, шахсоне, ки таҳсилро хатм намудаанд ва аъзои оилаи онҳо (зану шавҳар, кӯдакон ва падару модари зану шавҳар, ки дар нигоҳубини онҳо қарор дошта, яқҷоя ҳамроҳи онҳо омадаанд) ба ҳамон шароите, ки корманд ба сафари хизмати фиристода мешавад;

2) хароҷоти кашонидани чизу чора бо нақлиёти автомобили ё роҳи оҳан (истифодаи умумӣ) дар ҳаҷми 500 килограмм барои ҳуди корманд, шахсони хатмкардаи таҳсил ва то 150 килограмм барои ҳар як ҳамсафари аъзои оила (тибқи созишномаи тарафҳо метавонад хароҷоти кашонидани молиқият дар , ҳаҷми зиёдтар пардохта шавад);

3) хароҷоти шабонарӯзи барои ҳар як рӯзи сафар ба андозае, ки барои сафари хизмати пешбини шудааст;

4) ёрдампулии яқвақта барои ҳуди корманд, шахси хатмкардаи таҳсил ба андозаи музди моҳонаи тарифи дар ҷоии нави кор ва ба ҳар як аъзои оила ба андозаи чоряки ҳиссаи ёрдампулии ҳуди корманд, шахсони хатмкардаи таҳсил.

Ба корманд ва шахсоне, ки таҳсилро хатм кардаанд, музди меҳнат вобаста ба маоши тарифи дар ҷоии нави кор, барои рӯзҳои ба роҳ баромадан ва дар ҷоии нави истиқомат ҷо ба ҷо шудан, ҳамчунин дар ҳолати дар роҳ будан, аммо на зиёда аз шаш рӯз дода мешавад.

Агар андозаи аниқӣ ҷубронеро, ки ба корманд ҳисоби мешавад, пеш аз мӯҳлат муайян кардан имконнопазир бошад, он гоҳ ба ваи пешпардохт (аванс) дода мешавад.

Арзиши роҳкироӣ аъзои оила ва овардани чизу чораи онҳо, ҳамчунин ёрдампулии яқвақта ба онҳо дар ҳолате ҳисоби карда мешавад, ки агар онҳо ба ҷоии нави истиқомати корманд то гузаштани як сол аз рӯзи ба онҳо воқеан ҷудо кардани манзил омада бошанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 119 (1). Ҷубронпули барои рафтани ба кор бо мувофиқаи пешаки ба маҳалли дигар

Ҳангоми рафтани корманд ба кор бо мувофиқаи пешаки бо корфармо ба маҳалли дигар ба ваи тибқи муқаррароти моддаи 119 ҳамин Кодекс ҷубронпули дода мешавад, ба истиснои ёрдампулии яқвақтае, ки фақат бо созиши тарафҳо пардохта мешавад.

Агар корманд ба мӯҳлати на зиёда аз як сол ба кор ба маҳалли дигар гузаронида шавад ва аҳли оилааш бо ӯ наоянд, он гоҳ тибқи розигии тарафҳо ба ӯ хароҷоти зисти муваққати дар ҷоии нав метавонад пардохта шавад ва ҳаҷми ҷуброни хароҷот дар ин ҳолат бояд аз нисфи андозаи шабонарӯзи зиёд набошад.

Андозаи аниқи чубронпули бо розигии тарафҳо муайян карда мешавад, аммо он наметавонад аз андозаи муқарраргаршти кормандони ташкилотҳое, ки аз бучети давлати маблағгузори мешаванд, кам бошад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 119 (2). Ҳолатҳои баргардонидани чубронҳо хангоми ба маҳалли дигар ба кор омадан

Чубронҳое, ки пардохти онҳо дар моддаҳои 119 ва 119.1 ҳамин Кодекс пешбини шудаанд, мақсаднок буда, масъулиятро барои онҳо корфармо, ки ба ӯ корманд гузаронида мешавад, равона ё қабул карда мешавад, ба зимма дорад.

Чубронҳое, ки бо мақсади ба маҳалли дигар ба кор омадан пардохт шудаанд, бояд ба корфармо, ки онҳоро маблағгузори кардааст, пурра баргардонидани шаванд, агар корманд:

1) ба кор наояд ё ба он бе сабаби узрнок шурӯъ накунад;

2) то тамомшавии мӯҳлати кор, ки қонунгузори дар бораи меҳнат, шартномаи (қарордоди) меҳнати пешбини намудаанд ё шартҳои гузаронидан, равон ё қабул намудан ба кор пешбини кардаанд, хангоми мавҷуд набудани мӯҳлати муайян бошад - то пурра шудани як соли кор бо хоҳиши худ бе сабаби узрнок ё барои амалҳои гунаҳкорона озод шуда бошад, ки онҳо мувофиқи ҳамин Кодекс ва дигар санадҳои қонунгузори барои қатъ гардидани шартномаи (қарордоди) меҳнати асос шудаанд.

Ҳангоми ба кор наомадан ё аз кор бо сабабҳои узрнок саркаши намудан корманд вазифадор аст маблағҳои гирифтаашро, ғайр аз хароҷоти роҳқиро, баргардонад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 120. Чуброни хароҷоти истифодаи амволи шахсии корманд

Агар амволи шахсии корманд бо иҷозати ҳаттии корфармо (шартнома, амр, фармоиш) ба манфиати корфармо истифода шавад, бояд:

1) истехлоки (фарсудашавии) асбобу афзор;

2) истехлоки нақлиёти шахси ва хароҷоти истифодаи он;

3) истехлок ва хароҷоти истифодаи воситаҳои дигари техникаи корманд чуброн карда шаванд,

Андозаи чуброн бо мувофиқаи баини корфармо ва корманд муайян карда мешавад.

БОБИ 9. ИНТИЗОМИ МЕҲНАТ

Моддаи 121. Тартиботи меҳнати дар ташкилот. Оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат. Ҷаҳадориҳои корфармо ва корманд

Тартиботи меҳнати дар ташкилот бо қоидаҳои тартиботи дохили, ки корфармо бо мувофиқаи мақоми намоёндагии дахлдори кормандон тасдиқ менамояд муайян карда мешавад.

Барои категорияҳои алоҳидаи кормандон оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонун тасдиқ карда мешавад, амал мекунанд.

Ҳар корманд бояд қаблан бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати, оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат шинос карда шавад.

Корфармо вазифадор аст, ки интизоми меҳнат ва истехсолотро таъмин намояд, қонунҳои меҳнатро бечунучаро риоя кунад, аз корманд иҷрои амалҳои ғайриқонуни, инчунин амалҳои ғайриқонуни, ки аз ҷаҳадориҳои меҳнати

корманд нест, амалхоеро, ки ҳаёту саломатии корманд ё ашхоси дигарро тахти хатар мегузоранд, шаъну шарафи корманд ё ашхоси дигарро паст мезананд, талаб нанамояд.

Корманд бояд қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати, қоидаҳои техникаи муқарраршуда, талаботи ҳифзи меҳнат, техникаи бехатари ва санитарияи истеҳсоли, амру дастурҳои корфарморо, ки аз вазифаҳои меҳнати ӯянд, риоя намояд, бо корфармо, бо аъзои коллективи меҳнати, муштариёни ташкилот, дигар ашхосе, ки дар чараёни кор бо онҳо тамос мегирад, ҳалимона муносибат намояд.

Моддаи 122. Ҳавасмандгардонии меҳнат

Барои комёбиҳои кор, барои кори бардавом ва бенуқсон, наовари дар меҳнат ва дигар дастовардҳои кори корфармо аз чунин тадбирҳои ҳавасмандгардони истифода мебарад;

- 1) эълони раҳматнома;
- 2) додани мукофот;
- 3) мукофотонидан бо тӯҳфаи пурқимат;
- 4) сарфароз гардондан бо ифтихорнома;
- 5) навиштани ном дар Лавҳаи ифтихор, дар Дафтари ифтихор.

Боқоидаҳои тартиботи дохилии меҳнати ҳамчунин дигар навъҳои ҳавасмандгардони пешбини шуда метавонанд.

Кормандон барои хизматҳои махсус баҳри ҷомеа ва давлат ба мукофотҳои давлати пешниҳод шуда метавонанд.

Моддаи 123. Мучозоти интизоми

Корфармо ҳақ дорад барои ваирон кардани интизоми меҳнат, яъне бо гуноҳи корманд иҷро нашудан ё ба таври лозима иҷро нашудани ӯҳдадорихояш мучозоти зерини интизомиро истифода намояд:

- 1) сарзаниш;
- 2) танбех;
- 3) аз вазифа озод кардан (бандҳои 3, 4, 6, 7, 10, 11 қисми якӯми моддаи 46-уми Кодекси мазкур)

Бо қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат барои категорияҳои алоҳидаи кормандон дигар навъҳои мучозот низ пешбини шуда метавонанд.

Истифодаи чораҳои таъсиррасонии интизомие, ки бо Қонун, оиннома ё низомномаи интизом пешбини нашудаанд, манъ аст.

Моддаи 124. Тартиби истифодаи мучозоти интизоми

Қабл аз истифодаи мучозоти интизоми аз корманд бояд баёноти талаб карда шавад. Аз додани баёнот саркаши кардани корманд ба табиқи мучозот монёш шуда наметавонад.

Мучозоти интизоми бевосита баъди содири кирдори корманд, аммо на дертар аз як моҳи содири он, ба ғайр аз вақти бемори ё дар руҳсати будани ӯ татбиқ мегардад.

Мучозот баъди шаш моҳи содири кирдори корманд ва аз рӯи натиҷаҳои тафтиш ё санҷиши фаъолияти молиявӣ хоҷаги на дертар аз ду соли баъди содири чунин кирдор татбиқ шуда наметавонад. Ба мӯҳлатҳои зикршуда вақти тафтиши парвандаи ҷиноӣ дохил намешавад. Ҳангоми татбиқи мучозоти интизоми вазнинии кирдор, ҳолати содиршавии он, қору амали пешина ва рафтори корманд ба эътибор гирифта мешаванд.

Барои як кирдор фақат як муҷозоти интизоми дода мешавад.

Фармон (амр) ё қарори татбиқи муҷозоти интизоми ба корманд эълон карда шуда, ӯ дар зераш имзо мегузорад.

Аз муҷозоти интизоми бо тартибе, ки барои баррасии баҳсҳои меҳнатии фарди муқаррар гардидааст, арз кардан мумкин аст.

Моддаи 125. Мӯҳлати амали муҷозоти интизоми

Мӯҳлати амали муҷозоти интизоми аз руи татбиқи он зиёда аз як сол буда наметавонад. Агар корманд дар ин муддат ба муҷозоти нави интизоми гирифта нашавад, дар ин сурат ӯ муҷозотногирифта ҳисобида мешавад.

Корфармое, ки муҷозоти интизомиро татбиқ кардааст, ҳақ дорад бо ташаббуси худ, бо хоҳиши корманд бо тавсияи мақоми намоёндагии дахлдори кормандони ташкилот ё роҳбари бевоситаи корманд муҷозотро пеш аз мӯҳлати яқсола беэтибор гардонад,

БОБИ 10. ҶАВОБГАРИИ МОДДИИ ТАРАФҲОИ ШАРТНОМАИ (ҚАРОРДОДИ) МЕҲНАТИ

Моддаи 126. Ҷавабдори тарофҳои шартномаи (қарордоди) меҳнати дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба тарофи дигар расонида шудааст.

Тарофи шартномаи (қарордоди) меҳнати, ки бинобар иҷрои ҷавабдори соҳаи меҳнат ба тарофи дигар зиён расонидааст, ин зиёнро мутобиқи Кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн мекунад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнати ё созишномаи хаттии иловагии ба он басташаванда, ҳамчунин аҳдномаи коллективи метавонанд, ки ҷавобгарии моддии тарофҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатиро мушаххас намоянд. Ҳамзамон бо ин масъулияти шартномавии корфармо дар назди корманд набояд камтар ва масъулияти корманд дар назди корфармо набояд бештар аз он бошад, ки дар Кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини шудааст.

Қаъби муносибатҳои меҳнати баъди расонидани зиён тарофи шартнома (қарордод)-ро аз ҷавобгарии моддии пешбиникардаи Кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон озод намесозад.

Моддаи 127. Шартҳои аз ҷиҳати модди ҷавобгар шудани тарофи шартномаи (қарордоди) меҳнати барои расонидани зиён

Тарофи шартномаи (қарордоди) меҳнати барои зиёне, ки ба тарофи дигари ин шартнома дар натиҷаи рафтори гунаҳкорунаи зиддихуқуқии худ (амал ё беамали) ва ба алоқаи баини рафтори гунаҳкорунаи зиддихуқуқии ва зиёни расондашуда ба тарофи дигар расонидааст, аз ҷиҳати модди ҷавобгар мешавад.

Агар дар натиҷаи қувваи баргарафшаванда, таваккали қобили қабули хоҷагидори, зарурати шадид ё муҳофизати зарури ба корфармо зиён расад, дар ин сурат корманд масъулият надорад.

Моддаи 128. Зиёне, ки ба корманд ҷуброн карда мешавад.

Корфармо ба корманд ҳама гуна зиён (аз ҷумла зиёни маънави)-ро, агар дар Кодекси мазкур тартиби дигар пешбини нашуда бошад, ғайри ҷуброн мекунад.

Зиёни маънави бо пул ё бо дигар шакл ба андозае, ки корфармо ва корманд муайян мекунад, чуброн карда мешавад, дар сурати ба миён омадани баҳс ин масъала аз ҷониби суд ҳаллу фасл гардад.

Моддаи 129. Ҷаҳдадории корфармо дар мавриди чуброни зиёне, ки ба корманд дар натиҷаи ғайриқонуни аз имконияти меҳнат кардан маҳрум намудани ӯ расидааст.

Корфармо ҷаҳдадор аст, ки ба корманд маоши нагирифтаашро дар ҳама ҳолатҳои ғайриқонуни аз имконияти меҳнат кардан маҳрум намудани ӯ чуброн намояд. Чунин ҷаҳдадори вақте ба миён меояд, ки корманд маоши худро дар натиҷаи:

- 1) ғайриқонуни ба кор қабул накардан, аз кор дур кардан, ба кори дигар гузаронидан ё аз кор озод кардан;
- 2) қарори мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатиро дар бораи кори собиқа барқарор намудан сари вақт иҷро накардан;
- 3) дер додани дафтарчаи меҳнати;
- 4) бо ҳар роҳ паҳн кардани маълумоте, ки шаъни кормандро паст мезанад, нагирифтааст.

Корфармо дар ин ҳолат вақте ҷавобгар мешавад, ки корманди аз кор озод кардашуда ҳангоми ба кори дигар қабул шудан ба мушкили дучор ояд.

Моддаи 130. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зиёне, ки ба амволи корманд расидааст

Корфармосе, ки дар натиҷаи ғайри қобили қабул иҷро кардан ҷаҳдадорихои худ мувофиқи шартномаи (қарордоди) меҳнати ба асбобу анҷоми шахси ё дигар амволи корманд зиён расонидааст, пурра чуброн мекунад. Андозаи зиён бо нархи бозор, ки дар маҳалли мазкур дар лаҳзаи чуброни зиён амал мекунад, ҳисоб карда мешавад.

Бо мувофиқаи тарафайн ё бо қарори суд зиён метавонад бо мол чуброн карда шавад.

Моддаи 131. Тартиби баррасии парвандаҳо оиди чуброни зиёне, ки ба корманд расонида шудааст.

Корманд дар бораи чуброни зиён ба корфармо ариза менависад. Корфармо вазифадор аст, ки аризаи расидаро барраси намояд ва дар давоми даҳ рӯзи баъди расидани он қарори дахлдор қабул кунад.

Агар корманд бо қарори корфармо рози набошад ё дар мӯҳлати муқарраршуда ҷавоб нагирад, ӯ метавонад ба мақомоте, ки баҳсҳои меҳнатиро барраси мекунад, муроҷиат намояд.

Моддаи 132 Ҷавобгарии моддии корманд барои зиёне, ки ба корфармо расидааст.

Корманд вазифадор аст зиёни воқеии бевоситаи ба корфармо расидаашро чуброн намояд, ба шарте, ки дар Кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар пешбини нашуда бошад.

Зиёни воқеии бевосита маънии кам ё ваирон кардани амволи нақди корфармо (аз ҷумла амволе, ки корфармо аз ашхоси дигар ба киро гирифтааст), ҳамчунин зарурати барои корфармо харидан ё барқарор кардани амвол ва ё пардохти маблағи иловагиро дорад.

Корманд барои зиёни бевоситаи воқеи, ки чи мустақиман ба корфармо расонидааст ва чи бо гуноҳи ӯ ба корфармо дар натиҷаи зиёни дигар шахсонро чуброн кардани расидааст, аз ҷиҳати модди ҷавобгар мебошад.

Моддаи 133. Ҳуқуқи корфармо дар мавриди сарфи назар кардан аз ситондани товони зиён

Корфармо бо назардошти ҳолатҳои мушаххасе, ки бар асари онҳо ба ӯ зиён расидааст, ҳамчунин бо назардошти аҳволи моддии корманд ҳақ дорад аз пурра ё қисман ситонидани товони зиён даст кашад.

Дар ташкилотҳои давлати қарори мазкурро корфармо бо мувофиқи мақоми дахлдори намоёндагии кормандони ташкилот қабул мекунад ва товони зиён дар ин ҳолат аз ҳисоби маблағи ташкилот дода мешавад.

Моддаи 134. Ҳақди ҷавобгарии моддии корманд

Корманде, ки бо гуноҳи ӯ ба корфармо зиёни модди расидааст, ба андозаи зиёни бевоситаи воқеи, аммо на зиёдтар аз моҳонаи миёнааш ҷавобгарии модди дорад,

Ҷавобгарии моддии зиёда аз моҳонаи миёна танҳо дар ҳолатҳои пешбиникардаи моддаи 136 Кодекси мазкур иҷозат дода мешавад

Моддаи 135. Ҷавобгарии моддии корманд

Мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон инҳо ҷавобгарии ҷузъии модди доранд:

1) кормандон - ба андозаи зиёни расонидаашон, вале на зиёдтар аз моҳонаи миёнаашон барои аз беэҳтиёти ваирон ё нобуд кардани масолах, маҳсулоти нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз ҷумла ҳангоми истехсоли онҳо. Барои аз беэҳтиёти ваирон ё нобуд кардани афзор, олоти андозагири, либоси махсус ва дигар чизҳое, ки ташкилот ба корманд ҷиҳати истифода додааст, кормандон ба ҳамин андоза ҷавобгарии модди доранд:

2) роҳбарони ташкилотҳо ва муовинони онҳо, инчунин роҳбарони бахшҳои таркибии ташкилотҳо ва муовинони онҳо - ба андозаи зиёни расонидаашон, аммо на зиёдтар аз моҳонаи миёнаашон, ба шарте, ки дар натиҷаи зиён ташкилот ба пардохтҳои иловагии маҷбур шавад ё зиён дар натиҷаи пешбурди нодурусти ҳисоб ва саришти арзишҳои модди ва пул, наандешидани чораҳои пешгирии истехсоли маҳсулоти бесифат, дузди, нобуд ва хароб кардани арзишҳои модди ва пул расонида шавад.

3) ашхоси мансабдор - дар ҳолатҳои худуде, ки дар моддаи 203-юми Кодекси мазкур пешбини шудаанд.

Моддаи 136. Ҳолатҳои ҷавобгарии пурраи моддии корманд

Ҷавобгарии пурраи моддии корманд аз ӯҳдадории корманд дар мавриди чуброни пурраи зиён иборат аст.

Ҷавобгарии модди ба андозаи пурраи зиёни расонидашуда ба зиммаи корманд дар ҳолатҳои зерин гузошта мешавад:

1) барои камомади арзишҳое, ки ба ӯ дар асоси шартномаи махсуси хатти супорида шудаанд;

2) барои камомади арзишҳое, чи бо санадҳои яқдафъавӣ қабул карда шудаанд;

3) дар асоси санади махсуси қонуни;

- 4) барқасдона расонидани зиён;
 - 5) расондани зиён дар ҳолати масти аз шароб ё аз моддаҳои нашъаовар ё токсикӣ;
 - 6) расонидани зиён дар натиҷаи амали ҷинояткоронаи корманд бо ҳукми суд муқаррар шудааст;
 - 7) расондани зиён ҳангоми ба ҷ наовардани ўҳдадорихои меҳнати;
 - 8) барқасдона фош намудани сирри хизмати ва тижорати, (шартҳои махфӯз нигоҳ доштани он дар шартномаи меҳнати пешбини шуда бошанд. Ҳангоми барқасдона фош намудани сирри хизмати ва тижорати корманд ба корфармо инчунин даромадҳои ба даст наомада (фоидаи аз дастрафта)-ро, ки корфармо дар сурати поимол нашудани ҳуқуқҳояш соҳиб шуда метавонист, ҷуброн мекунад;
 - 9) дар ҳолатҳое, ки ҷавобгарии пурраи, зиёни ҳангоми иҷрои вазифа расондаи корманд мутобиқи санадҳои қонунгузори ба зиммааш гузошта шудааст.
- Ҷавобгари дар ҳаҷми пурраи зиёни расонидашуда дар шартномаи (қарордоди) меҳнати, ки бо роҳбари ташкилот, муовинони ў ва сармуҳосиб баста шудааст, муқаррар шуда метавонад.

Моддаи 137. Ҷавобгарии пурраи моддии корманд барои камомати арзишхое, ки ба ў дар асоси шартномаи махсус супорида шудаанд

Корманде, ки бо пул ё арзишҳои моли саруқор дорад, барои камомати онҳо, ки ба ў дар асоси шартномаи махсус супорида шудаанд, ҷавобгарии пурраи модди дорад.

Бо корманде, ки ба синни ҳаҷдаҳ расидаасту бевосита бо пулу арзишҳои моли саруқор дорад, ҳам дар вақти ба қор қабул кардан ва ҳам баъдан ба таври илова ба шартномаи (қарордоди) меҳнати оид ба ҷавобгарии пурраи моддии фарди ё бригадави шартномаи махсуси баста шуданаш мумкин аст.

Номгӯи категорияҳои кормандоне, ки бо онҳо шартномаи мазкур баста шуданаш мумкин аст, бо шартномаи коллективи муқаррар мешавад, агар шартнома, баста нашуда бошад, номгӯи мазкур аз тарафи корфармо бо мувофиқаи мақоми намоёндагии кормандони ташкилот муайян карда мешавад. Ба ҳамин тартиб номгӯи бахшҳои таркибие низ муқаррар карда мешаванд, ки дар онҳо ҳангоми қорҳои бевосита бо пул ё арзишҳои моли алоқамандро якҷоя баҷо овардани кормандон ҷавобгарии бригадави ё дигар ҷавобгарии коллективи қори шуданаш мумкин аст.

Шартномаи ҷавобгарии пурраи моддии фарди ё бригадави ва ё дигар ҷавобгарии коллективи ўҳдадорихои тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатиро оиди эҳтиёт кардани арзишхое, ки ба корманд (коллектив) супорида шудаанд, мушаххас месозад ва ҳуқуқи ўҳдадори ва ҷавобгарии иловагии онҳоро муқаррар менамояд.

Мувофиқи шартномаи ҷавобгарии пурраи моддии фарди арзишҳо ба корманди мушаххас, ки барои камомати онҳо шахсан ҷавобгар аст, дида мешаванд. Барои озод шудан аз ҷавобгари корманде, ки бо ў шартномаи мазкур баста шудааст, бояд бегуноҳии худро исбот созад. Мувофиқи шартномаи ҷавобгарии моддии бригадави (коллективи) арзишҳо ба гурӯҳи муқарраршудаи ашхос (бригада), ки барои камомати онҳо ҷавобгарии пурраи модди ба дӯши ин ашхос вогузор мегардад, супорида мешаванд. Барои озод шудан аз ҷавобгари узви алоҳидаи бригада бояд бегуноҳии худро исбот созад

Дар ташкилотҳое, ки арзишҳо, саруқор доранд (нигоҳдори, фурӯш, ҳамлу нақл, қоркард) корфармо баъди машварат бо мақоми дахлдори

намояндагии кормандони ташкилот фонди таваккал (риск) таъсис карда метавонад, ки аз ҳисоби он камомад ҷуброн карда мешавад.

Ҳангоми ихтиёран ҷуброн кардани зиён (моддаи 14-уми Кодекси мазкур) андозаи гуноҳи ҳар узви бригада бо мувофиқаи ҳамаи аъзои бригада ва корфармо муайян карда мешавад. Ҳангоми бо тартиби суди ситонидани товони зиён андозаи гуноҳи ҳар узви бригадаро суд муайян мекунад.

Моддаи 138. Муайян кардани андозаи зиён

Андозаи зиёни ба корфармо расонида аз рӯи талафоти воқеи, дар асоси маълумоти ҳисобу китоби муҳосибави муайян карда мешавад.

Ҳангоми гум кардан, хароб намудан ва дуздидани амволи корфармо, ки ба фондҳои (воситаҳои) асоси мансубанд, андозаи зиён аз рӯи нархи бозории роиҷи маҳалли мазкур дар рӯзи расонидани зиён (аммо на камтар аз арзиши баланси бо назардошти дараҷаи фарсудагии амвол) ҳисоб карда мешавад.

Дар ҳолатҳои дигар андозаи зиён бо нархи бозори, ки дар маҳалли мазкур дар рӯзи расонида шудани зиён роиҷ аст, ҳисоб карда мешавад.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад тартиби махсуси муайян намудани андозаи товони зиён, аз ҷумла ба ҳисоби қарати зиёни ба корфармо бо роҳи дуздидан, барқсдона хароб ё гум кардани навъҳои алоҳидаи амвол ва дигар арзишҳо расондаро, ҳамчунин дар ҳолатҳои, ки андозаи воқеии зиён аз андозаи аслии он зиёд аст, муқаррар намояд.

Моддаи 139. Ҷаҳлдории корфармо дар мавриди муқаррар намудани андозаи зиён ва сабаби сар задани он

Корфармо вазифадор аст то қабул гардидани қарори товони зиёнро додани кормандони мушаххас ҷаҳати муқаррар намудани андозаи зиён ва сабабҳои сар задани он тафтиш гузаронад.

Барои чунин тафтиш корфармо ҳақ дорад бо иштироки мутахассисони дахлдор комиссия ташкил намояд.

Аз корманд талаб кардани баёноти ҳагги барои муқаррар намудани сабаби сар задани зиён ҳатми мебошад.

Корманд ҳақ дорад, ки бо тамоми маводи тафтиш шинос шавад, дар тафтиш иштирок намояд.

Моддаи 140. Товони зиёнро ихтиёран додани корманд

Корманде, ки ба корфармо зиён расондааст, метавонад товони онро ихтиёран пурра ё қисман диҳад.

Зиён дар ҳудуди пешбиникардаи Кодекси мазкур ихтиёран ҷуброн карда мешавад.

Бо мувофиқаи корманд ва корфармо товони зиёнро дертар додан мумкин аст. Дар ин ҳолат корманд дар бораи ҷуброни зиён бо зикри мӯҳлати мушаххаси пардохт ба корфармо ӯҳдадорӣ хатти пешниҳод мекунад.

Агар корманде, ки дар бораи ҷуброни ихтиёрии зиён ӯҳдадорӣ хатти додааст, бо сабаби қатъи муносибатҳои меҳнати зиёнро ҷуброн накунад, дар ин сурат товони зиён ба тариқи суди ситонида мешавад.

Корманд метавонад бо ризояти корфармо барои ҷуброни зиён ба ӯ амволи баробарқимат диҳад ё амволи харобшударо дуруст намояд.

Моддаи 141. Тартиби ситонидани товони зиён

Маблағи зиёне, ки аз маоши якмоҳаи корманди гунаҳкор зиёд нест бо фармоиши корфармо ситонида мешавад. Фармоиш на дертар аз ду ҳафтаи ошкор шудани зиён содир шуда метавонад.

Агар маблағи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад, аз моҳонаи миёнаи ӯ зиёд бошад ё аз рӯзи ошкор шудани зиён ду ҳафта гузашта бошад, он ба тариқи суди ситонида мешавад.

Дар сурати рози набудани корманд аз маблағи ситонидашудаи зиён ӯ ҳақ дорад, ки ба суд мурочиат намояд.

Моддаи 142. Ҷуброни зиёне, ки ба ташкилоти давлати роҳбар расонидааст

Товони зиёне, ки ба ташкилоти давлати бо гуноҳи роҳбари он расидааст, бо риояи қоидаҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ситонида мешавад.

Қарори аз роҳбари ташкилоти давлати ситонидани товони зиёнро мақоме, ки ҳаққи молиқро дорад, қабул мекунад. Ин мақом ҳамчунин ҳақ дорад, ки товони зиёнро аз роҳбар ба тариқи суди ситонад.

Моддаи 143. Аз тарафи суд кам кардани андозаи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад

Суд метавонад бо назардошти андоза ва намуди гуноҳ, ҳолатҳои мушаххас ва аҳволи моддии корманд андозаи товони зиёнеро, ки бояд аз корманд ситонда шавад, кам кунад.

Агар зиён бо ғарази ҷиноят расонида шуда бошад, ба кам кардани товони зиёне, ки бояд аз корманд ситонда шавад, роҳ дода намешавад.

БОБИ 11. ҲИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 144. Талаботи ҳифзи меҳнат

Дар тамоми ташкилотҳо бояд шароити меҳнат, ки ба талаботи бехатарии ва гигиени ҷавобгу аст, муҳайё карда шавад. Муҳайё кардани чунин шароит вазифаи корфармо мешавад.

Талаботи ҳифзи меҳнат бо қонунҳо ва дигар санади меърию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Корфармо барои риояи нақардани талаботи ҳифзи меҳнат ҷавобгар аст.

Моддаи 145. Ҳуқуқи корманд ба гирифтани маълумот дар бобати ҳифзи меҳнат

Дар вақти бастани шартномаи (қарордоди) меҳнати корфармо бояд ба корманд дар бораи шароити меҳнат, аз ҷумла дар бораи омилҳои зарарнок ё хатарноки истехсоли, хатари бемориҳои касби ва дигар бемориҳо, дар хусуси имтиёзот ва ҷубронҳо, ки вобаста ба ин корманд ба гирифтани онҳо ҳақ дорад, инчунин аз воситаҳои ҳифозати фарди маълумот диҳад.

Корфармо вазифадор аст мунтазам (соле на камтар аз як бор) кормандон ва ё намояндагони онҳоро аз ҳолати шароити меҳнати дар истехсолот ва ҷоиҳои кор, оид ба натиҷаи тафтиши шароити меҳнат аз тарафи мақомоти назорати, андешидани тадбирҳо дар мавриди таъмини шароити солим ва бехатарии меҳнат хабардор созад, ҳамчунин ин ҳел

маълумотро бо хошиши корманд дар ихтиёри ӯ гузорад. Ин талабҳоро риоя накардани корфармо барои ӯро мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари қашдан асос мешавад.

Моддаи 146. Муоинаи тиббии баъзе категорияҳои кормандон

Корфармо вазифадор аст пешаки ҳангоми бастанӣ шартномаи (қарордодӣ) меҳнати ва дар ҷараёни кор давра ба давра кормандонро, ки шароити қарордодӣ вазнин, зарарнок ва ё хатарнок аст, аз ҷумла дар зерин замин ва шабона, ҳамчунин дар воситаҳои нақлиёт кор мекунанд, ба мақсади муайян кардани мутобиқати қори иҷрошаванда ба саломатии онҳо ва пешгирии бемориҳои касби ҳатман аз муоинаи тиббии гузаронад.

Кормандоне, ки дар саноати хӯрокворӣ, соҳаи хӯроқи умумӣ, савдо ва дигар соҳаҳо, ки бевосита бо адои хизмати аҳоли машғуланд, бо мақсади ҳифзи саломатии аҳоли, пешгирии аз пайдоиш ва паҳншавии бемориҳо аз муоинаи тиббии мегузаранд. Дар қорҳои шароиташон махсусан хатарнок кормандон пеш аз оғози кор аз муоинаи тиббии гузаронида мешаванд.

Агар корманд чунин шуморад, ки бад шудани вазъи саломатиаш ба шароити меҳнат вобаста аст, ӯ ҳақ дорад раиринавбатӣ аз муоинаи тиббии гузаштаниро талаб намояд.

Рӯихати омилҳои зарарнокӣ истеҳсоли ва қорҳо, ки ҳангоми иҷрои онҳо кормандон аз муоинаи тиббии пешаки ва даври мегузаранд, тартиб ва мӯҳлати гузаронидани онҳо аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Ҳангоми аз муоинаи тиббии сарқашӣ қардани корманд ё тавсияҳои дар натиҷаи муоинаи тиббии додшударо риоя накардани ӯ қорфармо ҳақ дорад ӯро ба иҷрои ӯҳдадорӣҳои меҳнатиаш роҳ надихад.

Кормандон барои гузаштан аз муоинаи тиббии маблағ сарф намекунанд.

Моддаи 147. Имтиёзот ва ҷубронҳо барои кормандоне, ки шароити қарордодӣ зарарнок аст

Дар қорҳои шароиташон зарарнок ба кормандон мувофиқи меъёрҳои муқарраргардида бепул шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар дода мешавад.

Меъёрҳои додани шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар, тартиби додани онҳо, номгӯи моддаҳои химиявӣ, ки ҳангоми қор қардан бо онҳо ба мақсадҳои профилактики истеъмоли шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар тавсия мешавад, бо санади меъёри муқаррар мегарданд.

Дар қорҳои шароиташон махсусан хатарнок мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда бепул хӯроқи таъминоти профилактики дода мешавад.

Рӯихати истеҳсолот, ихтисосу вазифаҳо, ки машғул шудан бо онҳо ба гирифтани хӯроқи таъминоти профилактики ҳуқуқ медиҳад, вояи чунин хӯрок ва қоидаҳои додани он бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад.

Корфармо ӯҳдадор аст ба корманд ба ғайр аз ин имтиёзоту ҷубронҳо дигар имтиёзоту ҷубронҳои пешбиникардаи қонунҳоро диҳад.

Моддаи 148. Таъмин намудан бо либоси махсус ва дигар воситаҳои ҳифзати фарди ва гигиени

Корфармо вазифадор аст ба кормандоне, ки бо қорҳои шароиташон зарарнок ва хатарнок, ҳамчунин дар шароити номусоиди ҳарорати ё бо

ифлоси вобаста машғуланд, мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда бепул либосу поиафзоли махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фарди ва гигиени диҳад.

Либосу поиафзоли махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардии ба кормандон додашуда аз тарафи корфармо нигоҳдори, шустушӯи, дезинфекция, дезактивация ва таъмир карда мешаванд.

Агар либосу поиафзоли махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати шахсиро ба корманд надода бошанд ё мӯҳлати додани ин воситаҳо гузашта бошад, корманд ноилоҷ онҳоро ба пули худ харида гирад, корфармо ба корманд хароҷоти харидории воситаҳои мазкурро ҷуброн мекунад. Дар сурати на бо гуноҳи корманд пеш аз мӯҳлат фарсуда шудани воситаҳои ҳифозати фарди корфармо вазифадор аст, ки онҳоро иваз намояд.

Агар ба сабаби кормандро бо воситаҳои ҳифозати фарди таъмин накардан ба ҳаёту саломатии ӯ хатар таҳдид намояд, вай метавонад корро бас кунад. Барои мӯҳлати қатъи кор ҳамчун барои бекористи на бо гуноҳи корманд ҳақ дода мешавад.

Моддаи 149. Дастур додан ба кормандон оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор

Корфармо вазифадор аст ба ҳамаи кормандоне, ки онҳоро ба кор мегирад, инчунин ба дигар кор меғузаронад, оид ба ҳифзи меҳнат ва омӯзиши усулҳои бехатарии кор дастур диҳад.

Барои кормандони истеҳсолоти шароити қорашон хеле хатарнок бояд таълими ҳифзи меҳнат ба роҳ монда, онҳо баъди хатми таълим имтиҳон супурда, минбаъд давра ба давра аз нав имтиҳон карда шаванд.

Дастурдиҳи, таълим ва санҷиши давра ба давраи дониши кормандон, аз ҷумла мутахассисон ва роҳбароне, ки барои ҳолати ҳифзи меҳнат масъуланд, бо тартиб ва дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи санади меъёрии дахлдор ба роҳ монда мешаванд.

Ашхосе, ки бо тартиби муқарраршуда аз ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор дастур ва таълим нагирифтаанд, ба кор роҳ дода намешаванд.

Донистани қоидаҳои меъёрҳои бехатарии ва ҳифзи меҳнат қисми таркибии талаботи ихтисосие мебошад, ки аз кормандон тақозо мешавад.

Моддаи 150. Корро қатъ кардани корманд дар ҳолати ба ҳаёт ва саломатии ӯ таҳдид намудани хатар

Агар корманд дар чараёни кор ба ҳаёт ва саломатиаш таҳдид кардани хатарро паи барад ва онро бо воситаҳои дар ихтиёрдоштааш бартараф карда натавонад, ҳақ дорад аз ҷазои корфармо андеша накарда, корро қатъ намояд.

Корманд вазифадор аст, ки аз вазъияти хатарноки чараёни кор роҳбари бевосита (сардори бригада, усто, сардори қитъа) ё мақоми ҳифзи меҳнати ташкилотро хабардор созад. Дар давраи бартараф намудани хатар маоши миёнаи корманд нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 151. Бо сабаби вазъи саломати ба кори сабуктар гузаронидан

Корфармо вазифадор аст кормандонро, ки бо сабаби вазъи саломати аз ҷумла маъюби, бемории касби ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои ўҳдадорихои меҳнати ба кори нисбатан сабуктар эҳтиҷ доранд, бо мувофиқаи онҳо ва мутобиқи ҳулосаи тиббии онҳоро муваққатан ё бе маҳдудияти мӯҳлат ба чунин кор гузаронида, ба андозаи зарурат ҷоиҳои

нави кор, цеху китъаҳо ташкил намояд.

Музди меҳнати кормандоне, ки бо сабаби вазъи саломати ба кори дигар мегузаранд ё кӯмакпулии онҳо аз рӯи суғуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунҳо ва дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад.

Дар ҳолатҳое, ки бо сабаби маъҷубии меҳнати, бемории касби ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнати зарурати тағйири ихтисос пеш меояд, корфармо вазифадор аст барои оқилона бо кор таъмин намудани корманди мӯҳтоҷи такмили ихтисос бозомӯзии ӯро бо нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнаташ дар давраи мазкур, аммо на зиёда аз дувоздаҳ моҳ ташкил намояд.

Агар шароити истехсолот ба ташкили оқилонаи бо кор таъмин намудани корманди дар чараёни кор маъҷубшуда, бемории касби ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнати руидода имкон надихад, шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ӯ қатъ карда, кӯмакпулиаш пардохта мешавад.

Андозаи кӯмакпули бо ризояти ҳар ду тараф муайян карда мешавад ва ҳаҷми он набояд аз маоши миёнаи шашмоҳа камтар бошад.

Моддаи 152. Чораҳои иловагӣ дар мавриди ҳифзи меҳнати маъҷубон

Корфармо вазифадор аст, маъҷубонро, ки ҳадамоти шугӯли аҳоли бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо фиристодааст, бо ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Тавсияҳои Комиссияи экспертии тиббии меҳнатро оид ба низоми вақти ноপুরраи кори, сабуктар кардани кор ва дигар шароити меҳнати маъҷубонро иҷро кардани корфармо ҳатми мебошад.

Барои маъҷубони коркунанда рӯзи шашсоатаи кор бидуни кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

Ба маъҷубони гурӯҳҳои I ва II бо давомнокии 42 рӯзи тақвими ва барои маъҷубони гурӯҳи III бо давомнокии 35 рӯзи тақвими рухсатии меҳнати дода мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Маъҷубонро ба кори шабона ҳамчунин ба изофакори, ба кори рӯзҳои истироҳат танҳо бо ризояти худашон ва ба шарте ҷалб кардан мумкин аст, ки чунин корҳо бо нишондодҳои тиббии манъ карда нашуда бошанд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 153. Хизматрасонии санитарии маиши ва тиббии корманд

Корфармо вазифадор аст вобаста ба навъи фаъолияти ташкilot ва бо назардошти талаботи кормандон онҳоро бо оби нӯшидани таъмин намояд ва хӯроки онҳоро ташкilot кунад; дар ташкilot утоқҳои санитарии маиши; ҷои либоскаши, оббози, утоқҳои маҳсул (ҷоиҳои маҳсул барои рафъи ҳастагии зиёди ҷисмони ва руҳӣ), утоқи гигиенаи шахси барои занҳо, пунктҳои расонидани ёрии аввалияи тиббиро дар мавриди фалокат ва ё бемор шудани кас дар ҷои кор мучахҳаз созад.

Корфармо вазифадор аст, ки ҳадамот ва муассисаҳои дахлдори тандурусти (пункти тибби, қисми тиббию санитарии, шифохона)-ро бо тартиби муайянкардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкilot намояд.

Моддаи 154. Ҷӯҳдадориҳои корманд дар мавриди риояи меъёру қоидаҳо ва дастуруламалҳои ҳифзи меҳнат

Корманд вазифадор аст, ки талаботи меъёру қоидаҳо ва

дастуруламалҳоро оиди ҳифзи меҳнат, ҳамчунин фармоишҳои корфарморо доир ба бехатарии пешбурди корҳо риоя намояд, аз воситаҳои ҳифозати фарди истифода кунад, дар бораи ҳар гуна ҳолате, ки ба ақидаи ӯ, ба ҳаёт ва саломатии одамон хатари бевосита дорад, инчунин дар хусуси ҳар гуна фалокат, ки дар чараёни кор ё вобаста бо он руи додааст, роҳбари бевоситаи худ (сардори бригада, усто, сардори китъа)-ро зуд хабар созад.

Барои риоя накардани ӯҳдадорихои зикршуда корманд ба ҷавобгарии интизоми ва модди ва дар ҳолатҳои пешбининамудаи Қонун ҷавобгарии ҷиноӣ кашада мешавад.

Моддаи 155. Баҳисобгири ва тафтиши ҳолатҳои фалокат дар истеҳсолот

Корфармо вазифадор аст сабабҳои фалокатро дар истеҳсолот фавран тафтиш намояд, мувофиқи намунаи муқарраршуда акт тартиб диҳад ва фалокатҳои дар истеҳсолот рухдодаро сари вақт ба қайд гирад.

Корфармо вазифадор аст бо талаби ҷабрдида нусхаи акти фалокатро на дертар аз се рӯзи баъди хатми тафтиш ба ӯ диҳад.

Агар корфармо аз тартиб додани акти фалокат саркаши кунад, ҷабрдида бо ҳолатҳои дар акти фалокат нишондодашуда рози набошад, ҷабрдида ҳақ дорад, ки ба мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот ё ба суд муроҷиат намояд.

Моддаи 156. Ҷуброни зиён бо сабаби бад шудани саломати ё фавти корманд

Агар корфармо бинобар таъсири қувваи рафънопазир ё ғарази ҷабрдида аз сарчашмаи хатари зиёд ба корманд расидани зиёнро исбот карда нагавонад, бояд ин зиёнро бо тартиби пешбининамудаи қонун ё дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн намояд.

Агар корфармо исбот созад, ки зиён на бо гуноҳи ӯ расидааст, ҳангоми расидани зиён дар шароити одди (на аз таъсири сарчашмаи хатари зиён) ӯ аз ҷуброн қардани зиён озод шуда мегардад.

Музди аз дастрафта, ҳароҷоти бад шудани саломати, ҳамчунин зиёни маънави бояд ҷуброн шаванд.

Ҳангоми таъин ва пардохти маблағ барои ҷуброни зиён музди меҳнат, стипендия, нафақа ва дигар даромади корманд ба ҳисоб гирифта намешаванд.

Ба корманде, ки дар натиҷаи фалокати истеҳсоли маъюб шудааст ва дар сурати фавти ӯ ба ашхосе, ки тахти саробонии ӯ мебошанд, бар иловаи пардохти зиёни дар ҷунин ҳолатҳо муқарраршуда инчунин кӯмакпулии яқдаъави бо тартиб ва андозаи муқарраршудаи санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад.

Дар ҳолати фавти ҷабрдида ҳуқуқи гирифтани товони зиён ба ашхоси ғайри қобили кор, ки тахти саробонии марҳум буданд ё то рӯзи фавти ӯ ба гирифтани маблағ аз ин корманд ҳақ доштанд, ҳамчунин тифли марҳум, ки баъди марги ӯ таваллуд шудааст, мегузарад.

Нафақае, ки бо сабаби фавти саробони оила таъин мегардад, ба ҳисоби ҷуброни зиён дохил намешавад.

Корфармо зиёни маънавиро дар сурати гунаҳкор буданаш ба расидани зиён ба андозаи бо ризояти ҷабрдида ё шахрванд муайянгардидае, ки ба сабаби фавти ҷабрдида ба гирифтани товони зиён ҳақ дорад, ҷуброн мекунад. Ҳангоми ба миён омадани баҳс андозаи зиёни маънави ба тариқи

суди муайян карда мешавад.

Моддаи 157. Назорати аз тарафи корманд риоя шудани қоидаю меъёрҳои ҳифзи меҳнат

Назорати доимии риоя шудани тамоми талабот, қоидаҳо ва меъёрҳои бехатарии пешбурди корҳо ва ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон ба зиммаи корфармо аст.

Моддаи 158. Назорати ҳолати ҳифзи меҳнат

Ба ҳолати ҳифзи меҳнат мақоми давлатие назорат мекунад, ки дар фаъолияти худ ба корфармо вобаста нест.

Назорати ҷамъиятии риояи меъёру қоидаҳои ҳифзи меҳнатро иттифоқҳои касаба ва дигар мақомоти намояндагии кормандон ба ўҳда доранд.

БОБИ 12. КАФОЛАТҲОИ ИЛОВАГИ БАРОИ ЗАНОН ВА АШХОСЕ, КИ ВАЗИФАҲОИ ОИЛАВИ ДОРАНД

Моддаи 159. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми ба кор қабул кардани онҳо

Ба кор қабул накардани занон ва кам кардани музди меҳнати онҳо бо сабаби ҳомиладори ё фарзанддорӣ онҳо манъ аст. Ҳангоми ба кор қабул накардани зани ҳомила ё зане, ки тифли то сесола дорад ва модарони якҷаву танҳо, ки фарзандони то чордаҳсола (фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, корфармо вазифадор аст, ки сабабҳои ба кор қабул накарданаширо ҳатти хабар диҳад. Ашхоси мазкур метавонанд аз саркашии корфармо барои қабул ба кор ба суд муроҷиат намоянд.

Корфармо вазифадор аст занонро, ки ҳадамоти шуғли аҳоли бо мақсади ба кор таъмин кардани онҳо мефиристад, ба ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Моддаи 160. Корҳое, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст

Занонро дар корҳои зеризамини, дар корҳои вазнин ва корҳои шароиташон зарарнок, ҳамчунин дар корҳои борбардорию боркашии дасти аз меъёри барои онҳо қабулшуда зиёд кор фармудан манъ аст.

Номгуи истехсолот, қору ихтисосҳо ва вазифаҳои шароити қорашон вазнину зарарнок ё хатарнокро, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст ва ҳадди ниҳонии меъёри борҳоро, ки барои занон дасти бардоштан ва кашондани онҳо иҷозат дода мешавад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 161. Маҳдудияти меҳнати занон дар корҳои шабона

Бо корҳои шабона ҷалб кардани занон, ба истиснои он соҳаҳои хоҷагии халқ, ки ин хеле зарур аст, манъ мебошад.

Ҳангоми ташкили корҳои наздикиҳтисос ба заноне, ки кӯдакони то 14-сола (кӯдакони маъюби то 16-сола) доранд, бо назардошти имконияти истехсолот имтиёз дода шавад, ки онҳо рӯзона кор кунанд.

Соҳаҳои мушаххаси хоҷагии халқ, истехсолот ва намудҳои алоҳидаи коре, ки истифодаи меҳнати шабонаи занон дар онҳо иҷозат дода мешавад,

аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мегарданд.

Моддаи 162. Маҳдудияти ҷалб кардани занон ба изофакориҳо ва кори рӯзҳои истироҳат ва идҳо, фиристодан ба сафари хизмати

Ба корҳои шабона, изофакориҳо ва ба кори рӯзҳои истироҳату ид ҷалб кардан, ба сафари хизмати фиристодани занони ҳомила ва заноне, ки тифли то сесола доранд, иҷозат дода намешавад.

Занони фарзандонашон аз се то чордаҳсола (фарзандони маъҷубашон то шонздаҳсола)-ро танҳо бо ризояти худашон ба изофакориҳо ҷалб кардан ё ба сафари хизмати фиристодан мумкин аст.

Моддаи 163. Ба кори сабуктар гузаронидани занони ҳомила ва заноне, ки тифли то якунимсола доранд

Меъёри коркард, меъёри хизматрасонии занони ҳомила мутобиқи хулосаи тибби кам карда мешавад ё онҳо ба кори сабуктари бе омилҳои номусоиди истехсоли гузаронида, моҳонаи миёнашон аз рӯи кори пешинашон дода мешавад.

То ҳалли масъалаи гузаронидани зани ҳомила ба кори дигари сабуктари бе омилҳои номусоиди истехсоли ӯ бояд аз кор озод карда, моҳонаи миёнаш барои тамоми рӯзҳои кории бо ин сабаб корнакардааш дода шавад.

Занони кӯдаконашон то якунимсола дар ҳолатҳое, ки иҷрои кори онҳо барои модарони кӯдакашон ширмак манъ аст ё ба риояи низоми ширмакони имкон намедихад, то ба синни якунимсола расидани кӯдакашон ба кори дигар гузаронида, моҳонаи миёнашон аз рӯи кори собиқаи онҳо дода мешавад.

Моддаи 164. Рухсатии ҳомиладори ва таваллуд

Ба занони ҳомила пеш аз таваллуд ҳафтад рӯзи тақвими ва баъди таваллуд ҳам ҳафтад (дар ҳолати таваллуди мушкил - ҳафтаду шаб ва таваллуди ду ва ё зиёда тифл - яксаду даҳ) рузи тақвими рухсати дода, барояшон кӯмакпули аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ пардохта мешавад.

Рухсатии ҳомиладори ва таваллуд якҷоя ҳисоб карда, он сарфи назар аз миқдори рӯзҳое, ки занон воқеан то таваллуд истифода кардаанд, дода мешавад.

Моддаи 165. Рухсатии нигоҳубини тифл

Баъди хатми рухсатии ҳомиладори ва таваллуд бо хоҳиши зан барои нигоҳубини кӯдак то ба синни якунимсола расиданаш рухсати дода, барояш кӯмакпули аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ ин давра пардохта мешавад.

Бо хоҳиши зан ҳамчунин барои нигоҳубини тифл то ба синни сесола расиданаш рухсатии бепули иловаги дода мешавад.

Аз рухсатии нигоҳубини тифл ҳамчунин падари тифл, биби, бобо ё дигар хешу табори тифл ё васие, ки тифлро воқеан нигоҳубин мекунанд, пурра ё қисман истифода карда метавонанд. Бо хоҳиши ё ашхосе, ки дар қисми сеюми ҳамин модда зикр шудаанд, ханми дар рухсатии нигоҳубини тифл буданашон метавонанд рӯзи нопурраи кори ё дар хона кор карда, аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ кӯмакпули гиранд.

Дар давраи рухсати ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад.

Рухсатии нигоҳубини кӯдак ба собиқаи умуми ва бетанаффус,

хамчунин ба собикаи кор аз рӯи ихтисос (ғайр аз ҳолатҳои таъини нафақа бо сабаби шароити махсуси меҳнат) ҳисоб карда мешавад.

Вақти рухсатии нигоҳубини кӯдак ба собикас, ки ба рухсатии пулии минбаъда ҳуқуқ медиҳад, ҳисоб карда намешавад.

Моддаи 166. Рухсатии ашхосе, ки кӯдакони навзодро фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд

Ба ашхосе, ки кӯдакони навзодро бевосита аз таваллудхона фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд, барои давраи фарзандхонди (муқаррар шудани васоят) ва то хатми ҳафтад (ҳангоми фарзандхонд кардани ду кӯдаки навзод - яксаду даҳ) рӯзи тақвими аз рӯзи таваллуди кӯдак барояшон рухсати дода, кӯмакпули аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоии ин давра пардохта, бо хоҳиши онҳо барои то синни якунимсола ва сесола нигоҳубин кардани кӯдакашон (моддаи 165-уми ҳамин Кодекс) рухсатии иловаги дода мешавад.

Моддаи 167. Танаффус барои маконидани кӯдак

Ба заноне, ки кӯдаки то якунимсола доранд, ба ғайр аз танаффус барои истироҳат ва хӯрокхури барои маконидани кӯдакашон танаффуси иловаги дода мешавад.

Ин гуна танаффусҳо камаш баъди ҳар се соат ва ба муддати на камтар аз си дақиқа барои ҳар як танаффус дода мешаванд, Ҳангоми ду ё зиёда аз ин будани кӯдаки то якунимсола муддати танаффус на камтар аз як соат муқаррар карда мешавад.

Танаффусҳо барои маконидани кӯдак ба вақти кори дохил карда, музди миёнаи меҳнат пардохта мешавад.

Бо хоҳиши зани кӯдакдор танаффусҳои ширмакони ба танаффуси истироҳат ва хӯрокхури ё дар шакли чамъбастишуда ба аввал ё ба охири рузи (басти) кори бо ихтисори дахлдори рӯзи (басти) кори илова карда мешавад.

Моддаи 168 Муқаррар намудани вақти нопурраи кори барои занон ва шахсоне, ки вазифаҳои оилави доранд

Бо хоҳиши зани ҳомила, зане, ки фарзанди то чордаҳсола (фарзди маъюби то шонздаҳсола) дорад, аз ҷумла онҳое, ки таҳти парастори ӯ ҳастанд ё шахсоне, ки аз рӯи ҳулосаи тибби ба аъзои бемори оила нигоҳубин мекунанд, корфармо вазифадор аст барои онҳо рӯзи нопурраи кори ё ҳафтаи нопурраи кори муқаррар намояд (моддаи 64 - ҳамин Кодекс).

Моддаи 169. Рӯзи истироҳати иловаги

Ба яке аз волидаин (васи, сарпараст), ки фарзанди маъюби то шонздаҳсоларо парастори мекунад, моҳе як рӯзи истироҳати иловаги дода, музди он ба андозаи музди якрӯза аз ҳисоби маблағи суғуртаи давлатии иҷтимоии пардохта мешавад.

Моддаи 170. Имтиёзҳо барои занон ҳангоми муқаррар намудани навбати рухсатии ҳарсола

Ба занҳои ҳомила ва таваллудкарда рухсатии ҳарсола бо хоҳиши онҳо

мутобикан пеш аз рухсатии ҳомиладори ва таваллуд ё баъди он ва ё баъди рухсатии нигоҳубини кӯдак, сарфи назар аз собиқаи кори онон дар ташкилоти мазкур дода мешавад.

Ба занҳое, ки ду ё зиёда фарзанди то чордаҳсола ё фарзанди маъюби то шонздаҳсола доранд, инчунин ба модарони якҷаву танҳое, ки фарзанди то чордаҳсола (фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, рухсатии ҳарсола бо хоҳиши онҳо дар фасли тобистон ё дигар вақти барояшон мувофиқ дода мешавад.

Моддаи 171. Рухсатии бепул барои заноне, ки фарзандони то чордаҳсола доранд

Ба заноне, ки ду ё зиёда фарзанди то чордаҳсола (ё фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, бо хоҳиши онҳо, ҳар сол ба муддати на камтар аз чордаҳ рӯз рухсатии бепул дода мешавад. Ин рухсатию ба рухсатии ҳарсола илова карда ё дар даврае, ки бо мувофиқаи корфармо муқаррар шудааст, алоҳида (пурра ё қисм ба қисм) истифода кардан мумкин аст.

Моддаи 172. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шартномаи (қарордоди) меҳнатию бо занони ҳомила ва заноне, ки фарзанди то сесола (модарони танҳо - ҳангоми доштани фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, бо ташаббуси корфармо қатъ кардан мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳои пурра барҳам хӯрдани ташкилот, ки дар ин сурат ба қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати баъди ҳатман бо кор таъмин кардани онҳо иҷозат дода мешавад. Занони зикршударо вориси ташкилоти барҳамхурда бо кор таъмин мекунад ва дар сурати набудани ворисон ба онҳо дар интиҳоби кори мувофиқ ва бо кор таъмин кардан мақомоти шуғли аҳоли ҳатман ёри расонида, дар ин давра онҳоро бо кӯмакпулиҳои муқарраркардаи қонун таъмин менамояд.

Корфармо ин занонро ҳамчунин дар ҳолати қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати бинобар гузаштани мӯҳлати он ҳатман бо кор таъмин мекунад. Дар ин давра, аммо на зиёда аз се моҳи ҳатми мӯҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнати музди меҳнати онҳо нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 173. Кафолату имтиёзот ба ашхосе, ки кӯдаконро бе модар тарбия мекунанд

Кафолату имтиёзоти зани кӯдакёфта (маҳдуд кардани кори шабона ва изофакориҳо, ба кори рӯзҳои истироҳат ҷалб накардан ва ба сафари хизмати нафиристодан, додани рухсатии иловаги, муқаррар намудани низоми имтиёзноки меҳнат ва дигар кафолату имтиёзоте, ки бо қонунҳо ва дигар санади меъёри оид ба меҳнат муқаррар шудаанд) ба падароне, ки кӯдаконро бе модар тарбия мекунанд (дар ҳолати ғавти модар, аз ҳуқуқи модари маҳрум шудан, дуру дароз дар муассисаи табобати будан ва дар дигар ҳолатҳои кӯдакро парастори карда натавонистани модар), ҳамчунин ба васиёни (сарпарастони) ноболиғон татбиқ мешаванд.

БОБИ 13. КАФОЛАТҲОИ ИЛОВАГИ БАРОИ ҶАВОНОН

Моддаи 174. Синни қабул кардан ба кор

Ашхоси аз понздаҳсола хурд ба кор қабул карда намешаванд. Барои омода кардани ҷавонон ба кори истехсолот талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ, омӯзишгоҳҳои касбии техники, муассисаҳои таълимии миёнаи махсусро ҷихати иҷрои кори сабуке, ки ба саломати зарар намерасонад ва ҷараёни таълимро халалдор намасозад, дар вақти холи, пас аз расидан ба синни чордаҳсолаги бо мувофиқаи яке аз волидон ё шахси ивазкунандаи онҳо ба кор қабул кардан мумкин аст.

Тамоми ашхоси аз синни бисту яксола хурд ба кор танҳо баъди муоинаи пешакии тиббӣ (моддаи 145-уми ҳамин Кодекс) қабул карда мешавад.

Моддаи 175. Кафолатҳои бо кор таъминкуни барои ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд

Корфармо вазифадор аст хатмкардагони мактабҳои маълумоти умумӣ ва дигар ашхоси аз ҳаждаҳсола хурдро, ки ҳадамоти шуғли аҳоли бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо мефиристад, ба ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Мувофиқи квота ба кор қабул накардан манъ аст ва барои ҳалли ин кор ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 176. Ҳуқуқи меҳнати ноболиғон

Ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд дар муносибатҳои ҳуқуқи бо болиғон баробарҳуқуқ мебошанд, аммо дар соҳаи ҳифзи меҳнат, вақти кор, рӯҳсатиҳо ва баъзе шароити дигари меҳнат аз имтиёзоти барои онҳо муқаррарнамудаи ҳамин Кодекс, қонунҳо ва дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода мебаранд.

Моддаи 177. Корхое, ки иҷрои онҳо барои ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст

Корҳои вазнин ва корҳои шароиташон зарарноку хатарнок, корҳои зеризаминиро иҷро кардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд, ҳамчунин иҷрои корхое, ки ба саломати ё рушди маънавии онҳо зиён расонида метавонанд, манъ аст. Бори аз ҳалди барояшон муқарраршуда вазнинро бардоштан ва дасти кашондани ин ашхос мумкин нест.

Рӯихати корҳои шароиташон номусоидро ба ҷо овардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд ва ҳалди меъёрҳои борро дасти бардоштан ва кашондани онҳо бо қонунҳо ва дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 178. Муддати ихтисоршудаи вақти кори ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд

Давомнокии вақти кори кормандони синни аз понздаҳ то ҳаждаҳсола ҳафтае на зиёдтар аз сиюпанҷ соат ва ашхоси аз чордаҳ то понздаҳсола ҳафтае на зиёдтар аз бисту чор соат муқаррар карда мешавад.

Давомнокии вақти кори талабагоне, ки дар давоми соли таҳсил дар вақти холи аз таҳсил кор мекунанд, аз нисфи давомнокии ниҳоии вақти кори дар қисми якуми ҳамин модда барои ашхоси синну соли дахлдор пешбинишуда зиёд буда наметавонад.

Моддаи 179. Додани музди меҳнати кормандони аз ҳаждаҳсола хурд

дар сурати кӯтоҳ будани вақти кори ҳаррӯза

Музди кори кормандони аз ҳаждаҳсола хурде, ки муддати кори ҳаррӯзаашон кӯтоҳ аст, ба андозаи музди меҳнати кормандони категорияҳои дахлдори муддати кори ҳаррӯзаашон пурра дода мешавад.

Музди меҳнати талабагонӣ, ки дар вақти фориғ аз таҳсил дар ташилотҳо кор мекунанд, аз ҳисоби муддати кор ӯ вобаста ба маҳсули меҳнат дода мешавад.

Моддаи 180. Рухсатии ҳарсолаи кормандони аз ҳаждаҳсола хурд

Ба кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳар сол на камтар аз си рӯзи тақвими рухсатии пулакии меҳнати дар фасли тобистон ӯ ҳар вақти дигари барои онҳо мувофиқ дода мешавад,

Агар соли кори, ки барои он рухсати дода мешавад, давраи то ба ҳаждаҳсолаги расидани корманд ва баъди онро дар бар гирад, давомнокии рухсати барои собиқаи кории то расидан ба ҳаждаҳсолаги аз ҳисоби си рӯзи тақвими ва барои собиқаи кории баъди расидан ба ҳаждаҳсолаги дар асосҳои умуми ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 181. Манъи ба корҳои шабона, изофакориҳо ва кори рӯзҳои истироҳат ва ид ҷалб кардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд, ҳамчунин сафарҳои хизмати фиритодани онҳо

Кормандони аз ҳаждаҳсола хурдро ба корҳои шабона ва изофакориҳо, кори рӯзҳои истироҳат ва ид ҷалб кардан, ҳамчунин ба сафари хизмати фиритодан манъ аст.

Моддаи 182. Кафолатҳои иловаги барои кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати

Шартномаи (қарордоди) меҳнатиро бо корманди аз ҳаждаҳсола хурд бо ташаббуси корфармо ғайр аз риояи тартиби умуми танҳо бо мувофиқаи мақоми маҳаллии меҳнат ва шуғли аҳоли ва комиссияи оид ба корҳои ноболиғон қатъ кардан мумкин аст.

Моддаи 183. Қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати бо талаби волидаин, васиён (сарпарастон) ӯ мақомоти ваколатдор

Агар идома додани кор ба саломатии ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд зарарнок ӯ бо зиёни дигар вобаста бошад, волидаин ва васиён (сарпарастон), ҳамчунин мақомоти ба ин кор ваколатдор ҳақдоранд, ки қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатиро талаб намоянд.

БОБИ 14. ИМТИЁЗҲО БАРОИ КОРМАНДОНЕ, КИ ДАР БАРОВАРИ КОР ТАҲСИЛ МЕКУНАНД

Моддаи 184. Муҳайё кардани шароит барои пешбурди якҷояи кор ва таҳсил

Корфармо вазифадор аст барои маълумоти касби гирифтани дар истеҳсолот, тақмили ихтисос ӯ аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар муассисаи таълими таҳсил кардани кормандон чихати пешбурди якҷояи кор ва таҳсил шароити зарури муҳайё намояд.

Кафолат ва ҷубронҳои барои кормандони дар баробари кор таҳсилкунанда пешбинишуда танҳо дар ҷои кори асоси дода мешаванд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 185. Ташкили таҳсили муттасили касбии корманд

Корфармо вазифадор аст, ки касбомӯзи, бозомӯзи ва такмили дониши кормандонро барои соҳиб гаштан ба ихтисоси дуҷум (мучовир) ба роҳ монад, барои бевосита дар истеҳсолот ё дар муассисаҳои касбомӯзи такмили ихтисос кардани онҳо шароит муҳайё намояд.

Баъди хатми таҳсили касби ба корманд таҳассуси дахлдор (гурӯҳ, дараҷа, категория)-и касби дода, мувофиқи ихтисоси гирифтааш кор пешниҳод карда мешавад.

Маълумоти умумии касбии кормандон ҳангоми баланд бардоштани дараҷа, гурӯҳ ва категорияҳои ихтисоси, таъини андозаи музди меҳнат ва ба вазифаи баландтар пешбари кардани онҳо ба эътибор гирифта мешавад.

Моддаи 186. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълими мехонанд

Кормандоне, ки дар баробари кор дар муассисаҳои таълими мехонанд, нақшаҳои таълимиро иҷро менамоянд, ба рухсатии иловагии пулаки аз ҷои кор ба ҳафтаи кӯтоҳи кори ва дигар имтиёзҳо бо тартиб ва шароити муқарраркардаи қонунҳо ва дигар санади меъёри ҳақ доранд.

Дар созишномаҳо, шартномаҳои коллективи ва дигар санади меъёрии ҷузъии (локалии) ташкilotҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълими мехонанд, аз ҳисоби маблағи ташкilotҳое, ки онҳоро ба таҳсил фиристодаанд, имтиёзҳои иловаги муқаррар шуда метавонанд.

Моддаи 187. Имтиёзҳо барои талабагони мактабҳои маълумоти умуми

Кормандоне, ки дар мактабҳои маълумоти умуми мехонанд, ҳафтаи кӯтоҳи кории на камтар аз як рӯзи кори ё ба ҳамон қадар соати кори (дар сурати кӯтоҳ кардани рӯзи кори дар давоми ҳафта) ҳақ доранд.

Талабагони мактабҳои маълумоти умуми дар давоми соли таҳсил на камтар аз 42 рӯзи тақвими ҳангоми шаш рӯз будани ҳафтаи кори ё мутобиқан ба ҳамон қадар соати кори дар сурати ҳафтаи кории панҷрӯза аз кор озод карда мешаванд. Агар ҳафтаи кор аз панҷ рӯз иборат бошад, миқдори умумии соатҳои аз кор озод кардани корманд вобаста ба давомнокии басти кори зимни боқи мондани миқдори соатҳои фориғ аз кор тағйир меёбад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Дар муддати аз кор озод будани талаба ба ӯ аз ҷои кори асоси на камтар аз панҷоҳ фоизи музди меҳнат, вале на камтар аз андозаи муқарраршудаи ҳақди ақалли музди меҳнат маош дода мешавад.

Талабагони мактабҳои маълумоти умуми ба рухсатии пулаки иловаги аз ҷои кори асоси барои супоридани имтиҳонҳо ба мӯҳлати на камтар аз андозаи муқарраркардаи қонунҳо ва дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо нигоҳдории музди миёнаи меҳнат дар давраи рухсати ҳақ доранд (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Моддаи 188. Имтиёзҳо барои талабагони омӯзишгоҳҳои маълумоти умумикасби

Ба кормандоне, ки дар баробари кор дар омӯзишгоҳҳои касбию

техники ё ҳамин хел омӯзишгоҳҳои дигар меҳонанд, барои омодагии ва супоридани имтиҳонҳо ва ба талабагон, ки дар баробари кор дар мактабҳои миёнаи махсус ва оли меҳонанд, барои иҷрои корҳои лабораторӣ, супоридани санҷишҳо ва имтиҳонҳо, омодагии ва дифои лоиҳаи (корҳои) дипломи аз ҷои кор ба муддати на камтар аз андозаҳои муқарраркардаи қонунҳо ва дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон рухсатии иловагии ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

Ба қормандоне, ки дар мактабҳои миёнаи махсус ва оли маълумоти касбии мегиранд, ҳар ҳафтаи рӯзҳои қориаш иборат аз шаш рӯз барои тайёри ба машғулият дар давоми даҳ моҳи таълими пеш аз навиштани лоиҳаи (қори) дипломи ё супоридани имтиҳоноти ниҳои қамаш як рӯзи аз қор озод ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

Дар сурати аз панҷ рӯз иборат будани ҳафтаи қори миқдори қурсҳои аз қор озод вобаста ба давомноқии басти қори тағиир ёфта, миқдори соатҳои аз қор озод боқи мемонад.

Ба қормандоне, ки дар мактабҳои миёнаи махсус ва оли ғоибона меҳонанд, барои пардохти хароҷоти рафтуромад ба маҳалле, ки мактаб воқеъ гардидааст, бо тартиби муқарраркардаи қонунҳо ё дигар санади меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз дода мешавад.

БОБИ 15. БАҲСҲОИ МЕҲНАТИИ ФАРДИ

Моддаи 189. Тарафҳо ва мазмуни баҳсҳои меҳнати фарди

Баҳсҳои меҳнати фарди зиддиятҳои танзимнашудаи баини қорфармо ва қорманд дар масъалаҳои татбиқи қонунҳо ва дигар аснод меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, шароити меҳнат мебошад, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнати, шартнома ва созишномаи коллективи пешбини шудааст.

Моддаи 190. Мақомоте, ки баҳсҳои меҳнати фардиро барраси мекунад

Баҳсҳои меҳнати фардиро судҳо барраси мекунад.

Дар шартномаю созишномаҳои коллективи тартиби пеш аз суд дар ташкилотҳо барраси қардани баҳсҳои меҳнати фарди пешбини шуда метавонад (моддаи 191-уми ҳамин Кодекс).

Моддаи 191. Тартиби пеш аз суд барраси қардани баҳсҳои меҳнати фарди

Дар шартномаю созишномаҳои коллективи аз тарафи комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати, ки дар асоси баробари баини қорфармо ва мақомоти ҳимоякунандаи манфиати қормандон таъсис дода мешавад ё аз ҷониби коллективҳои меҳнати интиҳоб мегарданд ва ё аз тарафи дигар мақомот пеш аз суд дар ташкилот барраси шудани баҳсҳои меҳнати фарди пешбини шуда метавонад.

Таъсиси ин комиссияҳо бо шартномаҳо ва созишномаҳои коллективи муайян қарда, дар аини қамон ба қорманд ҳуқуқ дода мешавад, ки хоҳ бо комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати муруҷиат қунад ва хоҳ бевосита ба суд. Агар дар шартнома ё созишномаи коллективи таъсиси комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати дар ташкилот пешбини нашуда бошад, баҳсҳои меҳнати фардӣ, ки дар ин ташкилот ба миён меояд, бояд дар суд барраси қарда шаванд.

Моддаи 192. Баррасии баҳсҳои меҳнати фарди дар судҳо

Баҳсҳои меҳнати фарди дар судҳо бо аризаи касони зерин барраси мешаванд:

- корманд, корфармо ё намояндагоне, ки манфиати онҳоро дар сурати рози набуданашон бо қарори комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнати фарди Ҳимоя мекунад;

- корманд, агар комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнати фарди таъсис нашуда бошад ё комиссияи мазкур аризаи ӯро дар давоми даҳ рӯзи муқарраршуда барраси накарда бошад;

- прокурор, агар қарори комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнати бо қонунҳо ё дигар санади меъёри ва созишномаҳои меҳнат муҳолиф бошад.

Дар судҳо бевосита чунин баҳсҳои меҳнати фарди халу фасл мешаванд:

- оид ба барқарор кардан ба кор, сарфи назар аз асоси қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнати ва вазифа; оид ба тағири сана ва тасвири сабабҳои аз кор озод кардан; оид ба пардохти музд дар давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ё иҷрои кори каммузд; оид ба ситондани маблағ барои бо гуноҳи корфармо ба таъхир андохтани иҷрои қарори суд дар бораи барқарор кардан ба кор;

- дар бораи аз нав бастании шартномаи (қарордоди) меҳнати барои мӯҳлати нав ё мӯҳлати номуайян, ба шарт ки дар коун ё шартнома ҳуқуқи афзалиятноки тамиди он зикр шуда бошад;

- доир ба ҳифзи шарафи меҳнати, номус ва эътибори касбии корманд ва доир ба чуброни зиёни модди ва маънавии ба ин муносибат ба ӯ расонидашуда;

- оид ба чуброни зиёне, ки дар натиҷаи иҷрои ӯҳдадорихи меҳнати ба корманд расидааст ва аз ин саломатии ӯ бад шудааст;

- дар бораи аз тарафи корманд чуброн шудани зиёни моддие, ки ба амволи ташкилот расидааст.

Бевосита дар судҳо ҳамчунин баҳсҳои зерини меҳнати фарди дар бораи ба кор қабул накардани ин касон барраси мешаванд:

- ашхосе, ки ҳуқуқи худро поимолшуда меҳисобанд;

- ашхосе, ки ба кор аз ташкилоти дигар даъват шудаанд;

- ашхоси дигаре, ки корфармо вазифадор аст бо онҳо мутобиқи қонунҳо ё созишномаи меҳнати шартномаи (қарордоди) меҳнати бандад;

- ашхосе, ки корфармо аз тартиб додани акти фалокат саркаши кардааст ё онҳо бо мазмуни акт рози нестанд.

Судҳо баҳсҳои меҳнати фардиро низ дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунҳо барраси менамоянд.

Моддаи 193. Таъсиси комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фарди

Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фарди дар ташкилотҳо аз шумораи баробари намояндагии кормандон ва корфармо таъсис дода мешаванд. Намояндагони кормандон ба комиссияи баҳсҳои меҳнати фарди дар маҷлиси умумии (конференцияи) ташкилот интихоб карда мешавад.

Намояндагони корфармо бо фармони роҳбари ташкилот таъин карда мешавад.

Моддаи 194. Салоҳияти комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фарди

Комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фарди мақоми аввалияест, ки

баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар ташкилот руидиҳандаро, ба истисноӣ ихтилофоте, ки ҷиҳати баррасии онҳо дар Кодекси мазкур ва дигар санади меъёри тартиби дигар муқаррар шудааст, баррасӣ мекунад.

Дар комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ бахшҳои ташкилот баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар ҳудуди ваколатҳои ҳамин бахшҳобаррасӣ шуда метавонанд.

Салоҳият ва тартиби кори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ, ҳамчунин муроҷиат ба он ва мӯҳлати баррасии баҳсҳо бо Низомномаи тасдиқнамудаи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешаванд.

Моддаи 195. Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ бо мувофиқаи баини намоёндагони корфармо ва кумитаи иттифоқи касаба ё мақоми дигари намоёндагии кормандон қабул карда мешавад.

Қарори комиссия бояд далелнок ва ба қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи, шартномаи (қарордодӣ) меҳнати асос ёфта бошад.

Дар қарори комиссия оид ба масъалаҳои пул маблағе, ки корманд ба он ҳақдор аст, бояд аниқ нишон дода шавад.

Қарорро раис ва котиби маҷлис имзо мекунанд. Иҷроӣ он ҳатми буда, ба тасдиқи он зарурат нест.

Нусхаи қарор дар давоми се рӯзи қабул шудани он ба корманд, корфармо ва кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намоёндагии кормандон супурда менамояд.

Аз қарори комиссия дар давоми даҳ рӯз ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 196. Иҷроӣ қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ бояд аз тарафи корфармо дар муддати се рӯзи баъди гузаштани мӯҳлати даҳрӯза, ки барои шикоят ба суд пешбини шудааст, иҷро гардад.

Агар корфармо қарори комиссияро дар ин мӯҳлат иҷро накунад, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ ба корманд шаҳодатномае медиҳад, ки эътибори варақаи иҷроияро дорад.

Иҷрокунандаи суди қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардиро дар асоси шаҳодатномае, ки комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ ба корманд додааст ва ӯ ин шаҳодатномаро дар давоми се моҳи гирифтани ба суд пешниҳод кардааст, ба тариқи маҷбури ба иҷро мерасонад.

Агар корманд шаҳодатномаро бо сабабҳои узрнок дар муддати се моҳи муқарраршуда пешниҳод карда натавонад, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ, ки шаҳодатномаро додааст, ин мӯҳлатро барқарор карда метавонад.

Моддаи 197. Барқарор кардани корманд ба кори собиқа, ба ҷои собиқаи қор ва шароитҳои асосии собиқа. Ҷаброни пурраи зиёни моддӣ, ки дар натиҷаи ноилҷ ҳозир нашудан ба қор расонида шудааст. Ҷаброни зарари маънави

Агар корманд бе асоси қонуни ё бо вайрон намудани тартиби муқарраргардида аз қор озод карда ё ғайриқонуни ба кори дигар гузаронида шуда бошад, бояд аз тарафи мақоми баррасикунандаи ихтилофоти меҳнати аз рӯи ихтисос ё вазифае, ки дар шартнома

(қарордод) зикр шудааст, бо шартҳои пешини меҳнат дар ташкилот кори собиқааш барқарор карда шавад. Ҳангоми қабули қарори барқарор кардан ба кор, мақоме, ки баҳси меҳнати барраси мекунад, ҳамзамон дар бораи пардохтани музди миёнаи меҳнати корманд барои тамоми давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ё фарқи музди меҳнат дар давраи иҷрои кори каммузд, ҳамчунин оид ба ҷуброни имконпазири зиёни маънави ва дигар хароҷоти иловагии вобаста ба шикоят доир ба гузаронидан ба кори дигар ва аз кор озод кардани ӯ қарор қабул мекунад. Мақоми баррасикунандаи баҳси меҳнати фарди бо мувофиқаи корманд, бар ивази ба кор барқарор кардан метавонад ба ғоидаи ӯ танҳо ҷуброни дар боло нишондодашуда, зиёни модди ва маънавиро ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат ситонад, тасвияи асоси аз кор озод карданро ба тарзи аз кор озод шудан бо хоҳиши худ тағйир диҳад.

Дар сурати эътирофи нодурустии тасвияи аз кор озод кардан ё ба Кодекси мазкур ва ё қонуни дигар мувофиқ набудани он мақоме, ки баҳси меҳнати фардиро барраси мекунад, вазифадор аст онро тағйир диҳад ва дар қарор сабаби аз кор озод карданро мутобиқи тасвияи лозима ва истинод ба моддаи марбутаи қонун аниқ нишон диҳад. Агар тасвияи нодурусти аз кор озод кардан, ки дар дафтари меҳнати сабт шудааст, барои ба кори нав қабул шудани корманд монеа ба вучуд оварда бошад, мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнати фарди ҳамзамон дар бораи пардохтани музди миёнаи меҳнати ӯ барои тамоми давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ва ҷуброни зиёни маънави қарор қабул менамояд.

Моддаи 198. Ҳисоб кардан ва ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор

Ҳангоми ҳисоби музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор он бояд аз тарафи мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнати фарди мутобиқи қонун индексация карда шавад.

Ҳангоми ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор дар ҳолати ғайриқонуни аз кор озод кардан, аз кор дур намудан, тасвияи нодурусти сабаби аз кор озод кардан, ки барои қабул шудан ба кори дигар монеа ба вучуд овардааст, маблағҳои зерини гирифтаи корманд ҳисоб карда мешаванд; кӯмакпулии аз кор рафтан, музди миёнаи меҳнат, ки дар давраи бо кор таъмин шудан нигоҳ дошта мешавад, кӯмакпули барои корношоямии муваққати, стипендияи давраи касбомӯзи, бозомӯзи ва такмили ихтисос, пардохти музд барои иҷрои корҳои ҷамъияти, музди меҳнат барои иҷрои кори нав дар ташкилоти дигар, ки корманд дар ҳудуди мӯҳлати ғайриҳозирии пулаки ба он қабул шудааст.

Ҳангоми ғайриқонуни ба кор қабул накардан, ба кори дигар гузаронидан, тағйири шартҳои асосии меҳнати корманд бо қарори комиссияи баррасикунандаи баҳсҳои меҳнати фарди фарқи музди меҳнати тамоми давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ё иҷрои кори каммузд пардохта мешавад.

Моддаи 199. Мӯҳлати мурур

Кормандон метавонанд дар давоми се моҳи фаҳмидани он, ки ҳуқуқашон вайрон шудааст ё мебоист дар ин бора хабардор мешуданд, ба комиссияи ба баҳсҳои меҳнати фарди муроҷиат намоянд.

Барои муроҷиат кардан ба суд мӯҳлатҳои зерин муқаррар карда мешаванд:

- аз рӯи баҳсҳои ба кор барқарор намудан - як моҳ аз рӯзи ба

корманд супорида шудани нусхаи фармони аз кор озод кардан (ба кори дигар гузаронидан) ё дафтарчаи меҳнати;

- аз рӯи баҳсҳои ҷуброни зиёни моддӣ, ки корманд ба ташкилот расонидааст, як сол аз рӯзе, ки корфармо зиёни расонидашударо ошкор сохтааст;

- аз рӯи баҳсҳои дигари меҳнати фарди - се сол аз рӯзе, ки корманд ваирон шудани ҳуқуқи худро фаҳмидааст ё бояд мефаҳмид.

Мӯҳлати мурури даъво ба даъвоҳои зерин дахл надорад:

- ба даъвоҳои оиди муҳофизати ҳуқуқи шахсии ғайриамволи ва дигар неъматҳои ғайримодди, ба ғайр аз ҳолатҳои пешбининамудаи қонун;

- ба даъвоҳои оиди талофии зиёне, ки ба ҳаёт ё саломатии корманд расонида шудааст. Аммо даъвоҳои, ки баъди се соли ҳуқуқдор шудан ба талофии чунин зиён пешниҳод мешаванд, барои на зиёдтар аз се соли пеш аз пешниҳоди даъво қонё мешаванд.

Ҳангоми гузаштани мӯҳлати мурури даъво бо сабабҳои узрнок суд ва ё комиссияи баррасии баҳсҳои меҳнати фарди метавонанд мӯҳлати гузаштаро барқарор намоянд.

Моддаи 200. Озод намудани корманд аз харочоти суд

Ҳангоми бо масъалаҳои меҳнати ба суд муроҷиат кардан корманд аз пардохти харочоти суд ба ғоидаи давлат озод карда мешавад.

Моддаи 201. Иҷрои бетаъҳири баъзе қарорҳои суд оид ба парвандаҳои меҳнати

Қарори суд дар бораи ба кор барқарор намудан, ҳамчунин дар бораи таъғири сана ва тасвири сабабҳои аз кор озод кардани корманд бояд бетаъхир иҷро шавад.

Ҳангоми аз тарафи корфармо бо таъхир иҷро шудани чунин қарор суд таъинот мебарорад, ки музди миёнаи меҳнат ё фарқи музди миёнаи меҳнати корманд барои тамоми давраи ба таъхир андохтани иҷрои қарор пардохта шавад. Ҳамчунин қарори суд дар бораи ситонидани музди меҳнат бояд зуд, аммо дар давоми на зиёдтар аз се моҳ иҷро гардад.

Суд метавонад иҷрои бетаъҳири пурра ё қисм ба қисми қарорро оиди дигар парвандаҳои меҳнати талаб намояд.

Моддаи 202. Қонё сохтани даъвоҳои пулии корманд

Даъвоҳои асосноки пулии кормандонро мақома, ки баҳсҳои меҳнати фардиро барраси мекунад, пурра қонё мегардонад.

Моддаи 203. Ба ӯҳдаи шахси мансабдор гузоштани ҷавобгарии моддӣ, ки дар қатъи ғайриқонунии шартномаи (қарордоди) меҳнати ё ба ғайри қонуни ба кори дигар гузаронидани корманд айбдор аст

Дар сурати аз тарафи шахси мансабдор ба корфармо расонида шудани зиёни марбут ба пардохти музди меҳнат ба корманде, ки ғайриқонуни аз кор озод карда шудааст ё ба корманде, ки ғайриқонуни ба кори дигар гузаронида шудааст, суд ҷуброни зиёнро ба ӯҳдаи шахси мансабдор мегузорад. Агар шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ошкоро ваирон кардани қонун қатъ шуда, корманд ба кори дигар гузаронда шуда бошад ва ё шахси мансабдор иҷрои қарори судро дар бораи ба кор барқарор кардани корманд ба таъхир андохта бошад, ӯҳдадории ҷуброни зиён ба зиммаи шахси

мансабдор вогузор мешавад.

Андозаи чуброни зиён аз маоши семоҳаи шахси мансабдор зиёд буда наметавонад.

Моддаи 204. Махдудият дар мавриди гардонидани иҷрои қарор оиди парвандаҳои меҳнати

Иҷрои қарори судро доир ба парвандаи меҳнати (дар бораи ба кор барқарор кардан, қонёе гардонидани даъвоҳои пули), ки эътибори қонуни пайдо кардааст, ҳангоми ба тариқи назорати суди бекор карда шудани қарори суд танҳо дар ҳолати ба маълумоти бардурӯғи корманд ё санади қалбакии аз тарафи ӯ пешниҳодшуда асос ёфтани қарори бекоркардашуда гардонидан мумкин аст.

БОБИ 16. БАҲСҲОИ МЕҲНАТИИ КОЛЛЕКТИВИ

Моддаи 205. Мафҳуми баҳсҳои меҳнати коллективи ва тартиби ҳаллу фасли онҳо

Баҳсҳои меҳнати коллективи - муҳолифатҳои танзимнашудаи баини корфармоён (иттиҳодияҳои корфармоён) ва коллективҳои кормандон (намояндагони кормандон) дар масъалаҳои муқаррар намудан ва тағйир додани шароити меҳнат дар ташкилотҳо, бастани шартномаю созишномаҳои коллективи ва иҷрои онҳо, ҳамчунин дар мавриди татбиқи муқаррароти қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқи, шартномаю созишномаҳои коллективи мебошанд.

Тартиби ҳаллу фасли баҳсҳои меҳнати коллективи бо ҳамин Кодекс, Қонун, шартномаю созишномаҳои коллективи танзим мешавад.

Моддаи 206. Пешниҳоди талабҳои кормандон

Ба пешниҳоди талабҳо кормандон ва намояндагони онҳо ҳуқуқ доранд.

Талабҳои кормандон дар маҷлиси (конференцияи) кормандон пешниҳод карда мешаванд. Кормандон дар баробари пешниҳоди талабҳо барои иштирок кардан дар ҳаллу фасли баҳси меҳнати коллективи намояндагони ваколатдори худро таъин мекунанд.

Намояндагони кормандон талабҳояшонро бо тартиби муқаррарнамдаи оиннома ва ё қарори маҷлиси (конференцияи) кормандоне, ки мақоми намояндагиро таъсис додааст, пешниҳод мекунанд.

Талабҳо хатти пешниҳод карда, ба корфармо фиристода мешаванд.

Моддаи 207. Намояндагони кормандон ва корфармоён дар баҳсҳои коллективи

Мақомоти иттифоқҳои касаба ва иттиҳодияҳои онҳо, ки мувофиқи оинномаҳояшон намояндаи ваколатдоранд, дигар мақомоти намояндагоне, ки маҷлиси (конференцияи) кормандон таъсис додааст ва ваколатдор сохтааст, намояндагони кормандон мебошанд.

Намояндагони корфармоён роҳбарони ташкилотҳо ё дигар шахсони мувофиқи оинномаи ташкилот ваколатдор, мақомоти ваколатдори ассоциацияҳо ё иттиҳодияҳои корфармоён мебошанд.

Моддаи 208. Миёнарави

Миёнарав бо мувофиқаи тарафҳо интихоб карда мешавад ва ӯ дар гузаронидани гуфтушунид ва ҳосил гардидани созиш ба онҳо ёри мерасонад.

Миёнарав ҳақ дорад барои иҷрои вазифаҳояш аз тарафҳо тамоми маълумоти ҳуҷҷатҳои заруриро талаб карда гирад.

Миёнарав ҳақ надорад маълумоти махфиро, ки барои иҷрои вазифаҳояш гирифтааст, фош намояд.

Қоидаи миёнаравро тарафҳо бо ризоияти миёнарав муайян мекунанд. Миёнарав баъди кӯшиши ошти кунонидани тарафҳо ба онҳо оиди ҳаллу фасли баҳс (низоъ) тавсиянома навишта медиҳад.

Агар ҳеч кадоми тарафҳо дар давоми даҳ рӯз таклифи миёнаравро рад накарда бошад ва ё агар тарафҳо қаблан оиди иҷрои ин тавсиянома созишнома имзо карда бошанд, он барои тарафҳо воҷиб мегардад.

Моддаи 209. Ҳақамияти меҳнати

Агар дар комиссияи оштидиҳи тарафҳои баҳси (низои) меҳнати коллективи дар давоми даҳ рӯз созиш намоянд, бо иштироки ҳукумати ноҳия ё шаҳр ҳақамияти меҳнати таъсис дода мешавад.

Ҳаиати ҳақамияти меҳнати аз рӯи ҳар баҳс (низоъ) миқдоран ва узван тарафҳо муайян мекунанд, Раиси ҳақамияти меҳнати бо созишномаи тарафҳо аз ҷумлаи аъзои ҳамин ҳақамияти меҳнати тасдиқ карда мешавад.

Ба ҳаиати ҳақамияти меҳнати вакилони халқ намояндагони мақомоти иттифоқҳои касаба, мақомоти оид ба меҳнат ва шуғли аҳоли, мутахассисони коршинос ва шахсони дигар дохил шуда метавонанд.

Ҳақамияти меҳнати баҳси ҷои меҳнати коллективиро бо иштироки ҳатмии намояндагони тарафҳо ва дар мавриди зарурат бо намояндагони мақомоти дигари манфиатдор ҳаллу фасл мекунанд.

Ҳақамияти меҳнати бояд дар давоми даҳ рӯзи таъсис ёфтани қарор қабул намояд.

Агар тарифҳо қаблан дар бораи иҷрои қарор созишнома имзо карда бошанд, қарори ҳақамияти меҳнати воҷиб аст.

Тарафҳо ва мақомоти оштидиҳанда вазифадоранд, ки барои рафъи сабаби ҳолатҳое, ки боиси баҳси низои меҳнати коллективи ғаштаанд тамоми имкониятҳоро истифода намоянд.

Агар комиссияи оштидеҳ ва ҳақамияти меҳнати ихтилофи тарафҳоро танзим гардонидани натавонад, сабабҳои инро ба коллективи меҳнати ё иттифоқи касаба навишта мефиристад. Дар ин ҳолат коллективи меҳнати ё иттифоқи касаба ҳақ дорад барои иҷрои талабҳое, ки мувофиқи моддаи 208-уми ҳамин Кодекс дар миён гузошта шудаанд, тамоми воситаҳои пешбиникардаи қонунро то ҳуди пурра ё қисман бас кардани кор (ба кор набаромадан, иҷро накардани вазифаҳои меҳнати) дар ташкилот, муассиса, ташкилот корпартои (коршикани)-ро истифода барад.

Моддаи 210. Баррасии судии баҳсҳои меҳнати коллективи

Баҳсҳои меҳнати коллективи дар мавриди татбиқи қонунҳо ва дигар санади меъёрии оид ба меҳнат (иҷро накардан ё ваирон намудани онҳо) бо аризаи намояндагони яке аз тарафҳо бояд дар суд барраси гардад.

Ҳангоми баррасии аризаҳо дар суд ва иҷрои қарорҳои он қоидаҳо ва мӯҳлатҳое, ки дар ҳамин Кодекс барои баҳсҳои меҳнати фарди муқаррар шудаанд, истифода мегарданд.

Моддаи 211. Корпартои

Агар баҳсҳои меҳнати коллективи бо чораҳои оптидихи ҳаллу фасл нашуда бошанд, ё корфармо аз чораҳои оптидихи саркаши намояд ва ё созишҳои дар рафти ҳаллу фасли баҳс ҳосилшударо иҷро накунад, кормандон ҳақдоранд, ки воситаҳои дигари ҳаллу фасли баҳс (митинг, намоиш ва иқдомҳои дигари оммави)-ро то ҳуди татбиқи охири чораи ҳаллу фасли баҳси меҳнати - корпартоиро истифода баранд.

Қарори корпартои қардан дар маҷлиси (конференция) коллективи меҳнати ё мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот бо овоздиҳии пинҳони қабул қарда мешавад ва агар ба тарафдории ин қарор камаш аз се ду ҳиссаи аъзои коллективи дар маҷлис ҳузурдошта (мақоми намояндагии кормандони ташкилот) ё аз се ду ҳиссаи ва конференция намояндагии коллективи меҳнати, дар сурати дар маҷлис мавҷуд будани қворуми аз нисф зиёди аъзои коллективи меҳнати (мақоми намояндагии кормандони ташкилот) ва ё аз се ду ҳиссаи вакилони конференция овоз дода бошанд, он қабул мегардад.

Корпартоиро як шахс ё гурӯҳи ашхосе ки аз тарафи коллективи меҳнати ё мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот ваколатдор шудаанд, роҳбари мекунад.

Корфармо аз оғози корпартои ва мӯҳлати имконпазири он камаш ду ҳафта пеш бояд хатти оғох қарда шавад.

Агар корпартои ба ҳаёт ва саломатии одамон, амният ва қобилияти мудофиавии давлат хатари чидди ба вучуд оварад, ҳуқуқи корпартои метавонад маҳдуд қарда шавад. Маҳдуд сохтани ҳуқуқи корпартои бо қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар қарда мешавад.

Қонуни ё ғайриқонуни будани корпартоиро суд муқаррар мекунад.

Моддаи 212. Кафолатҳо ва ҷубронҳо ба кормандоне, ки корпартои мекунад

Ширкат дар корпартои ихтиёрист, ҳеч кас наметавонад ба ширкат қардан ё нақардан дар корпартои маҷбур қарда шавад.

Ширкати қардан дар корпартои (ба истиснои ширкат дар корпартоиҳои ғайриқонуни) ҳамчун ваирон қардани интизоми меҳнат барраси шуда ё барои бекор қардани шартномаи (қарордоди) меҳнати асос шуда наметавонад.

Маоши қардане, ки дар корпартои ширкат нақардаанд, аммо бо сабаби он имконияти иҷрои қори худро надоштанд, на қамтар аз ҳадди ҳолати бекористи, ки ба он қардан гунаҳгор нест, дода мешавад.

Агар дар шартнома оиди ҳаллу фасли баҳс (низоъ) тартиби дигар пешбини нашуда бошад, он гоҳ барои давраи корпартои музди меҳнати қардани дар он ширкатқарда дода намешавад.

Қумитаи иттифоқи қасаба ё дигар мақоми дахлдори намояндагии қардан ҳақдоранд, ки аз ҳисоби пардохтҳои ихтиёри ва ҳаирияҳои фонди қардан, ҳамчунин фонди маҳсули суғурта таъсис диҳад.

Моддаи 213. Ҷавобгарии қарфармо барои ваирон қардани қонун дар бораи баҳсҳои меҳнати коллективи

Аз қарфармое, ки дар комиссияи оптидихи иштирок қардан намехоҳад ё барои таъхир ёфтани иҷрои қарорҳои мақомоти оптидихи гунаҳкор аст, барои ҳар рӯзи баъди гузаштани мӯҳлати муқаррарқардида то даҳ маоши ҳадди ақал аз тариқи суд қарима ситонида мешавад.

Аз қарфармое, ки барои иҷро нақардани ўҳдадорони созишномаи дар

натичаи чораи оштидиҳи ҳосилгардида ё худ барои ба ҷо наовардани қарори суд оиди баҳси меҳнати коллективи гунаҳкор аст, то сад маоши ҳадди ақал аз тариқи суд ҷарима ситонида мешавад.

Бо талаби иттифоқи касаба, мақоми дигари намоёндагии кормандон мақоми идораи хоҷаги вазифадор аст, ки то ҳуди аз вазифа озод кардани роҳбаре, ки боғуноҳи ӯ баҳси меҳнати коллективи рӯи додааст, чораи таъсирбахш андешад.

Моддаи 214. Масъулияти кормандон барои корпартоиҳои ғайриқонуни

Ташкили корпартои, ки суд онро ғайриқонуни донистааст, ё худ иштирок дар он ваирон кардани интизоми меҳнат буда, боиси андешидани чораҳои мучозоти интизоми пешбиникардаи қонунгузори шуда метавонад.

Шахсоне, ки мардумро бо роҳи зӯри ё таҳдид ба корпартои маҷбур месозанд, тибқи қонунгузори ҷинояти ба ҷавобгари қашида мешаванд.

Зиёни ба мулкдор аз корпартои ғайриқонуни расида, ки бо қарори коллективи меҳнати гузаронида шудааст, аз фонди истеъмолии ташкилот аз тариқи суд ҷуброн карда мешавад.

Агар корпартои ғайриқонуни бо ташаббуси иттифоқи касаба гузаронида шуда бошад, зиён бо назардошти амволи иттифоқи касаба ба андозаи муайяннамудаи суд аз ҳисоби он ҷуброн карда мешавад.

Шахсоне, ки ҳомии манфиати тарафҳо буда, қоидаҳои дар ин Кодекс пешбинишударо ваирон кардаанд, мувофиқи қонунгузори амалқунанда ба ҷавобгари маъмури қашида мешаванд.

БОБИ 17. СУГУРТАИ ИҶТИМОИ

Моддаи 215. Шаклҳои суғуртаи иҷтимои

Суғуртаи иҷтимоии кормандон дар ду шакл сураг мегирад: суғуртаи иҷтимоии давлати ва суғуртаи иҷтимоии ихтиёри.

Суғуртаи иҷтимоии давлати бидуни истисно ба тамоми ашхосе, ки бо шартномаи (қарордоди) меҳнати кор меқунанд, дахл дорад. Маблағи суғуртаи иҷтимоии давлати аз ҳисоби ҳиссаҳое, ки корфармоён мепардозанд, мадохилот аз буҷети давлати ва дигар мадохилоти муайянкардаи қонун таппақкул меёбад. Кормандон ҳиссаи худро ба фонди суғурта бо тартиб ва андозаи муайянкардаи Қонун мепардозанд.

Суғуртаи иҷтимоии ихтиёри тавассути фондҳои ғайридавлатии суғурта, ки аз тарафи ташкилотҳо, коллективҳои шаҳрвандон ва иттиҳодияҳои ҷамъияти таъсис ёфта метавонанд, амали мегардад.

Моддаи 216. Намудҳои таъминот аз ҳисоби суғуртаи иҷтимоии давлати

Маблағи суғуртаи иҷтимоии давлати барои кӯмакпулиҳо (кӯмакпулиҳои корношоямии муваққати, ҳомиладори ва таваллуд, дафн кӯмакпулиҳои оилави ва дигар кӯмакпулиҳое, ки қонун ва санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардаанд) дар ҳолати бесаробон мондани оила, барои собиқаи кори баъзе категорияҳои кормандон, барои табобат дар санаторияву курорт, ташкили истироҳати кормандон ва аъзои оилаи онҳо, хӯроки парҳези, хизматрасонии тибби мувофиқи полиси суғурта барои дигар пардохтҳо ҷиҳати тадбирҳои солимгардонии профилактики, ки бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян шудааст, харч карда мешавад. Харчи маблағи суғуртаи иҷтимоии давлати ба мақсадҳои пешбинионакардаи қонун манъ аст.

Аз фонди суғурта қарздор будани корфармо кормандро аз ҳукуки таъмини ӯ аз ҳисоби маблағи суғуртаи иҷтимоии давлати махрум месозад.

Дар созишномаҳо ва шартномаҳои коллективи аз ҳисоби маблағи худии корфармо ва ҳиссаҳои ихтиёрии кормандон андозаҳои зиёдтари пардохтҳо, ҳамчунин пардохтҳои иловагии иҷтимоӣ пешбини шуда метавонанд.

Моддаи 217. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 218. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 219. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 220. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 221. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 222. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 223. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

Моддаи 224. Хориҷ карда шуданд (Қонун аз 3.03.06 № 158)

БОБИ 18. МАСЪУЛИЯТ БАРОИ РИОЯ НАКАРДАНИ ҚОНУНИ МЕХНАТ

Моддаи 225. Мақомоти назорати риоя шудани қонунҳои меҳнат

Назорати давлатии риояи қонунҳои меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнат аз тарафи мақоми давлатии махсус ваколатдоршуда ва инспексияҳои дар фаъолияти худ ба корфармо тобеънабуда ба амал бароварда мешавад (Қонун аз 17.05.04 № 26).

Мачлисҳои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Мачлисиҳои вакилони халқи ВМБК, вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва тамоми Ҳукуматҳои риоя шудани қонунҳои меҳнатро бо тартиби пешбининамудаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон назорат мекунанд.

Вазоратҳо, кумитаю идораҳои давлати риоя шудани қонунҳои меҳнатро дар ташкilotҳои тобеашон бо мақомоти худ назорат мекунанд.

Аниқ ва яқхела иҷро гардидани қонунҳои меҳнатро дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва прокурорҳои поёнии тобеи ӯ муқаммал назорат мекунанд.

Моддаи 226. Назорати давлатии пешбурди бехатарии кор дар саноат

Ба риоя шудани қоидаҳои пешбурди бехатарии кор дар соҳаҳои алоҳидаи саноат ва баъзе объектҳо (дар баробари инспексияи техникии иттифоқҳои касаба) Кумитаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба назорати пешбурди бехатарии кор дар саноат ва назорати қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти маҳаллии он назорати давлати мекунанд.

Ин назорат дар соҳаҳо ва корҳои ҷудогона бо муқаррароти муайяннамуда дар бораи Кумитаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба

назорати пешбурди бехатарии кор дар саноат ва нazorати қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амали мешавад.

Моддаи 227. Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунҳои меҳнат

Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунҳои меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнат бар зиммаи иттифоқҳои касаба ва ҳамчунин бар дӯши инспекторон ва комиссияҳои мақоми дахлдори интихобии иттифоқи касабаи ташкилот ё мақоми дигари намояндагии кормандон аст.

Назорати ҷамъиятии санитарии ба зиммаи инспекторони ҷамъиятии санитарии ташкилот мебошад.

Моддаи 228. Масъулияти риоя накардани қонунҳои меҳнат

Шахсони мансабдоре, ки ба риоя накардани қонунҳои меҳнат гунаҳкоранд, бо тартиби муқарраркардаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари қашида мешаванд.